

11-16

מדינת ישראל

משרד הכממסלה

משרד

המסמך

"ש"ע"
 יהודה, טוויין, עצה
 2/90 - 3/91

מס' תיק מקורי

11-17

 שם תיק: לשכות השרים ליבאי ומרידור - ישיע (יהודה שומרון ועזה)
 מזהה פיזי: ג-17/7660
 מזהה פריט: 000myh
 כתובת 2-107-11-9-3
 תאריך הדפסה 11/12/2017

מחלקה

יוניאן עצה
טעמי עצה

ד ח ו ף

במ"ד

לכבוד
ראש הממשלה, מר יצחק שמיר
שר המשפטים, מר דן מרידור
שר הביטחון, מר משה ארנס
שר המשטרה, מר רוני מילוא
שרים, חכ"ים

ט"ז בניסן תשמ"ט
31 במרץ 1991

א.מ.נ..

מס' 24636
מסמך
מס' 2536

הנדון: ביקורת צנזורה

מצ"ב מסמך שהגיע למרכז "עובדה" בנושא "דו"ח בצלם - חקירות שב"כ". מפאת איכותו הגרועה של המסמך, אנו מדפיסים אותו שנית. העתקו המקורי מצ"ב.

בברכה חג שמח,
אהרון דומב
יו"ר "עובדה"

לידיעתך.

מדינת ישראל - צנזורה לעתונות ותקשורת

21.3.1991

אל מנכ"ל "בצלם" - מר ב. בריגנר

שלום רב,

הנדון: דו"ח "בצלם - חקירות שב"כ"

- ב-20 מרץ 1991 בערב, נודע לנו אודות קיום דו"ח "בצלם" בנושא חקירות, למחרת פנינו אליכם טלפונית וזרשנו הגשת החומר לביקורת הצנזורה.
- תמוה בעינינו עמדתכם אותה הבעתם בשיחתנו הטלפונית, שבהתייעצות עם יועצכם המשפטיים סברתם שדו"ח בנושא כזה איננו חייב, משום מה, בהגשתו לצנזורה.
- ואכן הגשתם את הדו"ח לביקורתנו ביום ה', 21 מרץ 1991.
- הופתענו להיווכח שעוד טרם הגשתכם את הדו"ח לביקורתנו, הפצתם אותו למספר עתונים: חלקים מהדו"ח הופיעו כבר היום בעתון "העיר" ומוסף "חדשות".
- מתוך בדיקה התברר כי לפחות 2 מהחוקרים ננקבו בשמותיהם האמיתיים - דבר שיש בו כדי לסכנם וכן לפגוע בביטחון.
- אנו עדיין תמהים כיצד גוף כשלכם, האמון על זכויות האזרח, מרשה לעצמו לפרסם בניגוד לחוק.
- אודה לך אם תבדוק בדחיפות את אי ההגשה לביקורתנו המוקדמת ותודיעני.
- ללא קשר לכך, אבקשך לוודא כי בעתיד כל חומר בנושאים צבאיים וביטחוניים יוגש לצנזורה מוקדמת בהתאם לחוקים ולצווים הקיימים - במדינת ישראל.

בכבוד רב,

אבי גור ארי, סא"ל
מב"ס צנזורה
ב/הצנזור הראשי

עותקים
הצנזור הראשי/תא"ל יצחק שני
פצ"ר/תא"ל אילן שיף

מדינת ישראל אגודת קצוות נרות ותקשורת

ת"ד 280 רגשות 1000
טל: 02-691520, 02-251974
פקס: 02-245199
טלפקס: 25363-4

904142

בתשובה נא להזכיר

חאריזווע גוט
מספרו בצלם 1202

דרך פקס: 02-667046

אכן מנכ"ל "מצלם"
מר בן ברכוב

למר בן בירגנר שלום רב

הנדון: לווית "מצלם" המסורה שבי"ל

- ב-20 מרץ 1991 נעלה וודע לנו אודות לווית "מצלם" בנושא חקירות למחרת פנינו אליכם טלפונים ודרשנו להשתתף במסגרת הצנזורה.
- תמורה בעינינו עמדתכם אותה הבעתם בשיחתנו הטלפונית, שבהתייעצות עם יועצנינו ומשפטני סבתם שדו"ח בנושא זה איננו חייבים משהו מה, בהגשת הצנזורה.
- ואכן הגשתם את הדו"ח לבקורתנו ביום רביעי 21 מרץ 1991.
- הובתענו לחיובכם שעוד טרם הגשתם את הדו"ח לבקורתנו הפאתם אותו למספר עיתונים וטליוויזיה מודו"ח הופיעו כפי שהיה רצונו "העיר" ומוסף "חדשות".
- מתוך כוונה החודר לנו לפחות 2 מחוקרים נקטו בשיתוף האמיתיים דבר שיש בו כדי לספק לנו כפגוע בבטחון.
- אנו מעריכים את המהירות בה הודעתם לנו על כך וזוהי מרשה לעצמו לפי מספר יאור בתים.
- אודה לנו אם תבדוק בהיפות את אי הגשת לבקורתנו המוקדמת ותודיענו.
- ללא קשר עכשיו אבקשך לוודא כל יחיד לך חומר בנושאים צבאיים ובטחוניים יואש לצנזורה מוקדמת בהתאם לחוקים וכצוים הקיימים בפדינט ישראל.

בכבוד רב

אבי איר אר
מב"ס צנזורה
ב / הצנזורה הראש

עוחקים הצנזורה הראשית א"ל יצחק ושן
פצ"ר/תא"ל אילן שייך

המנהל האזרחי לאזור יהודה והשומרון
קצין מטה משפטים

המנהל האזרחי לאזור יהודה והשומרון
קצין מטה משפטים

בית-אל
מיקוד: 90300
טל': 02-958330
02-958243/02-213450
במ/20
6 מרץ 1991

לכבוד
מר דן מרידור
שר המשפטים
משרד המשפטים
ירושלים

הנדון: המשטרה באיו"ש

א.נ.א.

1. כידוע לך, מאז ההתפטרות המאסיבית של השוטרים הערבים בראשית 1988 המשטרה לא חזרה לתפקודה הטבעי ולמלוי חובותיה על פי הסמכויות המוענקות לה בחוק. למעשה המשטרה הינה הגוף הציבורי היחיד אשר לא התגבר על ההלם הראשוני של האינתיפאדה ולא חזר לתיפקודו מאז ועד עתה.
2. למצב זה תוצאות הרסניות בכל הקשור לשלטון החוק באזור ולבטחון כל תושביו.
3. במשך השנתיים האחרונות ניסינו ללא הרף לגרום להחזרת המשטרה לפעילות מלאה ולשיפור יעילותה והשגיה בשטח על ידי בנייתה והערכותה על בסיס חדש, וכמפורט בהצעותנו שבדו"ח " המשטרה באיו"ש הערכת מצב מחודשת והצעת דרכי פעולה" (ב"מ 541-20 מיום 3 דצמבר 1989, העתק רצ"ב) דו"ח אשר לצערנו לא פג תוקפו ולא נס ליחו.
4. לצערנו מאמצים אלה לא העלו פירות עד כה, למרות המודעות אודות חשיבות הנושא הקיימת לכאורה אצל הגורמים הממשליים השונים ביו"ש, ולמרות העובדה הידועה לנו כי רבים הם אלה במערכת המשפטית המקומית באיו"ש הסובדים כמונו כי אין תחליף למשטרה בכל הנוגע לשלטון החוק ולהבטחת זכויות הפרט.

5. שלושת השנים האחרונות השפיעו רבות על האוכלוסיה המקומית באיו"ש ולמעשה שורד בה היום הרגשה עמוקה של תסכול, ניכור ועזובה מול מציאות עגומה של לית דין ולית דיין כתוצאה ישירה משיתוקה של הזרוע המבצעת של החוק קרי: המשטרה.

6. מעצם תפקידי כאחראי על המערכת המשפטית ביו"ש אני מוצף פניות רבות מכל רבדי האוכלוסיה המביעים ישירות או בעקיפין את תלונותיהם על כי אין אנו פועלים כלל להחזרת המשטרה בשטח.

7. יתר על-כן, ידוע הוא כי החלל הריק אשר הותירה המשטרה מילאו חיש מהר "מערכות חליפיות" של מנגנונים אלימים ועויינים למיניהם (ועדות עממיות, ועדות הלם, שופטים "מטעם" וכד') הדואגים להשלטת "סדר" משלהם והמטילים את חיתתם על אוכלוסיה חסרת אונים.

8. להערכתנו אירועי השבועות האחרונים אשר סובבו סביב מלחמת המפרץ יצרו שנת כושר מיוחדת לביצוע המשימה של החזרת המשטרה ליו"ש וזאת משני טעמים:

א. הצעדים הדרסטיים שננקטו ע"י צה"ל באזור עם פרוץ המלחמה (עוצר ממושך, גלי מעצרים בין שורות ארגוני הטרור, והעיקר: העברת מסר ברור של נחישות לאוכלוסיה) הביאו להרפית הלחץ של אירגוני הטרור על האוכלוסיה והחלישו את אחיזתם בה.

ב. עם התרחבות המודעות לתוצאות המלחמה במפרץ ולגודל התבוסה העיראקית, הולכת ומעמיקה בקרב האוכלוסיה הערבית תחושה של אכזבה אך גם של התפקחות מהקסם של מהלכים "מהירים ומזהירים" אשר היו אמורים לפתור את בעיותיה הקיומיות, ובמקביל גוברת המגמה של "חזרה למציאות" על כל מימדיה היומיומיים, הכלכליים והחברתיים, ומתחזקת השאיפה לשלטון החוק ולסדר חברתי תקין.

כל אלה חברו יחדיו ליצור קונסטלציה חיובית ביותר באשר לסיכוינו להצליח להניע מחדש את גלגלי המערכת המשטרתית באיו"ש וחבל מאוד יהיה לתת להזדמנות זו לחלוף ללא מעש מצידנו.

9. התועלת העצומה אשר עשויה לצמוח הן לאוכלוסיה ביו"ש על כל גווניה והן לנו כמפקדים על השלטת החוק באזור ידועה וברורה ואין כאן המקום לחזור ולפורטה, אך ברצוננו להדגיש כאן דווקא את המימד הכלכלי של מהלך זה: מילוי מחדש של שורות המשטרה ידרוש ללא ספק מאמץ תקציבי אך אין לנו ספק כי תהיה זו השקעה אשר עשויה להוכיח את עצמה אף במונחים כלכליים כבר בטווח הבינוני.

- בהקלת המעמסה הרובצת על צה"ל אשר נאלץ ליטול לידינו את השלטת החוק בקרב האוכלוסיה האזרחית תפקיד אשר הוא אינו מיועד לו ועל-כן גם לא בנוי בהתאם. תפקידים אלה דרשו מצה"ל הערכות של סד"כ גדולים הרובצים על תקציבו וזאת ללא תמורה מספקת.

בהגברת הפעילות של בתי המשפט ביו"ש עם כל המשתמע מכך מבחינת ההכנסות, פעילות אשר עשויה לגדול במקביל להחזרת האימון בתוקף הביצועי של המערכת המשפטית.

10. לסיכום: יש לגשת ללא דיחוי לבנייה ביו"ש של משטרה פעילה, מועילה והתואמת את תנאי השטח, דוברת ערבית, מצויידת היטב ובלתי תלויה באחרים באשר להבטחת כוחותיה (וכמפורט בדו"חנו הנ"ל בעמודים 4-6), לטובת האוכלוסיה ולמילוי חובתנו כשלטון באזור.

בכבוד רב

ז'אן-קלוד נידאם, עו"ד

קמ"ט משפטים איו"ש

הנתקים:

משרד המשפטים: מר חיים קלוגמן, המנכ"ל

מנהא"ז איו"ש: דמ"א

מנהא"ז איו"ש: סגן דמ"א

מנהא"ז איו"ש: דע"ן מו"ש

ש מ ר

המינהל האזרחי לאזרו יהודה ושומרון

קצין מטה משפטים

ה' בכסליו התש"ן
3 בדצמבר 1989
במ-541/20

רמ"א
שר המשפטים
רע"נ מו"ש

הנדון: המשטרה באיו"ש

הערכת מצב מעודכנת והצעות דרכי פעולה

שלנו: במ-729/20 מיום 18.1.89
במ-862/20 מיום 26.3.89
במ-486/120 מיום 7.11.89

א. הערכת מצב מעודכנת

1. מאז התפטרות השוטרים היתרענו ללא הרף מפני ההשלכות החמורות של התפתחות זו על כל המערכות הציבוריות החברתיות והביטחוניות באיזור אם לא יינקטו הצעדים המהירים והנחרצים לתיקון המצב.
2. לצערינו כל התחזיות התאמתו ואין היום חולק כי אכן המשטרה איננה "עוד" שירות חיוני של השילטון לתושבים אלא היא עמוד התווך של שמירת החוק והסדר.
3. כזכור, כאשר התפטרו השוטרים המקומיים הושמעו דיעות לפיהן "אל לנו להתערב בנושא שהוא ענינם הפנימי של התושבים הערביים באיזור" והובעה אף ההערכה כי המצב הבלתי ניסבל אשר יוצר כתוצאה מהעדר טיפול משטרתי יהווה לחץ אשר התושבים לא יוכלו לעמוד בו וכתוצאה מכך אף יפנו עורף למנהיגי ההתקוממות.
4. כנראה כתוצאה מגישה זו לא ננקטו בזמנו על ידי המשטרה הצעדים ההחלטיים הנחוצים להניא את השוטרים מלהתפטר, לבלום ולצמצם את היקף התופעה ועל כל פנים למלא את החלל ולהציב שוטרים חילופיים בהקדם האפשרי ובמקרה זה, למלא את השורות בשוטרים ישראלים.

מתוך אותה הערכה הממעיטה בגודל הנזק הצפוי הובאו אף שיקולים תקציביים נגד גיוס שכזה, ולדעתנו ההפקרות שנוצרה עקב אותה התפטרות היסבה על המערכת הפסדים כספיים העולים בהרבה על ההוצאות אשר היו דרושות אז לתיקון המצב.

5. יתרה מזאת: ניתנה הוראה מפורשת במשטרה שלא לטפל כלל בבעיות הקשורות בתושבים הערביים ולצמצם את פעולות כוחותיה באיו"ש לתושבים הישראליים בלבד.

6. כזכור מאז ועד עתה התנגדנו לגישה זו. דעתנו היתה והינה כי על נושא המשטרה יש לתת את כל תשומת הלב ולרכז את כל המאמצים האפשריים. הסיבות לכך ברורות היום לכל, ואין לנו אלא לחזור ולצטט את האמור במכתבנו שבסימוכין (במ-862/20 מיום 26.3.89):

"במצב בו אין פעילות משטרה בערים ובכפרים ימשיכו גורמי ההתקוממות הם להחזיק ולהשליט את החוקים שלהם ואת הסדר שלהם כראות עיניהם ולאזרח הפשוט לא תהיה שום אפשרות להתנגד ולבקר.

בראות האזרח כי אין הוא מוגן על ידי השילטון הרשמי (= המשטרה), ימשיך הוא להתנער מהוראות החוק ולא לציית לרשויות המינהל האזרחי, דבר אשר יקשה הרבה בנושא גביית כספים ציבוריים ובסופו של דבר ימנע קיום מינהל תקין.

המערכת המשפטית תמשיך להתמודד: במישור הפלילי אין המשטרה נותנת כיום סיוע לתובעים בחקירות עבירות ופשעים למיניהם, איננה מבצעת מאסרים, מעצרים והחלטות אחרות של בתי המשפט, ואיננה מביאה נאשמים למשפטם. במישור האזרחי אין המשטרה מסייעת להוציא לפועל פסקי-דין אזרחיים הניתנים על ידי בתי המשפט. נותרה המערכת המשפטית ללא שיניים דהיינו נטולת כל תוקף והתושבים, כמובן, היפנו לה עורף.

העבריינות "החופשית" תמשיך להתגבר לצמוח ולהצמיח עבריינים אשר בסופו של דבר ישפיעו גם על המצב הפלילי והבטחוני של מדינת ישראל בתוך תחומי הקו הירוק".

7. המציאות בשטח מאז רק מחזקת את הערכתנו זו: העדרה של המשטרה השאיר את האוכלוסייה תחת השפעתה הפעילה של גורמי ההתקוממות אשר כמובן מעוניינים למלא הם את החסר בהתאם למדיניותם ועל פי שיטותיהם. הדבר הביא ומביא להעמקת האחיזה של גורמים אלימים אלה על האוכלוסייה, על חשבון שלטוננו באיזור ועם כל ההשלכות הביטחוניות הנובעות מכך.

8. באין משטרה תפקיד שמירת החוק והסדר הציבורי הוטל על כוחות צה"ל באיזור. אך היקשו על מילוי משימה זו והגבילו אותה הנקודות הבאות:

א. למשטרה תפקיד ציבורי מקובל ואליה פונה באופן טבעי כל אזרח הזקוק להגנה ולעזרה. אין הדבר כן באשר לצבא שנתפס כגוף זר ועויין בקרב התושבים הערביים. כך שלאפקט ההרתעתי - החיובי כשלעצמו - של נוכחות הצבא, מתלווה גם מימד מתסיס שבדרך כלל אינו קיים באשר למשטרה.

ב. הכשרתם המקצועית של השוטרים, גילם המבוגר יחסית, הופעתם החיצונית הקפדנית והעובדה המכרעת כי הם דיברו ערבית כל אלה חברו יחד להעניק להם מעין "יראת כבוד" מיוחדת והקלו להם את עבודתם ותיפקודם בקרב האוכלוסייה. באותה מידה, העדרם של נתונים אלה מקשה על חיילי צה"ל במילוי משימתם, והדברים ידועים.

ג. מבחינה חוקית, קיימים מספר תפקידים אשר המשטרה היא המופקדת הבלעדית עליהם:

- ההוצל"פ וגביית הקנסות.
- תקירת הפשעים והסיוע לתובעים.
- הבאת עצורים ואסירים.
- ביצוע פקודות בתי משפט למיניהם.
- מסירת כתבי בית דין.

משימות אלו לא יכלו להתבצע על ידי הצבא אלא בליווי משטרה. והדבר אם כן הצריך הקמת "צוותים משותפים" לצה"ל ולמשטרה. אך אילוצי הבט"ש הרובצים על הצבא והצימצום הדרסתי של כוח האדם במשטרה היקשו מאוד על פעילותם התקינה של צוותים אלה ולמעשה משימות אלו לא בוצעו כמצופה.

9. עולה מן המקובץ כי התפטרות השוטרים השאירה חלל ריק רחב ומסוכן, חלל אשר לא התמלא עם פריסת כוחות צה"ל, ואשר גם לא היה מתפקידו למלא. זאת גם הסיבה שהמחוקק דאג כבר ב-1967 לחוקק את הצו בדבר כוחות משטרה הפועלים בשיתוף עם צה"ל (איזור הגדה המערבית) (מס' 52) תשכ"ז, 1967, על פיו: "כל כוחות המשטרה הפועלים באיזור הועמדו תחת פיקוד מפקד כוחות צה"ל באיזור", ועל פיו גם: "לכל שוטר הפועל באיזור גם סמכויות של חייל וגם סמכויות של שוטר על פי כל דין שחל באיזור ב-7.6.1967".

10. כאן המקום לציין כי אחת הבעיות הקיימות מאז בנושא היא כי על אף לשון החקיקה הנ"ל, המשטרה באיזור נשארה בפועל כפופה בכל התחומים למרות פיקודה של משטרת ישראל ולהוראותיה, בעוד שהיה עדיף מכל הבחינות לפעול כלשון החוק ולהשאיר בידי מפקד כוחות צה"ל באיזור (והיום מכאן גם למינהל האזרחי) את הסמכות לפקד, לעצב ולכוון את פעולות המשטרה בהתאם לצורכי האיזור אשר הוא מופקד עליו, בהיותו מכיר בעיות אלו טוב יותר מכל גורם אחר. (ראה רצ"ב מכתבנו שבסימוכין מב-729/20 מיום 18.1.89).

ב. הצעות לדרכי פעולה

1. כללי

נקדים ונאמר כי לדעתנו השעה היום כשרה ביותר להפעלה מחודשת של המשטרה באיזור וזאת מן הטעמים הבאים:

- לא סוד הוא כי האוכלוסייה באיזור עייפה ברובה המכריע מן האינתיפאדה ושעל כל פנים קיימת שאיפה בשיכבות רחבות מן הציבור הערבי באיו"ש להחזרת הסדר הציבורי והביטחון האישי ולחידוש הפעילות הכלכלית. מצב זה של ציפיה מתבטא בין השאר בהפסקת הפרות הסדר החמוניות ובשקט יחסי השורר באיזור - למעט את פעילותם האלימה ביותר של קבוצות ההלם המטילות פחד ואימה על התושבים. אך אין כל ערובה כי מצב זה ימשך לאורך זמן במיוחד אם לא ננקוט בצעדים מהירים לחיזוק הסדר הציבורי על ידי השלטת החוק בקרב האוכלוסייה וביחסים של בינם לבין עצמם, משימה אשר כפי שראינו אין למשטרה תחליף לה, חוקית ומעשית.

- המערכת השיפוטית האזרחית באיו"ש עברה את שנתיים האינתיפאדה יחסית בשלום והיא כיום קיימת בשלמותה אך עם רמת פעילות נמוכה (ראה דו"ח שבסימוכין מב-486/20 מיום 7.11.89). משיחותינו הרבות עם הנפשות הפועלות בה (שופטים, תובעים וכו') עולה כי קיימות היום גם ציפיה וגם נכונות לחידוש פעילותה הרגילה של המערכת על ידי חידוש פעילות המשטרה.

יחד עם זאת יש להודות כי לא היה ביכולת המשטרה במתכונתה הקודמת להתמודד עם תופעת האינתיפאדה וזאת משתי סיבות:

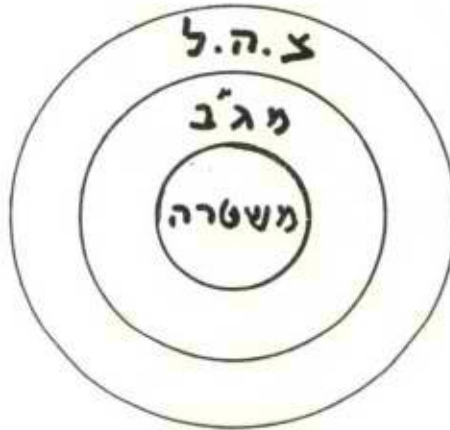
א. הרכבם הערבי המקומי הדומיננטי של כוחות המשטרה היה דווקא לרועץ בטיפול באינתיפאדה, מסיבות מובנות.

ב. רמת האלימות הגיעה למימדים שהצריכו כח שיטור בעל הרתעה גבוהה יותר.

על כן אין אנו מציעים להחזיר את המצב לקדמותו אלא לשקוד על הערכות חדשה של כל כוחות המשטרה וצה"ל כפי שנפרט להלן.

2. הצעות

נראה לנו כי בנתונים של היום ולאור הנסיון שהצטבר, התשובה החולמת לבעיה המורכבת של שמירת החוק והסדר באיזור (בצד הבט"ש) נעוצה בהערכות חדשה של כל הכוחות הביטחוניים הפועלים בשטח: המשטרה, משמר הגבול וצה"ל במתכונת של שלושה מעגלים קונצרטריים כפי שמדגים התרשים הבא:

2. (א) המעגל הפנימי: המשטרה "בכחול".

יש להמשיך במאמץ גיוסם מחדש של כוחות משטרה "בכחול", וזאת בהתאם להרכבה הקודם.

משטרה זו תהיה מופקדת על רוב התפקידים השוטפים שבסמכות המשטרה על פי דיני האיזור, כדלקמן:

- לאיש את תחנות המשטרה השונות ולהפעילן (רישום תלונות, רישום ארועים, ושאר תפקידים המוטלים על תחנות המשטרה).

- למלא את תפקידיה בתחום הפלילי ובסיוע לתובעים ולבתי המשפט (חקירות, זיהוי פלילי וכו').

- למלא את תפקידיה כמשטרת תעבורה לאורך הכבישים ובתוך הערים והכפרים.

"משטרה כחולה" זו תחיה בעיקרה משטרה נייחת (חוץ מנושא התעבורה) ותעסוק רובה ככולה בתפקידים בעלי אופי מובחן של "שירות לציבור".

2. (ב) המעגל האמצעי: משמר הגבול

רוב מדינות המערב ראו צורך להצטייד בכח משטרה מיוחד המשלב רוב הסמכויות המוענקות בחוק למשטרה עם יכולת להתמודד עם מצבי חירום בלתי שיגרתיים (התפרעויות המוניות, הפגנות אלימות, פעולות טרור וכו').

גוף כזה משלב למעשה איפיונים מן המשטרה ומן הצבא. יתרונו בכך שהוא חוסך מן המשטרה את הצורך להתמודד עם רמה וסוג של אלימות שהיא מעבר ליכולת ולתפקידי השיטור הרגילים שלה, וחוסך מן הצבא את הצורך להתעמת עם אוכלוסייה אזרחית. על אף שממנים מסויימים מעין-צבאיים, אופיו הכללי נשאר ביסודו משטרה, דבר העושה אותו לגוף לגיטימי ו"רגיל" בעיני הציבור בתפקידיו הנ"ל, להבדיל מן הצבא אשר פעולותיו לובשים תמיד את האופי החריג של מצבי חירום.

2. (ב) 1. בישראל משמר הגבול הוא הגוף המשטרה המתקרב לדגם זה, ולדעתנו הוא הגוף המרכזי אשר עליו יש להטיל את רוב רובה של משימת השלטת החוק והסדר הציבורי במצבי חסיסה והפרות סדר על רקע לאומני.

2. (ב) 2. נוסף כי גם בתוך תחומי הקו הירוק, לאור המגמות המסתמנות והלובשות גם שם צורה של הפרות סדר ופשעים חמורים על רקע לאומני נראה לנו כי הגיע הזמן (ואף מעבר לכך!) שמדינת ישראל תחזק את מג"ב כמותית ואיכותית ותעצב אותו יותר ויותר על פי הדגם שהתפתח במערב אירופה, עם השינויים וההתאמות המתחייבים מהבדלי המצב והמקום.

2. (ב) 3. אין לנו כל ספק כי המאמץ התקציבי הכרוך בחיזוק ותיגבור כוחות מג"ב ישתלם בסופו של דבר גם במונחים כלכליים ויחסוך מן המדינה הוצאות והפסדים כספיים אדירים.

2. (ב) 4. את כוחות מג"ב הנ"ל יש לפרוס באיזור בסדרי כוחות הולמים ועליהם יש להטיל את התפקידים הבאים:

- כל פעולות השיטור והבט"ש הקשורים במגע ישיר עם האוכלוסייה האזרחית (ולמשאיר לצה"ל כפי שיתואר להלן את תפקידי האבטחה ההיקפית ואת הטיפול בפעולות טרור).

- חלק מהתפקידים השוטפים של המשטרה, זאת כל עוד שורר באיזור המצב הבלתי שיגרתי בעקבות ההתקוממות, ובתוקף היות מג"ב כוח משטרה, כדלקמן:

- ביצוע מעצרים של עבריינים בתוך הערים והכפרים והבאתם למעצר ולחקירה לתוך תחנות המטרה, שם ייתקרו על ידי השוטרים "במדים כחולים".

- ליווי ואבטחת יחידות המשטרה הממונות על תפקידים מיוחדים כגון חקירת פשעים, סיבות מוות, זיהוי פלילי וטביעת אצבעות במקום האירוע ובהתאם לצרכים.

- ביצוע צווי הוצל"פ וצווי בתי משפט למיניהם, מעצרי חייבים למיניהם וכן מסירת כתבי בית דין לתוך הערים והכפרים. משימות אלו יכולות להתבצע באופן שוטף במסגרת פעולות הבט"ש והסיוורים השיגרתיים של מג"ב.

- אבטחת מיבנים ציבוריים (כולל בתי משפט).

- גביית כספים ציבוריים.

פעולות אלו הן מטיבען פעולות פשוטות ביותר אשר אינן דורשות מיומנות מקצועית מיוחדת למרות היותן חיוניות להמשך ביצוע סדרי החוק והשילטון. יחד עם זאת רצוי בהחלט כי במסגרת המגמה של עיצוב מג"ב ל"כוח משטרה מיוחד" שוטרי מג"ב יעברו הדרכה קצרה אך הולמת להכשרתם ולחידוד רגישותם לתפקידם הציבורי במסגרת הפעולות הנ"ל.

2. (ב) 5. יש לנו יסוד להניח כי הכנסת כוחות מג"ב לפעולות הנ"ל תביא איתה בהדרגה יחד עם הגברת הבטחון גם מימד של רגיעה בהיות כוחות אלו מספקות שירות חיוני לתושבים לשמירת זכויותיהם הפיזיים (מעצר עבריינים וכו') וכלכליים (החוצל"פ), בהיותם מיומנים יותר לטיפול באוכלוסיה אזרחית ובהיותם דוברי ערבית, דבר החיוני ביותר למילוי תפקידם.
(וכאן המקום לציין את היתרון המודיעיני העצום שיהיה בפריסת כוחות דוברי ערבית בקרב האוכלוסיה באיזור).

3. המעגל ההיקפי והמיוחד: כוחות צה"ל

מובן מאליו כי על אף התיגבור המוצע בכוחות מג"ב אשר יטלו על עצמם את התפקידים הנ"ל יהיה צורך בפריסה היקפית של כוחות צה"ל מסביב לכוחות מג"ב אשר יפעלו בתוך הערים והכפרים, הן להגנה והן לעתודה.

פריסת כוחות צה"ל על מרחבי השטח שבין הערים והכפרים יהיה בה כדי להבטיח רצף בטחוני אשר יאפשר לכוחות מג"ב להתמקד בתפקידיהם, ויצמצם את המגע השוטף של החיילים עם האוכלוסיה האזרחית עד למינימום.

מובן מאידך כי אין ולא יהיה תחליף ליחידות המובחרות והמיוחדות של צה"ל (בשיתוף פעולה עם כל גורמי המודיעין) לביצוע פעולות מיוחדות ללוחמה בטירור.

ז'אן - קלוד נידם
קמ"ט משפטים איו"ש

קדומים

חלוץ ההתיישבות היהודית בשומרון

אני גיאל אדם
גיא ואפטיה הקמד
מזלתי מקומה 80 ס'כ'ו
אם רבמת להרעיה
במחנה שש"מ כפ"ה, ארמון
האלונים - חפ"ה 91

מס' ת.ד.	12-03-1991
מס' נפתח	23928
תיק	12-03-1991

י"ט אדר תשנ"א
5.3.91
6984

לכבוד
שר
מריזור דן

אס"מ

ידידה יקרה,

הנדון: הקמת מועצה מקומית - קדומים

הישוב קדומים כפי שידוע לך היה חלוץ הישובים היהודים בשומרון. מאז הקמתו בשנת 1975 שימש כוד היתוך ואבן שואבת להקמת ישובים חדשים ורבים בשומרון.

כיום מונה הישוב כ-320 משפחות (כ-2000 תושבים). קדומים נמצאת כעת בתנופת פיתוח ובינוי ובשנה הקרובה מתוכננות 250 התחלות בניה וכן הקמת שכונות חדשות בבניה קלה בסדר גודל של כ-200 יחידות, עבור עולים וזוגות צעירים.

בקדומים מוסדות חינוך משופעים בילדים ונבני נוער מהגיל הרך ועד בוגרי תיכון, כולל קמפוס של מכללת יו"ש, מדרשת א"י מוזיאון, אולפן לעולים וישיבה גבוהה.

הישוב קדומים עומד להכפיל או לכפול את אוכלוסייתו ואף להשלישה בשנה הקרובה. עקב גודלו הפיזי של הישוב (שטח מוניציפל של כ-7000 דונם), והתקציב הזעום המוקצב לישוב ע"י משרד הפנים, אין באפשרותו להתקיים ולהתפתח.

אנו מנהלים משא ומתן ארוך וממושך עם משרד הפנים בדרישה להקמת מועצה מקומית, קבלנו את ברכתם והסכמתם העקרונית של משרד רוה"מ, משרד הבטחון וכן נציגים שונים בממשלה ובכנסת.

קיימת הבנה עקרונית במשרד הפנים בעניין זה אך הנושא נסחב כבר תקופה ארוכה ללא תגובה או פתרון מעשי.

נודה לך אם תוכל להשפיע בטובך ולסייע לנו לצאת מהסבך הביורוקרטי, כדי שתמונה "ועדת בדיקה" להקמת מועצה מקומית בקדומים.

X בהזדמנות זו רוצים אנו להזמין להתארה בקדומים. נשמח אם תעתד לבקשתנו.

וברכה, ובתקווה לשתוף פעולה!

מזכירות קדומים

נ.ב. טלפונים לתיאום ולפניות 052-921221
052-921222

- משרד המשפטים -

לשכת השר

פרוטוקול

מספר דיון: 273

תאריך הפקה: 01/03/91

דיון מיום: 26/02/91

בנושא:

יש"ע - הרב לוינגר

הדיון התקיים בלשכת השר

בהשתתפות ה"ה הבאים:

הרב שמעון בן ציון

1. ענין הרב לוינגר :

בזמנו הציע עוזי חסון, בזמן המשפט, עסקת טעון בה יודה הרב בחלק מהאשמות ויקבל עבודות שרות.

כיום הרב לוינגר מעונין בעסקה זו. פס"ד ניתן ב-14.1.91 ועדין אפשר להגיש ערעור עד שיחלפו 45 יום.

השר :

אני לא מתערב בענין העמדה לדין, למרות דברים שנכתבים עלי בכרוזים כלשהם. חברים טובים שלי עומדים לדין ואני לא מתערב. אפשר לפנות לפרקליטות - ליועץ המשפטי, לפרקליט המחוז ולהציע את ההצעה הזו.

יש אפשרות, על פי החוק, לאחד תיקים שונים התלויים נגד הרב. אפשר שהרב יודה בכל האשמות התלויות נגדו - וגם העונש יאוחד. אינני יודע אם זה אפשרי מבחינת שלב הטפול, אינני יודע אם הרב לוינגר מעונין בזה ואינני יודע מה תהיה עמדת הפרקליטות לגבי אפשרות זו.

כל זה אני אומר לא כהצעה לרב לוינגר, אלא כניתוח אקדמי קר. הפרקליטות צריכה להחליט ואני, כשר משפטים, לא מתערב בשיקולי הפרקליטות.

הרב בן ציון: יש לזה סיכוי, נכון ?

השר : זה לא פשוט. עסקת טיעון בד"כ נעשית כשהפרקליטות לא משוכנעת שתוכל להוכיח האשמות או כשרוצים לקצר את פרק הזמן שנמשך המשפט. שני הנתונים האלה לא רלוונטים לגבי המקרה שעליו מרצה עכשו הרב את הענש.

בן ציון : כשמעו שאני מתכוון לבא אליך לפגישה ביקשו ממני להעלות נושא נוסף :

גיל פוקס ובן שימול :

שניהם עשו מעשים פסולים. אבל אחות של בן שימול נהרגה באסון האוטובוס ואילו גיל פוקס הולך שולל ע"י דני אייזנמן. נאמר לי שהנשיא אמר שבמקרים רבים בעבר רוצחים שוחררו אחרי 7 שנים.

השר : שני המקרים האלה מוכרים לי היטב. ענינם לא נשכח. בן שימול - עונשו הוקצב ל-22 שנה, ולגיל פוקס הוקצבו 18 שנה.

אני מוכרח להגיד, בזהירות רבה, שמנחם לבני הזיק מאוד.

אני לא רוצה לקשור בין הענינים השונים. בזמנו, כשסקלתי להמליץ לנשיא להקל בענשם של אסירי המחתרת, דרשתי הבעת חרטה. חשבתי שיש צורך בפרסום החרטה כמסר לנוער ולצבור שהדרך בה הלכו היתה פסולה והמעשים שעשו תמורים.

שרבף וניר הביעו חרטה גם קודם לבקשתי, מנחם לבני התחרט ומיד לאחר שהשתחרר אמר "חרטה זה ענין ילדותי". הרצון להקל, כפי שאמר הנשיא, נבע, בין היתר, מהרצון לגמור עם קיומה של מחתרת. דבריו של לבני לא סייעו במיוחד. הנושא של שני אסירים אלה לא נשכח מליבי ולא מליבו של הנשיא.

בן ציון : לגבי הפגישה שהתקיימה בכנסת :

אמרת לא לערב עניני בטחון ועניני משפט...

אני לא מסכים עם דעתך. בקרב אנשים קיימת אי בהירות, קיים חשש שיועמדו לדין אם ינהגו נכון. אפשר שתאמר שתחושתם נובעת מחסר ידע, אך זוהי התחושה ואיתה אי אפשר להתווכח.

ראה ענין פומרנץ, צ'רלי שלוש, והאוטובוס בבני ברק - אנשים חמושים שלא ירו.

אתה והפרקליטות ודאי לא מתכוונים ליצור חשש כזה, אך זה קיים. כאן אני רואה קשר ישיר בין מע' המשפט ובין מע' הצבאית.

השר : אם מ.פ. נתן הוראה "להוריד את הראש" ליחידת צנחנים, לספוג אבנים ולא להגיב - אזי זה תמור מאד. אתה עצמך טוען שגם המג"ד התפלא מאד על ההוראה הזו שניתנה. יש בעיה לחיילים לירות בילדים. קל יותר להלחם דרך טנק.

הרבה מן המקרים שהזכרת לא קשורים לנושא שהעלית :

1. כביש ערבה - חדירת מחבלים מעבר לגבול - מי נמנע מלירות בהם בשל חשש שיועמד לדין ?

2. חיילי גבעתי שנהרגו ממחבל בצפון - חיל שקם לירות במחבלים - נשקו "נתקע" - ובינתיים המחבלים ירו בחיילים.

3. פומרנץ : השתלשלות טרגית של ארועים.

4. צ'רלי שלוש : האיש נהג בהגיון רב. כשיצא מביתו לא ידע את העובדות שנודעו לנו לאחר מעשה : ראה ערבי לא חמוש צועק "אללה אכבר", וירה לו ברגליים, למרות, שלדידו, לא היתה סיבה לירי. אז שלף הרוצח סכין ודקר את שלוש.

אני מדבר הרבה עם מפקדים ועם חיילים ומעולם לא שמעתי טענות על הוראות הפתיחה באש. אין אפשרות להוראות אחרות.

תחושת אי הבהירות והחשש נובעת משתי סיבות : האחת - יש מי שמלבה את התחושה הזו. השניה : יש קושי לירות בטווח קצר מאוד.

מתן וילנאי אמר לי שהשתתף במשימות צבאיות במרחק 1000 ק"מ מהארץ, והקושי הגדול ביותר היה לירות לאדם שעומד מולך, גם כשהוא בא להרוג אותך.

650 ערבים נהרגו באינתיפאדה - האם זה תוצאה של חשש לירות? אני טוען שהחשש ואי הבהירות נובעים, בין היתר, מ"סינדרום הסקאד" - לא יכול להיות שאנחנו לא מנצחים ברגע. לא יכול להיות שאין פתרון פלא.

אני חושב שבשנים שהליכוד היה בשלטון לא נעשה מספיק כדי להגביר את אחיזתנו בא"י - לא עשינו מספיק כדי לקדם פה דרך לחיות יחד. אני חושש שאם לא נציע פתרון סביר - אנו עלולים למצוא את עצמנו עם פתרון כפוי ע"י ארה"ב.

תאריך רישום: 26/02/91

רושם הפרוטוקול: אסתר

אמרוקים
אבל
יש

ה מ י נ ה ל ה א ז ר ה י
ל א ז ו ר י ה ו ד ה ו ש ו מ ר ו ו
ק א י נ מ ט ה ר ש ו מ ס מ ק ר ק ע י ו

סימוכין לר"מ-1-403

תאריך 18 פברואר 1991

לכבוד

שר המשפטים מר דן מרידור
משרד המשפטים
ירושלים.

כבוד השר.

הנדון: משרד קמ"ט רישום מקרקעין.

להלן סקירה תמציתית אודות פעילות משרד קמ"ט רישום מקרקעין.

כידוע לך מחולק אזור יהודה ושומרון לשבע נפות, ג'נין, טול-כרם, שכס
רמאללה, יריחו, בית לחם, וחברון.

בכל נפה, יש לשכת רישום מקרקעין המונה, בין 2 עד 4 אנשים, כולם
ערבים תושבי איו"ש, ברמאללה יש הנהלה ראשית - מרכזית של משרדי
הרישום המונה 8 אנשים, כמו בישראל נרשמות בלשכות הרישום כל עסקות
המקרקעין המוגשות לרישום, בשונה מישראל שפת הרישום היא השפה הערבית,
ושומת המקרקעין לצורך אגרה נעשית על ידי רשם המקרקעין או סגנו.

החקיקה המהווה בסיס לרישומי המקרקעין ושעל פיה נוהגים ופועלים היא
מארבעה רבדים, החקיקה העותמנית, החקיקה המנדטורית, החקיקה הירדנית
והצווים שיצאו מכוח רבונותו של מפקד כוחות צה"ל באיו"ש, ספרי
המקרקעין שבשימוש לשכות הרישום הם ספרי רישום טורקיים, מנדטוריים,
וערביים. רק כשליש מהמקרקעין ביהודה ושומרון הם מוסדרים, היתר
רשומים בשיטה ישנה או בכלל אינם רשומים.

בהתאם לצו בדבר עסקות במקרקעין, צו מספר 25, חייבים כל מבצעי עסקה
במקרקעין לקבל רשיון מהרשות המוסמכת, קרי - קמ"ט רישום מקרקעין
לביצוע העסקה, באמצעות כלי משפטי זה ובאמצעות הסמכויות של מנהל
המקרקעין הירדני שהוקנו לי עפ"י הצו בדבר דיני המקרקעין צו מספר
450, אני ועוד 4 עובדים ישראלים מפקחים על כל הפעילות הנעשית בלשכות
רישום המקרקעין, החל מבדיקתו כשרותן של העסקות, וכלה במתן הנחיות
מקצועיות וארגוניות כיצד לפעול בכל מקרה ומקרה, מובן שהפקוח הבקרה
וההדרכה מצריכים ידיעת השפה הערבית והחוק הירדני.

מאחר שהמקרקעין שנרכשים ע"י חברות וגורמים ישראלים הם מקרקעין שאינם רשומים בפנקסי המקרקעין, ויש צורך ברישום ראשון, מפעיל משרדי שתי ועדות לרישום ראשון שבראשן עומדים שני עורכי דין ישראלים המועסקים במשרדי עפ"י חוזה קבלני, מתפקידן של ועדות אלו לבדוק את זכאותם של מבקשי הרישום הראשון, לוועדות אלו סמכויות שיפוטיות בכל הנוגע לקרקע שרישומה מבוקש.

בנוסף ללשכות הרישום שתוארו לעיל הוקמו לאחר 1967 עוד שתי לשכות רישום, האחת במעלה אדומים והשניה באריאל. בתחום סמכותן של לשכות אלו נכללים הכפרים שעליהם הוקמו ישובים ישראלים ו/או יש בהם רכישות רבות של מקרקעין, ע"י חברות וגורמים ישראלים, לשכות אלו מופעלות ע"י ישראלים ואמורים לאפשר רישומי מקרקעין של הקרקעות שעליהם קימים הישובים הישראלים, ואת הרכישות של הישראלים, כל זאת ביתר דסקרטיות וביתר נוחות.

אני מקווה שסקירה קצרה זו הקנתה לכב' השר ידיעה כללית בדבר פעילות משרדי.

בברכה,
סמי גבאי
קמ"ט רישום מקרקעין

י.ב.א.י.י.
 י.ב.א.י.י.

273

ק צ י ו מ ט ה ר ש ו ם מ ק ר ק ע י ו
 ה מ י נ ה ל ה א ז ר ח י
 ל א ז ו ר י ה ו. ד ה ו ש נ מ ר ו

סימוכין אר-21-397

תאריך 7 פברואר 1991

משרד המשפטים
 לשכת רישום הנכס
 22898
 227

לכבוד

מר ח. קלוגמן
 מנכל משרד המשפטים
 ירושלים

אדון נכבד,

273

הנדון: לשכת רישום מקרקעין אריאל.

בשטח"מ נפתחה לשכת רישום מקרקעין באריאל לקבלת קהל היום.

בברכה,

סמי גבאי
 קמ"ט רישום מקרקעין

משרד המשפטים
 לשכת רישום הנכס
 1991-02-10
 22782
 מי

העתק: מר אורי מתתיהו סמנכ"ל.

טל': 051-40506
051-40352
כל (4) ע' ישראל 00280
27 בפברואר 1991

الإدارة المدنية
بقطاع غزة
عمرة

המנהל האזרחי
חבל עזה
משרד המשפטים
ובתי המשפט

קצין מטה לענייני משפטים
ضابط ركن الشؤون المدنية

משרד המשפטים
לשכת השר
דואר נכנס

03-5-1991
מס' 8366
תאריך

מס' _____
כמות _____
חתימה _____

מס' 33

אזח"ע/ המא"ז
אזח"ע/ סגן המא"ז
אזח"ע/ רע"נ מו"ש
שרד המשפטים/ לשכת שר המשפטים
משרד המשפטים/ מנכ"ל משרד המשפטים
איו"ש/ קמ"ט משפטים
איו"ש/ קמ"ט מקרקעין

הנדון: פגישת קמטים עם שר המשפטים

1. בתאריך 22 בפברואר התקימה פגישה של הקמטים למשפטים בעזה ובאיו"ש וקמ"ט מקרקעין באיו"ש עם שר המשפטים ומנכ"ל משרד המשפטים. בפגישה ניתנו לשר סקירות תמציתיות על פעילות המשרדים ועל הבעיות העיקריות שבפניהם אנו עומדים. בפגישה נוכחנו לדעת שהשר מקבל את כל הסקירות שעולחים הקמטים למשרד האם והוא מעורה בבעיות ובפעילות של המשרדים בשני האזורים.

2. השר הביע את נכונותו לבקר באיזורים ולהיפגש עם המערכות המקומיות. המלצנו על קיום הביקורים לאחר סיום אירועי המפרץ וחזרת החיים התקינים באזורים למסלולם. אנו ממליץ כי לשכת המא"ז תתאם את הביקור עם לשכת השר.

3. כמו כן העלינו בפני השר את הנושא של דירוג הקמטים שלטענתנו הוא נמוך יחסית לדירוג בעלי תפקידים מקבילים של משפטים בישראל. השר הביע את תמיכתו בתביעות ואף הנחה את מנכ"ל המשרד להמשיך ולטפל בנושא אל מול הנציבות.

ב ב ר כ ה

Handwritten signature

יעקב גודר - עו"ד
קמ"ט משפטים

כבית המשפט העליון כשכתו כבית משפט לערעורים פליליים

273

ע"פ 521/87
וערעור שכנגד

כפני: כבוד השופט א. ברק
כבוד השופט מ. בייסקי
כבוד השופט ח. אריאל

המעוררת: מדינת ישראל

נגד

המשיב: שמואל עינב

ערעור על פסק דין בית המשפט המחוזי
בתל-אביב יפו מיום 26.7.87 כת.פ.
640/85 שניתן על ידי כבוד השופט
א. מצא

תאריכי הישיבה: 2.10.89 , 1.2.89 , 11.4.88

בשם המערערת: עו"ד גב' שיבר

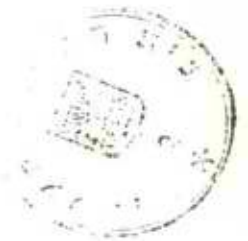
בשם המשיב: עו"ד ד. שיינמן
עו"ד גב' ע. הורוויץ

פ ס ק - ד י נ

השופט ח. אריאל:

1. נגד המשיב הוגש בבית המשפט המחוזי בתל-אביב (כתיק פלילי
640/85), כתב אישום, בו הואשם המשיב, בעבירות הנוגעות לשוחד, על
פי סעיפים 290, 291 ו-295 (יחד עם סעיף 26) לחוק העונשין
השל"ז-1977 (להלן חוק העונשין), כגין מעשים שיוחסו לו בחודשים
יוני-יולי 1984.

נביא את הסעיפים האמורים כלשונם:

"290 (א). עובד הציבור הלוקח שוחד בעד פעולה הקשורה בתפקידו, דינו מאסר שבע שנים או מאסר שבע שנים עם קנס ...

(ב). בסעיף זה, "עובד הציבור" - לרבות עובד של תאגיד המספק שירות לציבור.

291. נותן השוחד דינו כדין לוקח השוחד, אלא שהעונש שהנותן צפוי לו הוא מחצית העונש האמור בסעיף 290.

295 (א). המקבל כסף, שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת על מנת לתת שוחד דינו כאילו היה לוקח שוחד; ואין נפקא מינה אם ניתנה בעד תיווכו תמורה, לו או לאחר, ואם לאו, ואם התכוון לתת שוחד ואם לאו.

(ב). המקבל כסף, שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת על מנת שיניע, בעצמו או על ידי אחר, עובד הציבור כאמור בסעיף 290 (ב) למשוא פנים או להפליה - דינו כאילו היה נותן שוחד.

(ג). הנותן כסף שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת למקבל כאמור בסעיפים קטנים (א) או (ב) - דינו כדין לוקח שוחד.

(ד). לענין סעיף זה, "קבלה" - לרבות קבלה בשביל אחר או על-ידי אחר.

המדינה, המערערת, הגישה כתב אישום אחר לגבי האירועים הקשורים בעובדות המהוות את כתב האישום, מבלי לחלק את כתב האישום לאישומים נפרדים. הערכאה הראשונה (כבוד השופט א. מצא), מצא לנכון לחלק את כתב האישום לשלושה אישומים נפרדים. השופט המלומד, זיכה את המשיב משני האישומים הראשונים, והרשיעו באישום השלישי. המדינה ערערה על הזיכוי מאותם שני אישומים מהן זוכה המשיב ואילו המשיב הגיש ערעור על הרשעתו באותו אישום שלישי בו הורשע.

טוב אם נביא את נוסח כתב האישום לגבי העובדות כלשונו:

1. בתקופה הרלבנטית לכתב אישום זה עסק הנאשם במסחר ותווד כקרקעות ביהודה ושומרון.
2. כדי לקדם את עסקיו בנושא רכישה ופתוח קרקעות ביהודה ושומרון נזקק הנאשם לעזרת משרד החקלאות, בין היתר בקבלת אינפורמציה ובהשגת אישורים שונים.
3. בתקופה ש בין 31.10.84 - 16.8.81 שמש אכרהם צור כעוזר לעניני התישכות לסגן שר החקלאות.
4. אכרהם צור היה בעל השפעה ומקורב לגורמים בכירים במשרדי הממשלה השונים וגופים שלטוניים בארץ וביו"ש.
- כמסגרת תפקידו פעל אכרהם צור לקדום נושאי ההתישכות ביו"ש, נפגש מדי יום עם יזמים וסוחרי קרקעות וסייע להם בכל הקשור בקדום עסקאותיהם ביו"ש.
5. הנאשם, עקב עיסוקו כמפורש לעיל, היה בקשר הדוק ומתמיד עם אכרהם צור.
6. בחודש יוני 1984 או בסמוך לכך, כאשר שהה הנאשם לצורך עיסוקיו בלשכתו של אכרהם צור במשרד החקלאות בתל-אביב, פנה אליו אכרהם צור וביקש ממנו כי יתן לו כספים ויעזור לו בקבלת כספים מסוחרי קרקעות אחרים המעונינים ברכישת קרקעות וקידום התישכות ביו"ש, וזאת לצורך עזרה למפלגת הלכוד או לגופים הקשורים אליה.
7. הנאשם הסכים ונתן לצור את סכומי הכסף כדלהלן:
- א. בתאריך 3.6.84 או בסמוך לכך נתן הנאשם, בתל אביב לצור שיק ע"ס - 110,000 שקלים אותם העביר צור לכסוי הוצאות כנס שנערך במלון "דיפלומט".
- ב. בתאריך כלשהו בין החודשים יוני-יולי 1984 או בסמוך לכך, נתן הנאשם, בתל אביב, לצור סכום של 3,000,000 שקלים בשלושה שיקים דחויים ששם המוטב בהם לא נרשם. השיקים הועברו ע"י צור לעמותה "אנו משיכים".
8. הנאשם נתן לצור את סכומי הכסף המפורטים בסעיף 7 כשוחד על עזרתו בקדום עסקי הקרקעות שלו ביו"ש כולל השפעתו על הגורמים המטפלים בישוב יו"ש, ולהטות למשוא פנים בדרך כלל.

9. בתאריך כלשהו בחודשים יוני יולי 1984 או בסמוך לכך, בהמשך למפורש בסעיף 6 לעיל יעץ הנאשם לאברהם צור כי יזמן את סוחרי הקרקעות והיזמים העוסקים ברכישת קרקעות ליהודה ושומרון ויבקש גם מהם כספים למטרה האמורה.

10. בעצה אחת עם הנאשם זימן אברהם צור את סוחרי הקרקעות והיזמים למספר פגישות ביחד ולחוד, בהן השמיעו את בעיותיהם בקשר לרכישת הקרקעות ביו"ש ואברהם צור הבטיח לסייע בקדום ענייניהם.

11. הנאשם, בהזדמנויות שונות, שוחח עם סוחרי קרקעות וביניהם אחמד עודה ויצחק ינאי והמריצם להענות לבקשות צור ולהת לו כספים.

12. בתאריך כלשהו בחודש יוני 1984 או סמוך לכך בלשכתו של אברהם צור במשרד החקלאות בתל אביב נפגש הנאשם עם אברהם צור ועם סוחר הקרקעות יצחק ינאי.

13. הנאשם תווך בין אברהם צור ליצחק ינאי בנושא הכספים שאותם ביקש אברהם צור ע"י כך ששכנע את אברהם צור לקבל מידיו של יצחק ינאי סכום של 2,500,000 שקלים כשיקים דחויים ואף הסכים לשמש ערב לשיקים אלה.

השיקים הוצגו לפרעון אך לא כובדו ע"י הכנק.

14. בעשותו את המעשים המפורטים בסעיפים 9-13 תווך הנאשם בקבלת שוחד.

על-פי הדיון הנפרד שערך השופט עולה כי הוא ייחס את האישום הראשון לסעיפים 6-8, את האישום השני לסעיפים 9-11 ואת האישום השלישי לסעיפים 12-13.

במהלך הדיון לפנינו חזר בו המשיב מערעורו והערעור מתרכז, איפוא, לעניין שני האישומים הראשונים מהם זוכה המשיב.

הערעור אינו מתבסס על כך שהשופט המלומד טעה, כביכול, בדיני השוחד עצמם, אלא עיקרו של הערעור מתמקד בכך כי השופט הסיק מסקנות וקבע קביעות לא נכונות מהעובדות שהובאו לפניו ובמיוחד כי קביעותיו

ומסקנותיו עשויות לפגוע בכורמות הקיימות וכנורמות הרצויות בענייני שוחר ולגרום לחריגה מנורמות אלה. המערערת מייחסת לשופט המלומד הכעת-דעה, כביכול, כי התערבות אישיות פוליטית, כגון סגן שר, יש בה כדי להכשיר מעשה שהיה מתקבל כמעשה פסול ללא התערבות כזו.

יש לציין, כי בינתיים (כ-3.89:10) דן בית המשפט המחוזי בתל אביב (כבוד הנשיאה לשעבר ח. אכנור בתיק פלילי 174/86) בפרשה אחת מהפרשות שהיוו חלק מכתב האישום בענייננו (היינו האישום השני). כתב האישום הוגש, כמובן, לא נגד המשיב עצמו, אלא כנגד שני נאשמים אחרים, סוחרי קרקעות, שהואשמו באשמת מתן שוחד באותו עניין. נאשמים אלה זוכו משהנשיאה המלומדת קבעה שאין עליהם להשיב לאשמה. לענין זה נחזור לקראת חתימת דכרינו.

2. כתב האישום, בערעור שלפנינו, שהופנה נגד המשיב התייחס כאמור למתן שוחד לאכרהם צור או לקבלת שוחד, על ידו.

בתקופה האמורה, שימש מר צור כעוזר סגן שר החקלאות לענייני התיישבות. סגן השר היה מר מיכאל דקל.

עד כמה שידוע לנו הוגש כתב אישום נגד מר צור, אך טרם נדון.

נושא השוחד היה קשור, על פי כתב האישום, לנושא של רכישת ופיתוח קרקעות ביהודה ושומרון (להלן גם "האזור") כשמשרד החקלאות קשור, בין היתר, בביצוע ההתיישבות, באזור זה.

המשיב עסק מאז שנות ה-70 במסחר בקרקעות באזור. הוא רכש

קרקעות מבעלי הקרקע הערביים ומכרם ליוזמי התיישבות של יהודים שם.

המשיב וסוחר הקרקעות האחרים היו מעוניינים במדיניות הליכוד
ואהרו את עמדתה לעניין פיתוח האיזור.

הממונה על ביצוע מדיניות הממשלה בנושא זה של הקמת ישובים
יהודיים באזור האמור, החל משנת 1981, היה מר דקל, וכאמור היה מר
צור עוזרו האישי לעניין זה.

הזמינות הקשורה לאירועים, שהיוו את הבסיס לכתב האישום, באה
ועלתה לקראת הבחירות לכנסת ה-11, שהתקיימו ביום 23.7.84, וזאת
משהסתבר שמר צור השתלב בפעילות שהיתה קשורה באותה מערכת הבחירות,
במסגרת הליכוד כשגם סגן השר, מר דקל, שנמנה עם המועמדים ברשימת
הליכוד לכנסת, היה מעורב בפעילות הפוליטית הקשורה לקראת הבחירות
האמורות. המשיב, עקב עיסוקיו, כאמור לעיל, היה בקשר הדוק ומתמיד
עם מר צור.

במסגרת הדיון בהכרעת הדיון, דן השופט המלומד על פי ההלכות
הנוגעות לענייני שוחד וביסס את קביעותיו על כך שיש להרשיע נאשם
בעבירת שוחד, אף אם המטרה הפסולה למתן או ללקיחת טובת ההנאה, היוו
רק אחד מהמניעים, אשר הניעו את הנאשם, בצד מטרות או מניעים כשרים
נוספים (ע"פ 265/70 מדינת ישראל נ. לטין, פ"ד כ"ד (2) 677, 679).

3. "האישום הראשון" מתיחס לכך שבעת ששהה המשיב בענייני עיסוקיו
במשרדו של מר צור במשרד החקלאות בתל אביב, ביקש האחרון מן המשיב
כי יתרום כספים כעזרה למפלגת הליכוד וכך יעזור לקבל תרומות מסוחר

קרקעות אחרים הפועלים ברכישת קרקעות בשטח האמור.

השופט המלומד קבע, לאחר ניתוח זהיר של העדויות, כי המשיב, לא נענה מיד לבקשה, אלא נעתר לכך ונאות לתת תרומה רק לאחר שגם מר דקל פנה אליו וזאת לצורך כיסוי הוצאות כנס שנערך במלון "דיפלומט" (בתל-אביב) לעמותה "אנו ממשיכים", ולאחר מכן להוצאות ההסעה "למסיעי אריה שאשא", היינו לתשלום דמי הסעתם של משתתפי הטיולים והסיורים שנערכו על ידי עמותה זו, באתרי ההתישבות בשטחים, כחלק ממסע ההסברה של הליכוד, במערכת הבחירות. אף שהשופט המלומד, קבע מה שקבע, בעניין התערבות מר דקל, מתוך התלבטות, לא נוכל לאמר שלא היה בסיס להכביעה זו ועל כן אין מקום שנתערב בקביעה זו.

העמותה "אנו ממשיכים" נוסדה בידי חברים ואוהדים של הליכוד, לקראת אותן הבחירות לכנסת, וסגן השר דקל היה אחד מיוזמי וממעודדי הקמתה ופעילותה.

המטרה המרכזית של עמותת "אנו ממשיכים", היתה לארגן את הסעתם של אזרחים שנענו להזמנת הליכוד לאותם טיולים באזור ההתישבות. הכנס האמור במלון "דיפלומט" של עמותה זו שהתקיים כ-3.6.84. נערך לאירגון ולקידום המטרה האמורה.

מר צור, שהיה פעיל, כאמור, במערכת הבחירות, עסק, בין היתר, גם בגיוס משאבים כספיים למימון פעולותיה של העמותה "אנו ממשיכים".

התשלום בגין האירוח בכנס שולם בשיק, על סך - 110,000 שקלים ישנים, משוך לפקודת מלון "דיפלומט", כשיק זה נמסר למלון באמצעות

זמן קצר לאחר מכן (כיוני או ביולי 1984) מסר המשיב לצור שלושה שיקים דחויים, בסך של מליון שקלים ישנים כל אחד כשזמן פרעונם, בחודשים יולי, אוגוסט וספטמבר באותה שנה, כעבור ההסעה שצוינה לעיל. השיקים נמסרו ל"מסיעי אריה שאשא" על ידי מר צור שקיבל את השיקים, כאמור, לצורך זה, מהמשיב (שניים מן השיקים לא כוברו בזמן על ידי הבנק והמשיב שילמם בצירוף הוצאות המתחייבות מהפיגור וזאת, לידי פרקליטם של "מסיעי אריה שאשא").

האישום כלפי המשיב היה, כי התרומה ניתנה לידי מר צור, לפי פנייתו, במטרה להטות את לבו של צור לקדם את ענייניו של המשיב, במסגרת עיסוקיו האמורים של המשיב כאזור, כאשר גם המתן וגם הקבלה היו במטרה פסולה, כטענת המאשימה.

התביעה לא גרסה כלל ועיקר כי פנייתו של מר דקל למשיב בעניין זה לקתה גם היא במטרה פסולה. כזכור, קבע השופט המלומד כי המשיב נעתר לתרום, רק לאחר פנייתו של סגן השר דקל.

השופט המלומד היה ער להלכה כי הענקת טובת הנאה לעובר ציבור, על ידי מי שקשריו עמו הם קשרים רשמיים, יוצרת חזקה לכאורה שטובת ההנאה ניתנה בקשר לתפקידו של עובר הציבור (ע"פ 647/75 קליין ואח' נ. מדינת ישראל, פ"ד ל (3) 275, 279; ע"פ 531/80 אבו חצירא נגד מדינת ישראל וערעור שכנגד, פ"ד לו (3) 589, 607, והאסמכתאות המאוזכרות שם, במיוחד ע"פ 7/77, 8). השופט המלומד היה גם ער להוראת סעיף 293(5) לחוק העונשין, כי אין חשיבות לכך אם הנהנה הוא

הלוקח עצמו או גורם אחר. חרף זאת, מצא השופט המלומד, כאמור, לזכות את המשיב מהאשמה האמורה ועיקר הזיכוי בא מטעם זה כי השופט המלומד סבר שהחזקה המוזכרת לעיל אינה עומדת במקרה שלפנינו, היינו, כי אין להסיק מהנסיבות כי היתה למשיב כוונה פסולה להטות את ליבו של צור, וכי אכן מדובר במקרה שלפנינו רק בתרומה לליכוד. מה עוד, שהמשיב היה תומך נלהב של מפלגה זו ומדיניותה מימים ימימה. חיזוק לעמדה זו מצא השופט המלומד בכך שהמערערת עצמה לא טענה כי פנייתו של סגן השר דקל היתה לוקה בטעם פגום וגם לא טענה כי לנאשם היתה כוונה פסולה להטות את ליבו של סגן השר או להשפיע על מילוי תפקידו של זה.

בכך יש גם חיזוק לשלילת הכרחיות המסקנה שבמעשהו התכוון המשיב, בין המטרות הכשרות, גם למטרה פסולה אשר הכיעה אותו, כביכול, ליתן שוחד לצור. מכאן בא הזיכויי מחמת הספק.

עיקר הטרוניה של המערערת בהגשת הערעור, בעניין זה, כאמור לעיל, היתה שנובע מקביעת השופט המלומד כאילו התערבות של אישיות רמת מעלה כמו סגן שר לשם השגת תרומה למפלגה - יש בה כדי לשלול, כשלעצמה, את מטרת השוחד שכין המשיב לבין מר צור וחיציה הופנו כנגד קביעה זו, כביכול. לא כן הדבר. כפי שהוסבר לעיל, השופט המלומד רק התחזק במסקנתו כי מדובר היה בתרומה בלבד, ללא כוונה להטות את ליבו של מר צור, מתוך כך שהיענות המשיב לתת את התרומה, באה לאחר התערבותו של סגן השר דקל, ולא לפני כן, לפי פנייתו של מר צור, כשהתכיעה עצמה לא גרסה שכפניית מר דקל דבקה מטרה פסולה או שהמשיב הונע על ידי כוונה פסולה להטות את ליבו של מר דקל. אין כאן קביעת נורמה חורגת לדיני השוחד, אלא קביעה עובדתית ומסקנה בצידה, בנסיבות המקרה, כפי שהיו לפני השופט המלומד.

אין ספק שמעשי שוחר הם חמורים ויש בהם כדי לעורר סלידה. מעשים אלה משחיתים ומקלקלים את המידות, מסאבים את השלטון ומערערים את האמון ברשויות. על-כן חשוב ויש להקפיד על כך שלא ימלט מהרשת שנטויות על-ידי הוראות החוק, מי שמעורב במעשים אלה ועבר עכירה מהוראות אלה. יחד עם זאת, ובגין האמור לעיל, יש גם לבדוק שמא ילכד ברשת מי שהדין אינו חל עליו.

אין גם ספק כי אם קיים מניע פסול, אף בצד מניעים כשרים ומטרות כשרות, ויהא המניע הפסול או המטרה הפסולה פרי התנהגות, או פרי התערבות של אישיות פוליטית של סגן שר, ולו אף של שר או דאש ממשלה - אין בכך, כמובן, לטהר את המעשה הפסול.

אין איפוא, מקום להתערב בהחלטת השופט המלומד לענין זיכויין של המשיב, באישום זה, כפי שהובא לעיל.

4. "האישום השני" נוגע לתרומתם של סוחרי קרקעות אחרים, בעקבות פגישות שזומנו על ידי מר צור, עם סוחרי הקרקעות והיזמים, בעקבות יעוץ שיעץ המשיב למר דקל ולמר צור ליזום פגישות כאלה, במטרה להתרים סוחרים אלה ולקבל מהם תרומות לצרכי הבחירות מטעם הליכוד.

בעניין זה הואשם המשיב בקבלת שוחר על ידי סיוע למר צור לקבל שוחר וזאת לפי סעיף 290 לחוק העונשין ו/או בתיווך לשוחר לפי סעיף 295 לחוק העונשין.

ככתב האישום (בסעיפים 9-10) לא צויינו, בהקשר לכך, שמות

אותם סוחרים הקרקעות המעורבים באישום זה, אלא בהמשך (סעיף 11) הוזכרו בעניין זה הסוחרים אחרים עודה ויצחק ינאי. במהלך המשפט, התברר כי עניין אחר עודה שורבכ לעניין זה שלא כהלכה וכי הוא אינו קשור לאישום האמור (ראה עמ' 32 להכרעת הדין), וכי באשר ליצחק ינאי מדובר בפרשה מיוחדת שהשופט יחס לה. דיון נפרד, הוא "האישום השלישי". מחוץ לאלה אין, כאמור, בכתב האישום, איזכור מפורש של שמות סוחרים ויזמים אשר לעניינם מיוחס היעוץ, הסיוע או השידול לקבלת השוחד על ידי מר צור, אלא הסוחרים הוזכרו באופן כללי (באשר לשניים מהם הוגשו אותו כתב אישום שהוזכר לעיל, והם זוכו על ידי כב' הנשיאה). טענת המערערת היתה כי. בעצתו של המשיב קוימו פגישות השכנוע עם הסוחרים וכי הוא גם המריצם ושכנעם להענות לבקשת צור כמתן כספים וגם משום שהדבר נעשה כעצה אחת כיניהם על כן הוא, המשיב, גם הוא בבחינת מקבל שוחד בהיותו מסייע לקבלת הכספים, שהם שוחד לטענת המערערת, או בבחינת מתווך כאמור לעיל.

השופט המלומד ציין כי לא הוכחו לפניו שני היסודות העקריים באשר לסיוע ללקיחת שוחד, היינו האחת, "כי אבי צור עבר עבירה של לקיחת שוחד", והשניה כי "בעשייתו סיע הנאשם לצור לעבור את העבירה האמורה, או, למצער שהעבירה בוצעה בעקבות יעוצו או שידולו של הנאשם". טוב יהא אם נביא חלק מדברי השופט המלומד כלשונם (דברים שיש בהם כדי להסביר את זיכוי המשיב מעבירת לקיחת השוחד או התיווך בשוחד).

בעמ' 31 ואילך להכרעת הדין אומר השופט, בין היתר:

"26. ... המאשימה לא הביאה ראיות מספיקות להוכחת שני היסודות הראשונים ... פליליותה של

השותפות לעבירה משתכללת, כידוע, רק משבוצעה עבירה, שהנאשם נעשה שותף לביצועה, בין בעשיית מעשה סיוע ובין בייעוץ או כשידול לכצעה, ובהעדר ביצוע, או ניסיון לביצוע עבירה, אין לשותפות לדבר עבירה, על כל ביטוייה, משמעות פלילית כלשהיא (ע"פ 674/79 אליהו נ. מדינת ישראל, פ"ד ל"ד (2) 834).

27. בצרור אמרתיו (מוצג נ/6), שהוגשו כעדות, הודה אבי צור, כי מילא תפקיד פעיל בפרשת ההתרמה של הסוחרים והיזמים לטובת הליכוד ו"אנו ממשיכים". אף אם אתעלם מטענתו, שכל אשר עשה היה בידיעתו ועל דעתו של סגן השר דקל, לא אוכל לקבוע לחובתו, על יסוד הראיות, שכאיזה מן המקרים (זולת מקרהו של יצחק ינאי, שיידון להלן לחוד) - שלנאשם היה חלק כלשהו בהתרחשותם - נטל את כספי התרומות כנסיכות המעידות בהכרח על קיום כוונה למיקח שוחד. אין די בהודיית הנאשם, כי נטל חלק בשיכנועם של העוסקים להעניק כספים, להסקת מסקנה, שצור אכן קיבל הענקות אלו ושלקבלתן נילוותה כוונה של לקיחת שוחד, אלא יש לכרוך לגופו כל מקרה ספציפי, שבו היה הנאשם מעורב, ולהיווכח שנתמלאו לגביו כל היסודות הדרושים ...

28. ולענין הייעוץ והשידול: בכתב האישום נטען, כי הנאשם יעץ לאבי צור לכנס את סוחריו הקרקעות והיזמים ולבקש מהם כספים כעבור "אנו ממשיכים", וכי על-פי היעוצו של הנאשם ובעצה אחת עימו, זימן צור את העוסקים, האזין לבעיותיהם, הבטיח לסייע בקידום ענייניהם וביקש מהם כספים. דבר מכל אשר נטען, לגבי חלקו של הנאשם בהקשר האמור, לא הוכח. מן הראיות - בכלל זה מפי הנאשם עצמו - נובע, אמנם, כי העוסקים זומנו לפגישות, שבהן נתבקשו לתרום. נראה כי לרוב היו הפגישות הללו עם סגן השר דקל, אם בהשתתפות צור ואם בלעדיה, ורק מיעוטן היו עם מר צור בלבד. אך אין לפני הוכחה מספקת לכך, שאיזו מן הפגישות הללו זומנה על-ידי צור בייעוצו או כשידולו של הנאשם. מכאן שאפילו אניח (שכן גם לכך אין ראיה), שבעטייה של איזו מן הפגישות הללו, שקיים צור עם מי מן העוסקים, כוצעה על ידיו עבירה של לקיחת שוחד, אין להטיל על הנאשם אחריות בגינה.

השופט המלומד ציין כי הנאשם הודה, שיעץ לסגן השר דקל לכנס את העוסקים למיפגש קבוצתי עם ראש הממשלה, על מנת שלאחר שראש

הממשלה יטה אוזן לבעיותיהם ומצוקותיהם, יעסוק אכי צור בהתרמתם וכי, בכך היה לכאורה, משום ייעוץ, או שידול, לבצע עכירה של לקיחת שוחר. אך השופט המלומד המשיך ואמר (בעמ' 33 להכרעת הדין):

"... אך בין אלה ולכנין המיוחס לנאשם על-ידי המאשימה, שכמיעוץ וכמשדל. נעשה שותף ללקיחת שוחר על-ידי צור, אין ולא כלום. גם אילו מצאתי, שבעקבות מיפגשם של העוסקים עם ראש הממשלה, אכן עבר צור עכירה של לקיחת שוחר, הרי בהעדר ראיה, שייעוצו או שידולו של הנאשם הופנו כלפי צור, לא היה בכך כדי להטיל עליו אחריות לעבירתו של צור. הייעוץ לזולת, או שידולו, בדבר ביצוע עכירה פלונית, אינם עשויים להניב הטלת אחריות פלילית, אלא אם כווננו אל האדם אשר כפועל ביצע, או ניסה לבצע, את העכירה... מסקנה זו מתחייבת מן הלשון הברורה שנקט המחוקק בסעיף 26(3) לחוק - "מי שיעץ או שידל את חברו" וגו', ואף הרחבת אחריותו של היועץ, המוסדרת בסעיף 29 לחוק, איננה מרחיבה את תחום אחריותו לעכירה שכוצעה על ידי אדם שלישי, כמתחייב מלשון הרישאה של הסעיף: "המיעוץ לחברו לעבור עכירה, ולאחר מכן עבר הלה עכירה וגו'".

באת-כח המערערת טוענת לפנינו, לחילופין, כי השופט המלומד רשאי, יכול וצריך היה, על פי סעיף 184 לחוק סדר דין הפלילי, (נוסח משולב), תשמ"ב-1982 (להלן חוק סדר הדין הפלילי) להחליף את סעיף האישום. היינו, הטענה היא כי לאור מסקנות השופט בדבר הזיכוי מהעבירות של לקיחת שוחר או תיווך בשוחר, בהן הואשם - היה על השופט, על-פי החומר שלפניו להחליף את האישום לעכירה של סיוע, שידול או שיתוף במתן השוחר של הסוחרים למר צור. אין אני סבור, לאור הערותיו וקביעותיו של השופט המלומד, שעיקרן העדר הוכחה פוזיטיבית בדבר מתן שוחר על ידי סוחרים בכלל, לא כל שכן על ידי סוחרים ספציפיים בנקיבת שם, למר צור, כי יש טעם בטענה זו. השופט המלומד לא דן בענין סעיף 184 ורק ציין שאין הוא צריך לדון בשאלה

עצמה אם עבר המשיב עכירה כזו (של סיוע למתן שוחד), משלא באה טענה כזו מטעם המאשימה.

5. כאן המקום לחזור לפסק הדין של כבוד הנשיאה לשעבר, השופטת אכנור, שהוזכר לעיל. באותו כתב אישום שהיה לפניה הואשמו אכן שניים מאותם סוחרים הקשורים לאשמה אשר המשיב שלפנינו מואשם בהם "כאישום השני", אישום כו דנו כו לעיל. המדובר בסוחרים אלי ישראלי ושמואל הורמן שהיו מנהלי חברת "דלתא", חברה המאוזכרת, באותו ענין בהכרעת הדין של כב' השופט מצא (עמ' 25, 29-30). מכין כל הסוחרים האמורים חברה המדינה להגיש כתב-אישום נגד סוחרים אלה. כאמור אשמתם נדונה בפני הנשיאה המלומדה, בבית המשפט המחוזי בתל אביב. השופטת אכנור, בפסק דינה המפורט והמנומק, ציינה, כי לא הוכחה, אף לכאורה, האשמה של מניע פסול במתן כספי התרומות. בין היתר אומרת השופטת המלומדה כך (בעמ' 2 ואילך להכרעת הדין):

"... על התביעה היה להוכיח לכאורה את יסודותיו של האישום בעכירת שוחד (סעיף 290 לחוק העונשין):

- א. את מתן השוחד
- ב. לעובד ציבור
- ג. כי השוחד ניתן בעד פעולה הקשורה בתפקידו של עובד הציבור.

הנאשמים הודו בהודעותיהם במשטרה (ת/4) (ת/25) במתן כספים פיזית לעובד ציבור, מר א' צור, השאלה שנתרה אם כן היא האם הוכיחה התביעה לכאורה כי הכספים ניתנו "בעד פעולה הקשורה בתפקידו של עובד ציבור", שהרי בע.פ. 794/77 יורם מיכאל חייט נ. מדינת ישראל, פד"י לב (2) 127 נקבע כי המטרה שנתלוותה למעשה הנתינה או הלקיחה של השוחד מהוה חלק בלתי נפרד משאר רכיבי האקטוס ראוס בעכירת השוחד ...

... אם נתייחס למקרה הנדון בפני, הרי התביעה

מסתמכת על הוכחת "מטרת הנתינה" מתוך הודעותיהם של הנאשמים במשטרה ... על התביעה להוכיח ... כי למתן הכספים לעובד הציבור נתלוותה הכוונה הפלילית. עמדת התביעה כי הנאשמים תרמו כספים לליכוד במטרה לשחד בכך את א' צור, במסגרת תפקידו כעוזר סגן שר החקלאות, מכוססת על קיומו של קשר הדוק (ער כדי תלות, לטענתה) בין הנאשמים לבין צור, שכן בהיות הנאשמים מנהלים בחברת "דלתא" אשר לה ענין בעסקי יזמות ביו"ש, הם נזקקו לסיועו של צור בקידום ענייניהם. התביעה אינה טוענת כי השוחד ניתן לצור בעבור פעולה מסוימת ... אלא שבמתן השוחד התכוונו הנאשמים לרצות את צור ולהטותו למשוא פנים בדרך כלל במסגרת קשרי העבודה התכופים ביניהם.

את קיומה של כוונה פסולה, כמתן הכספים, מבקשת התביעה ללמוד לא רק מקיומה של זיקה כנ"ל בין הנאשמים לבין תפקידו של צור כמשרד החקלאות, אלא גם מהרקע ... ומהנסיבות העובדתיות ... אותן הציגה בהרחבה באמצעות עדויותיהם של חוקרי המשטרה ובאמצעותו של עד התביעה עינב (עינב הוא הוא הנאשם שלפנינו - ח.א.).

... אין נפקא מינה לגבי עכירת השוחד אם הנהנה מן השוחד היה הלוקח או גורם אחר. כלל זה חל כמובן הן על הלוקח שוחד והן על נותנו, אף שבפרקטיקה הוא יושם בעיקר לגבי הלוקח (ראה ע.פ. 316/64 שפיגל נ. היועץ המשפטי, פד"י יח (4); וע.פ. 234/77 ידלין נ. מדינת ישראל פד"י לב (1) 31. ואולם ניתן ללמוד מההלכות הנ"ל כי כלל זה חל לגבי נותן השוחד כאשר זה האחרון היה מודע מראש לכך שהנהנה מן השוחד עתיד להיות גורם אחר שהלוקח חפץ ביקרו, והוא נותן את השוחד על-מנת לרצות את אותו עובד ציבור (ראה בענין זה ע.פ. 53/80 אכוחצירה נ. מדינת ישראל, פד"י לו (3) 589) אמנם הלכה פזוקה היא שכאשר מוענקת טובה הנאה לעובד הציבור על ידי מי שקשריו עימו הם קשרים רשמיים, נוצרת חזקה לכאורה שטובת ההנאה ניתנה בקשר למילוי תפקידו של עובד הציבור (ע.פ. 647/75 קליין ואח' נ. מדינת ישראל, פד"י ל (3) 275) ... דינה של חזקה זו ... כדיון כל מסכת ראיות נסיכתית שהכלל לגביה הוא כפי שיושם לגבי עכירת השוחד בע.פ. 216/75 תמיר נגד מדינת ישראל, פד"י ל (2) 169 מפי כבוד הנשיא אגרנט ...

יוצא, איפוא, שהתביעה טענה בסברה כי די לה להוכיח כי ניתנו כספים לעובד ציבור על ידי מי שקיים קשרי עבודה עימו ויכול היה להיעזר בו במסגרת תפקידו הציבורי אלא היא היתה צריכה להוכיח את קיומה של כוונה פלילית כראיות

נסִיכֵתוֹת הַמְצַבִּיעוֹת בְּאוֹרֵחַ חַד מִשְׁמַעֵי עַל כּוֹנֵה
כְּזוֹ.

הַנֶּאֱשָׁמִים בְּעִנְיֵינָנו יִדְעוּ וְאֵף הַתְּכוּוֹנוֹ, בְּמִסְרָם אֵת
הַכֶּסֶף לִידֵי א. צוֹר, לְהוֹעִיד אוֹתוֹ לְקוֹפֵת מִפְּלֶגֶת
הַלִּיכּוֹד שֶׁהֵם עֲצָמָם רִצּוּ בִּיקְרָה ... וְאֵף הַתְּכִיעָה לֹא
חִלְקָה עַל כֵּךְ, כִּי לְנֶאֱשָׁמִים הִיָּה עִנְיִין כַּכֵּךְ שֶׁמִּפְּלֶגֶת
זוֹ תִּצְלִיחַ בְּמַעֲרַכַת הַבְּחִירוֹת, כְּלוֹמֵר, הַתְּנַהֲגוּתָם
... מִתִּישְׁבֵּת בְּהַחֲלֵט גַּם עִם הָעֵדֻרָה שֶׁל כּוֹנֵה
שׁוֹחַד.

אִמְנֵם יִדְעֵתֶם שֶׁל הַנֶּאֱשָׁמִים, שְׁעוֹבֵד הַצִּיכּוֹר מִיֵּעֵד
אֵת הַמְמוֹן לְמִטְרָה שֶׁהִיא רִצּוֹיָהּ גַּם מִבְּחִינָתָם, אֵינָה
שׁוֹלֵלֶת כְּשֶׁלְעֲצָמָה אֵת הָאִפְשָׁרוֹת שֶׁלְמִתָּן טוֹבֵת הַהֲנָאָה
כְּלוֹוֹתָהּ כּוֹנֵה שׁוֹחַד וְלֹא בְּהַכְרַח יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי לְשַׁלּוֹל
אֵת אוֹפִיו הַפְּלִילִי שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה ... כְּמִילִים אַחֲרוֹת -
לֹא קִיוְמוֹ שֶׁל מְנִיעַ פְּסוֹל, הוּא הַמְשׁוּוֹה לְמִתָּן הַכֶּסֶף
לְעוֹבֵד הַצִּיכּוֹר אֵת אוֹפִיו הַפְּלִילִי וְזוֹהִי הַהֲלָכָה
כְּפִי שֶׁנִּפְסְקָה ב.ע.פ. 265/70 מְדִינַת יִשְׂרָאֵל נ.
לְטִיֹן, פּו"י כד (2) 677:

"... אִוְלָם כְּטֵרֵם יִרְשִׁיעַ הַשׁוֹפֵט - עֲלִיו לְהַשְׁתַּכְנֵעַ
שְׁבִיטוֹר מִתָּן הַכֶּסֶף מוֹנַח מְנִיעַ כְּפוֹל זֶה."

... הַנֶּאֱשָׁמִים הִרְמוּ כֶּסֶף לְמִפְּלֶגֶת הַלִּיכּוֹר בְּעִדְרוֹם
שֶׁל מִסְפֵּר גּוֹרְמִים, מְלַכְד א. צוֹר עֲצָמוֹ, וְעַל כֵּךְ
נִיתָן לְלִמּוֹר גַּם מַעֲדוֹתוֹ שֶׁל עַד תְּכִיעָה עֵינֵב וְגַם
מֵהוֹדְעוֹתֵיהֶם. הַשְּׁנִיּוֹת לְתֵרוֹם הִיוּ חֶלֶק מִפְּעִילוֹת
הַתְּרַמָּה גְלוּיָה שֶׁהַתְּנַהֲלָה בְּלִשְׁכָתוֹ שֶׁל סָגֵן הַשֵּׁר דֶּקֶל
עֵרֵב הַבְּחִירוֹת וְגַם הֵהִיעֵנּוֹת לְפִנְיֹת אֵלֶּה נַעֲשֶׂה
בְּאוֹפֵן גְלוּי ... וְאֵלֵי יִשְׂרָאֵלִי בְּעֵדוֹתוֹ בְּמִטְרָה
(ת/4) אוֹמֵר כִּי אֵף שְׂרָאֵשׁ הַמְּשַׁלָּה שְׁמִיר לֹא בִּיקֶשׁ
תְּרוּמוֹת עֵבּוֹר הַמִּפְּלֶגֶת בְּאוֹתוֹ מַעֲמָד, הַשְׁתַּמַּע מְדַבְּרָיו
שְׁמִי שְׁתוּמָד בְּאִידִיָּאָה שֶׁהוּא הַשְּׁמִיעַ טוֹב יַעֲשֶׂה אִם
יִתְמוֹד גַּם בְּאוֹפֵן חוֹמְרֵי וְלֹא רֶק בְּאוֹפֵן רְעִיוֹנִי
...

... עוֹלָה מֵהַנ"ל כִּי הַנֶּאֱשָׁמִים נִעְנּוּ לְפִנְיֹת שֶׁל
גּוֹרְמִים שׁוֹנִים בְּמִפְּלֶגֶת הַלִּיכּוֹר ... וַיֵּשׁ לְצִיִּין כִּי
לֹא הָרִי הֵיעֵנּוֹה לְפִנְיָה שֶׁל גּוֹרְמִים שׁוֹנִים בְּמִפְּלֶגֶת
כֶּהָרִי הֵיעֵנּוֹת לְפִנְיָה שֶׁל עוֹבֵד הַצִּיכּוֹר א. צוֹר
לְכְרוּ.

חִיזוֹק לְכֵךְ שֶׁהַכּוֹנֵה הָעוֹמֵד מֵאַחֲרוֹי מִתָּן הַכֶּסֶפִּים
אֵינָה כּוֹנֵה לְמִתָּן שׁוֹחַד נִיתָן לְמִצּוֹא גַם בְּעוֹבְדָה
שֶׁהַכֶּסֶפִּים נִמְסְרוּ לִידֵי א. צוֹר בְּמִצּוֹדֵת זָאֵב, שֶׁהוּא
מִקוֹם פְּעִילוֹתוֹ שֶׁל מְנַגְנוֹן הַמִּפְּלֶגֶת, וְכֵן כַּכֵּךְ
שֶׁהַתְּקַלָּה קְבֵלָה עֵבּוֹרָה: וְהַנֶּאֱשָׁמִים הִיתָנוּ מִתָּן
הַתְּרוּמָה כְּרִישוֹם רְשָׁמִי בְּסִפְרֵיהֶם ...

... אִנִּי הִגַּעְתִּי לְמַסְקֵנִתִּי זוֹ, לְלֹא צוֹרֵךְ כְּשִׁמְיעַת
הַנֶּאֱשָׁמִים, מִשׁוֹם שֶׁסְּכֵרְתִי כִּי מִכְחִינָה עוֹבְרָתִית לֹא

הוכיחה התביעה את כוונת הנאשמים לקבל טובת הנאה מעובד הציבור והכסף ניתן בעד פעולה הקשורה בתפקידו.

... אם הייתי צריכה להגדיר בצורה משפטית את מעשה הנאשמים הייתי אומרת כך: הנאשמים נתנו כספים למפלגת הליכוד באמצעות אבי צור, שהיה עובד ציבור, והכסף ניתן בעד המדיניות של אותה מפלגה. המטרה להשיג פעולה של עובד ציבור שונה בהגדרתה המשפטית מהמטרה להמשיך במדיניות שלטונית מסוימת."

הנה כי כן בפני כבוד הנשיאה המלומדה היה אישום מיוחד לגבי שניים מאותם הסוחרים הקשורים באישום השני אשר לגביהם ציין כב' השופט מצא שלא מצא שום מקרה ספציפי (למעט המקרה של יצחק ינאי הוא נושא האישום השלישי) של מתן או קבלת שוחד שבו ניתן להאשים או להרשיע את המשיב, בין בסיוע ללקיחת שוחד על-ידי מר צור ובין בתיווך ללקיחת שוחד (מעניין שכב' הנשיאה ציינה בהקשר למקרה שהיה לפניה גם את האישום הראשון שהיה לפני השופט המלומד בעניין שלנו בו הואשם המשיב עצמו, כזכור, במתן שוחד על-ידי התשלום למלון "דיפלומט" ול"מסיעי שאשא", כשלילה לכולה למתן שוחד).

כאי כח הצדדים הזכירו פסק-דין זה של השופט אכנור במילים מספר, כשבאת-כח המערערת ציינה שלא הוגש ערעור על פסק-דין זה, אף כי התביעה חולקת על הזיכוי.

אין צורך להכנס בעובי הקורה עד כמה ובאיזו מידה, אם בכלל, יכול פסק הדין של כבוד הנשיאה להוות השתק או השתק פלוגתא, בעניין זה שלפנינו, לפחות באישום השני לגבי סוחרי הקרקעות, שהרי בענייננו לא הובא לפני כבוד השופט מצא, כפי שהוא מציין וקובע, אף מקרה של סוחר שממנו ניתן היה להסיק מסקנה חיובית מרשיעה כלפי מר צור ומכאן כלפי המשיב. אולם דברי הנשיאה המלומדת, בצד קביעותיו של השופט

המלומד בערכאה הראשונה, טובים לדחיית העתירה החילונית של התביעה היינו, כי נחליף, אנחנו בערכאת הערעור, את סעיף האשמה מקבלת שוחד או סיוע לקבלת שוחד למר צור לאשמה של מתן שוחד, או סיוע למתן שוחד, על ידי הסוחרים למר צור, לפי סעיף 216 לחוק סדר הדין הפלילי. ברי שאין להעתר לבקשה זו.

עיקרו של הזיכוי "באיום שני" זה, הוא למעשה בהעדר הוכחות עובדתיות הקשורות במהות התשלום ובשאלה אם היתה מטרה פסולה, ואין לומר כי על פי אותן נסיבות שהובאו בפני השופט המלומד, היה הכרח שיסיק מסקנה כי היתה בהכרח גם מטרה פסולה בתרומה שתרמו הסוחרים בעקבות הפגישות שזומנו איתם, כאמור לעיל. על כן אין גם מקום להתערב גם בקביעה זו.

6. היתה לי ההזדמנות לראות את חוות דעתו של חברי הנכבד כב' השופט מ. בייסקי ובהקשר לכך ברצוני להוסיף כמה מילים.

באשר לאישום הראשון שלגביו גם חברי הנכבד השופט בייסקי מסכים לזיכוי, העיר השופט בייסקי הערה כללית לקביעות השופט המלומד בערכאה הראשונה, לעניין טוהר המידות ולעניין דברי כבוד השופט מצא לעניין פנייתו של סגן השר דקל, למשיב. אוסיף בהקשר לכך כי בחוות דעתי כבר ציינתי כי אין חשיבות ממי נובעת הפניה לשוחד, והיא תהיה פניה פסולה, גם אם היא באה לא רק מפקיד בכיר אלא גם מסגן שר, שר או מראש ממשלה, אולם ציינתי כי התביעה בערעורה ייחסה בטעות לכבוד השופט מצא (בפיסקה 15 להכרעת הדין) כאילו קיימת הבחנה בעניין זה בין פניה של צור שהיה פקיד בכיר לבין פניה של דקל שהיה סגן שר. חברי הנכבד כבוד השופט בייסקי (בסעיפים 2, 3, 4 לחוות דעתו) תוקף

גם הוא הבחנה כזו. אולם, כפי שציינתי השופט המלומד בערכאה הראשונה לא עשה אבחנה כזו בפסקה 15 הנ"ל להכרעת הדיון. באותה פסקה התכוון כבוד השופט מצא לומר שיש לכרוך אם הפניה של זה או של זה היתה פסולה אם לאו, על-פי שיקולים הצריכים לעניין, והוא הגיע למסקנה כי פנייתו של סגן השר דקל למשיב, היתה במקרה הנוכחי, פנייה פוליטית-אידיאולוגית, לצורך קבלת תרומה ועל כן גם לגיטימית, מבלי שהיתה במקרה זה פנייה עם כוונה פסולה של שוחד. זו היתה ההבחנה ולא ההבחנה, גרידא, אם מדובר בפקיד בכיר או בסגן שר.

כאשר לדרישה לטוהר מידות של הכל, לרבות שרים ושועים למיניהם, אין כל חילוקי דעות, כמוכן, ביני לבין חברי הנכבד.

ט.

כאשר לזיכוי המשיב מהאישום השני, הרי כב' השופט המלומד א. מצא, שדן בערכאה הראשונה, לא היה מוכן על סמך חומר הראיות שהיה לפניו לקבוע כי היתה לצור כוונה לקבל שוחד ובנוסף לכך הוא החליט כי לא היה לפניו חומר ראיות מספיק כדי לקבוע שמישהו, ספציפי, מהסוחרים אכן נתן שוחד לצור.

מחומר הראיות שהיה לפני השופט המלומד בערכאה הראשונה, אין הכרח להגיע לתוצאה הפוכה. השופט מצא יכול היה על-פי חומר ראיות זה להגיע למסקנה האמורה, או לפחות להיות שרוי בספק סביר, לגבי קביעת עובדות ומסקנות כאלה, גם אם יכול היה להגיע לעובדות ומסקנות אחרות. בחוות דעתי פירטתי מדוע יש להעדיף את קביעותיו של השופט המלומד בערכאה הראשונה, על פני הקביעות שהתביעה ביקשה לקבוע.

בנסיבות אלה סבורני, כי לא יאה זה נכון שנבוא אנו ונהפוך על

פיהן את העובדות והמסקנות האמורות של השופט המלומד בערכאה הראשונה ונעמיד במקומן אחרות.

מכאן שאם נרשיע את המשיב, באישום השני, הרי הרשעתו על פי דברי האמורים לעיל, תהיה מכוססת על בסיס מחשבה פלילית בלבד, בסיס שכמובן איננו מספיק (השווה עם האמור בסעיפים 4 ו-5 לפסק דינו של השופט בייסקי).

אעיר עוד מספר מלים כאשר לדבריו של כב' השופט בייסקי בעניין פסק דינה של כב' השופטת אכנור, הנשיאה לשעבר של בית המשפט המחוזי בתל אביב (סעיף 8 לפסק דינו של השופט בייסקי). חברי הנכבד, השופט בייסקי, מסיק מקביעותיה לעניין זיכוי הסוחרים, הנאשמים שהיו לפניה, רק לגבי האישום הראשון שבו הואשם המשיב במקרה שלפנינו, (אישום אותו הזכירה הנשיאה המלומדה), בעוד שמאותו פסק-דין עולה שלעניין הסוחרים, אשר לגביהם הואשם המשיב לפנינו, באישום השני, היא הגיעה למסקנה שאין נגדם ונגד צור הוכחה בדבר כוונת שוחד. מבחינת הסוחרים אכן השוותה השופטת אכנור את הנושא שהיה לפניה לעניין האישום הראשון בו הואשם המשיב, אולם, מבחינת המשיב שלפנינו, הדברים שם אמורים, קל וחומר, לגבי האישום השני. לפיכך, אני מציע, שלא להתערב בהחלטתה של הערכאה הראשונה, ולרחות את הערעור.

7. כאשר ל"אישום השלישי" כזכור הרשיע השופט המלומד את המשיב בעכירה של מתן שוחד לאבי צור, בכך שהוא הוסיף את חתימתו לשיקים דחויים שנתן ינאי לאבי צור כתרומה, כשזו הותנתה במסירת מסמך מסויים. כאמור ערער המשיב על הרשעה זו, אך חזר בו בכך.

8. באי-כח הצדדים לפנינו, וגם הנשיאה המלומדה בפסק דינה האמור, העלו בשולי הדברים לענין טיהור האוירה הקשורה בכורמות התנהגות, כענין מתן שוחד, לצרכי בחירות, את הצעת החוק להגבלת תרומת יחידים למפלגות, על-פי חוק מימון מפלגות - תשל"ג-1973. נציין שבינתיים תוקן החוק (חוק מימון מפלגות - תיקון מס' 10) תש"ן-1990, ס"ח, 139, עמ' 104).

9. עולה איפוא, מכל האמור לעיל כי יש לרחות את הערעור.

שופט

השופט מ. בייסקי:

1. כפתח טיעונה לפנינו הודיעה לנו באת כח המדינה כי עיקרו של הערעור, על זיכורו של המשיב משתי פרשיות שוחד אשר יוחסו לו, אינו מכוון דווקא להגדלת שיעור העונש שנגזר למשיב, אלא לשינוי עקרונות העולים או משתמעים מפסק הדין של הערכאה הראשונה במסגרת ההנמקה לזיכורו של המשיב משני האישומים מהם זוכה. בהקשר זה מלינה הפרקליטה המלומדת בעיקר על קביעה משתמעת מהכרעת-הדין כי פניית עובד ציבור בעל תפקיד ממלכתי, שהוא גם עסקן מפלגתי, אל אזרח הנזקק לשירותיו כתחום תפקידו, כי יתרום כספים למטרת המפלגה אליה משתייך הפקיד, עשויה להיות כשרה, אף שמהנסיבות עולה כי כקשת התרומה והתרומה עצמה אינה מנותקת מהחסדים או התועלת להם מצפה האזרח אם יתרום כספים, או להכשחת עולו של הפקיד אם יסרב האזרח לתרום כמכוקש. טרוניה נוספת, ואף גדולה מהראשונה, מופנית כלפי הסברה כי

יש לאבחן בין היענות לדרישת תרומה למטרות מפלגתיות הבאה מאיש פוליטי שהוא בעל מעמד ממלכתי (במקרה דנן סגן שר החקלאות דקל) לבין דרישה כזו מעובד ציכור סתם (במקרה זה אבי צור). לטענת באת כח המדינה זו: "קביעה מסוכנת ביותר שכודאי אינה מקיימת את כוונת המחוקק אלא חוטאת לה... משמעות קביעה זו הינה מסוכנת ביותר ויש בה מתן הכשר לנורמה שעלולה להעמיד בסכנה את תשתית המנהל הציבורי..."

2. מהאישום הראשון, זה המתייחס לתרומה "ל"אנו ממשיכים" ו"למסיעי אריה שאשא", זוכה המשיב מהספק שנותל אצל השופט המכובד קמא שמא תרומות אלה, שנתרמו אמנם כעקבות פניותיו של אבי צור וסגן השר דקל, היו אך על רקע אידיאולוגי והשקפותיו הפוליטיות של המשיב, המשתיין מאז ותמיד לתנועה הפוליטית הדוגלת בהגברת התיישבות ביו"ש, שהיא גם השקפת מבקשי התרומות. בהיסוס לא מועט אין אני מציע להתערב במסקנה זו, באשר הספק הוא על רקע עובדתי בעיקר, כפי שתיארו השופט המכובד בהרחבה.

ואולם חייב אני להסתייג מאחת מהנמקותיו של בית המשפט קמא,

האומר בפסקה 15 מהכרעת דינו:

"ההכרל השני נובע ממעמדם השונה של סגן השר ושל צור, שכן גם לשוני הזה עשוייה להיות משמעות בהערכת מניעיו של הנאשם: להבדיל מצור, שהיה פקיד נושא משרה במשרד החקלאות, היה סגן השר דקל - וכך כודאי גם הצטייר בעיני הנאשם - חבר כנסת ועסקן פוליטי בעל עמדה בכירה בחיי הציבור. אילו אכן נמצא, שבהעניקו את הכספים נענה הנאשם לבקשת צור בלבד, היה בכך כדי להוביל בנקל למסקנה מרשיעה. צור, כמי שהיה פקיד, לא היה מצופה כאורח סביר לפנות אל

הנאשם, שההיכרות עמו נבעה מתפקידו כלבר, כבקשת תרומה לטובתו של גוף כלשהו, והענות לפניה מעין זו היתה מעשה חריג לא פחות מן הפניה עצמה. פניה כבקשת תרומה, שבאה מצידו של סגן השר, שקשריו של הנאשם עימו היו, כהגדרת מר דקל, "יותר מאשר קשרים משרדיים", עשוי היה הנאשם לקבל ולפרש גם כפניה שהיא לכאורה לגיטימית, ולכן אין ההיענות לה גוררת בהכרח את המסקנה שהנאשם נענה מתוך מניע פסול."

3. הנמקה זו לא רק כי אינה נראית לי אלא קשה לחיות עמה. לעניין דיני שוחר וטוהר המידות אין מקום לאבחנה בין פקיד סתם לכין בעל תפקיד ממלכתי, שהוא גם עסקן פוליטי, הממונה על משרד ממשלתי הבא כמגע עם ציבור אזרחים. שניהם כאחד הם ככחינת "עוכר הציבור" כמובן החוק. איפכא מסתברא! ככל שגבוה יותר וחשוב יותר מעמדו של בעל התפקיד הממלכתי, כך חייבת לגבור אחריותו לתקינות מעשי המינהל למניעת השחתת המידות. אין כל נפקא מינה כי האחד הוא גם עסקן פוליטי בעל מעמד כחי הציבור והאחר אולי אינו מעורה בהם. אין אני רואה גם כל חשיבות אם תרומת המשיב דכאן באה אך כתוצאה מבקשתו של אבי צור או שקדמה לכך בקשת סגן השר ולה בעיקר נענה המשיב. אם התרומה עצמה ניתנה במטרה או תוך ציפייה להשיג יתרונות כלשהם ממשרד החקלאות, שזהו המבחן המטריאלי האמיתי, הרי שבקשת סגן השר שנתווספה לזו של אבי צור לא רק שאינה מכשירה המעשה אלא מחמירה אותו; מה עוד כאשר כקשה כזו נעשית בתוך תחומי משרד ממשלתי שלו נזקק התורם הפוטנציאלי לענייניו. העבירות שעניינן שוחר מטרותן לא רק להבטיח טוהר המידות אלא גם האינטרס הציבורי שלא יועדף אינטרס של פלוני הקרוב למלכות על פני עניינו של כל דיכפין בעל אינטרס דומה. כדברי דר' קרמניצר:

"חשיבות פעילותו של המינהל הציבורי היא

גדולה, שכן בלעדיה לא ייתכנו חיים חברתיים מסודרים, ולפיכך מגינים באמצעות עבירות השוחר לא רק על תקינות פעולתו של המינהל הציבורי, אלא גם על יוקרתו של המינהל בעיני הציבור ועל האימון שהציבור רוחש לו כתנאים הכרחיים לפעולתו."

(דר' מ. קרמינצר: האם חסרי עבירות אִנְחָנוּ? משפטים י"ג ע' 159,

162).

כבר אמרנו בע"פ 150/88 (פ"ד מ"ב (2) 650, 657) כי:

"המחוקק לא תחם את עבירת השוחר בסעיף 290 לחוק ולא הציב לה גבולות מעבר להנחיות שבסעיפים 293-294, ואין גבול לאפשרויות הרב גוונות שבהן עשוי הרב להתבטא בחיי יום יום, כשתמיד יהא צורך לבחון את כוונת הנותן מחד גיסא ואת הפעולות או ההטבות שכאו מהמקבל מאידך גיסא - ואם קיים קשר סיבתי ביניהן (ע"פ 205/84, 209, פ"ד מ' (3) 85). לעתים, ואולי אף לרוב, לא קיימות ראיות ישירות להוכחת היסוד הנפשי הדרוש, הן לגבי הנותן והן לגבי הלוקח, ואת אלה יש להסיק על פי נסיבותיו של כל מקרה ומקרה ויש להפעיל את השכל הישר. (ע"פ 448/74, פ"ד כ"ט (2) 574; ע"פ 904/84, פ"ד מ' (1) 533)."

7 יתר על כן: על פי המקובל עלינו בעבירות שוחר אין צורך בקיום הדדיות בכוונתו של נותן השוחר ומקבלו. יתכנו מקרים בהם הנותן מתכוון לשחרר את עובד הציבור ואילו זה אינו יודע ואינו מייחס לו כוונה כזו; וגם ההיפך ייתכן, היינו כי עובד הציבור מכש השלום או טובת הנאה ואילו מי שהבקשה מופנית אליו אינו יודע על כך או אינו מייחס כוונה כזו. "חוסר ההדדיות עשוי לנבוע מהכוונה השונה של כל צד בעת ביצוע המעשה נשוא הדיון" (ע"פ 794/77 פ"ד ל"ב (2) 127, 128-129, וכן ע"פ 79/84 פ"ד ל"ח (2) 757, 774).

4. מכאן מתחייב כי איש פוליטי העומד בדרג הגבוה בהירארכיה במשרד ממשלתי או בשירות הציבור יהא מודע ויזהר שבעתיים שלא לערבב בין מעמדו הפוליטי לבין מעמדו כעובד הציבור. ומאחר והציבור הנזקק לשירות משרד ממשלתי אינו יכול לחדור למצבו הנפשי של מבקש התרומה למטרות פוליטיות, אך יש לו יסוד לחשוש פן אי היענות לבקשה כזו עלולה להיות בעכריו בסידור ענייניו, הרי שיקרתו של המינהל והאימון של הציבור בו מחייבים ניתוק מוחלט של האינטרס המפלגתי-פוליטי שיש לעובד הציבור על פי השקפותיו, מהאינטרס המהותי של המשרד או הגוף בו הוא עובד וחכותו כלפי הציבור הזכאי לשירותים.

בעיני זהו פגם ואף פסול כי עובד ציבור בכיר, ויהא זה סגן שר או בעל כל דרגה שהיא, יפנה בבקשות התרמה כ-ד' אמותיו של משרדו אל ציבור הנזקקים לשירותי אותו משרד. זה אינו דומה להופעות פומביות המכוונות לציבור הרחב, כמקובל באסיפות בחירות בהן נוהגים אישים פוליטיים להופיע ולהתריס. פנייה בדבר התרמה על ידי עובד ציבור פוליטי אל אדם או קבוצת בני אדם הכאים במגע ענייני או עסקי עם אותו משרד, עשויה תמיד להיחשב כהפעלת לחץ, או לפחות יצירת ציפייה כי היענות לתרומה למטרה בה מעוניין המבקש, עשויה לזרז סידור ענייניו של התורם, אם לא במקרה מסויים מידי אז לפחות לעת מצוא, בכחינת שלח לחמך על פני המים.

סיכומו של דבר: ההנמקה של השופט המכובד קמא אשר צוטטה מהכרעת הדין בפיסקה 2 לעיל לא רק, שלדעתי, אינה יכולה לעמוד, - אלא אילו היא עמדה בלבד ביסוד זיכוי מהספק של המשיב מהאישום הראשון, הייתי מגיע למסקנה כי דין ערעור המדינה להתקבל לגבי אישום

זה! כי לגבי ידי לעניין זה אין לאבחן בין מעמדו של סגן השר דקל לבין מעמדו של אבי צור, וגם אם הושפע המשיב על ידי בקשתו של הראשון, עדיין ניתנה התרומה לעובד הציבור צור על פי בקשתו או בקשת שניהם. אלא כאמור, הספק בלבו של השופט לגבי אישום זה נותר מנימוקים נוספים שפירט, והספקות האחרים לא נתפזרו אצלו. על כן למרות החשש הכבד ואף ההנחה שמא בלי הנימוק, שלא נראה בעיני, יתכן והמשיב היה נמצא אשם באישום זה, אינני מציע להתערב בזיכוי. אך ראיתי לנכון לרשום הסתייגותי לעמדה שאינה מקובלת עלי.

5. מכאן אל האישום השני המתייחס להתרמתם ולתרומתם של סוחרים קרקעות ויזמים אחרים למען קרן בחירות של המפלגה שביקרתה וזכייתה היו מעוניינים אבי צור וסגן השר דקל.

חברי המכובד, השופט אריאל, הביא בפסקה 4 לחוות דעתו את נימוקיה העיקריים של הערכאה הראשונה לזיכוי של המשיב מאישום זה ואין צורך כי אחזור על הדברים. נובע מהאמור כי השופט קמא סבר כי לא הובאו ראיות מספיקות להוכחת יסודות העבירה וכן אין הוכחה מספקת שאיזו מן הפגישות של צור וסגן השר דקל עם הסוחרים והיזמים "זומנה על ידי צור-ביעוצו או כשירולו של הנאשם".

חוששני כי המסקנה הסופית אינה תואמת הממצאים העובדתיים שהשופט עצמו קבע בפסקאות 18-26 מהכרעת דינו, שם תואר תפקידו הדומיננטי של המשיב ככינוס הסוחרים והיזמים למפגשים עם דקל וראש המשלה לעניין התרמתם, שידולם ושכנועם להרום באמרו "אנחנו צריכים לתרום. אנחנו נעזור עכשיו ולנו יעזרו אחר כך... כדאי גם לי גם לכם". היה זה המשיב אשר ייעץ ושידל את אבי צור להכין מכתבי כוונות

וסיכום בהם היו מעוניינים הסוחרים והיזמים "כמכשיר לגביית כספים".
 בית המשפט השתכנע (מדברי המשיב דווקא) כי:

"היו אלה הקשיים, בהם נתקל הנאשם במאמציו
 להתרים את היזמים, שהניעו את מר דקל להפגישו
 עם ראש הממשלה, כדי להסב את תשומת לבו לעמדת
 היזמים שנכעה מקשייהם..."

עוד נקבע בהכרעת הדין כי:

"... אחרי יציאתם של ראש הממשלה ושל סגן השר
 דקל - ולכך יש ראיות חד-משמעיות - העלה אבי
 צור, במפורש, את נושא התרומות וגם אמר
 לנוכחים, שהוא חפץ להיפגש עם כל אחד מהם,
 ביחידות, כדי לשוחח עמו בעניין תרומתו."

המשיב הודה בעדותו, וגם זה נקבע כממצא, כי הכל הכינו "שמטרת
 הפגישה הינה לכקש מהם תרומות (כלשונו בע' 89: "הכנו מה המטרה מפני
 שלא זימנו אותנו לשם, להתייעץ אתנו בנושא הכחירות ככחירות. כולנו
 הכנו כמה מדובר")".

בית המשפט קמא סבר כי הממצאים העובדתיים שהוזכרו לעיל
 ממלאים אך את יסוד המחשבה הפלילית, שהוא רק אחד מיסודות עבירת
 השוחד. דומני כי כבר מהמצוטט לעיל וכמיוחד מהמשך הדברים שאמר בית
 המשפט עולה כי הוכחו גם היסודות הנוספים הנדרשים בעבירת סיוע
 ללקיחת שוחד או ייעוץ לעבור את העבירה, היינו, כי אבי צור עבר את
 העבירה של לקיחה או בקשת שוחד, וכי במעשיו סייע המשיב לאבי צור
 לעבור את העבירה. אומר בית המשפט בהמשך הפיסקה 26:

"עצת הנאשם לסגן השר דקל, בדבר זימון העוסקים לפגישה עם ראש הממשלה, נועדה להכשיר את הקרקע להתרמתם; והנאשם הגה, כדבריו, רעיון זה אחרי שנוכח, כי עוסקים רבים כורכים את נכונותם להעניק כספים לקופת הליכוד בקבלת עזרה ממשרד החקלאות בפתרון בעיות שהכבידו על ניהול עסקיהם. הקשר בין טובת ההנאה המצופה לבין הנכונות להעניק כספים היה נהיר לו, ובעצתו התכוון להדק קשר זה. אותה המסקנה מתבקשת מהודייתו לפיה המריץ את העוסקים לתרום, באמרו: "אנחנו נעזור עכשיו ולכן יעזרו אחר כך"; שכן גם מאמירה זו ניכר הקשר שבין הענקת הכספים בהווה לבין הסיכוי לזכות בגמול על כך בעתיד."

6. ואין זה עדיין הכל.

א. את ממצאיה העובדתיים ביססה הערכאה הראשונה בעיקר על אמרותיו של המשיב בחקירתו, לאחר שבסופו של דבר הודה בנכונותם ואישרם במלואם. ככל שניסה המשיב בעדותו להמעיט קצת מחשיבות מעורבותו ופעילותו בפרשה ולרכז את חלקו המעשי בה, ביכר בית המשפט כאורח חד-משמעי את הגירסה המקורית שבאימרות.

יהא על כן ראוי להביא ולו מעט מהדברים באמרותיו, - שהם לכל

הדעות מחייבים אותו.

כאימרה הארוכה והמפורטת ת/5 אומר המשיב בין היתר:

"אני מכיר היטב את כל היזמים וסוחרי הקרקעות ואני יכול להיות להם לעזר רב בנושא. לאחר מכן בשיחות הרבות עם יזמים וסוחרי קרקעות שונים ביו"ש הראו כולם נכונות לעזור בתרומות כספיות אבל לכולם היו טענות על הסחבת וביורוקרטיה ושלא יכולים להזיז קדימה את הפרוייקטים שלהם.

אני העברתי את המסר הזה למר אבי צור ויעצתי לו לזמן אליו את היזמים והסוחרים לשיחה אחד אחד. כפי שידוע לי אכן הוא עשה כך. זימן אותם שמע טענותיהם הבטיח להם לעזור להם ולטפל בבעיותיהם. והם הכתיחו לו שיתנו תרומות כספיות. באחת הפעמים הוא זימן את כל היזמים והסוחרים יחד לחדרו של סגן השר דקל, ושם דיבר על הצורך לעזור לליכוד בכספים כי זה יהיה לטובת היזמים וסוחרי הקרקעות. בתקופת התעמולה לבחירות אבי צור הכין סידרה של מכתבים שונים ליזמים, אלה היו מכתבי כוונות. לכל אחד על הפרוייקטים שלו. כמו כן מכתבים שונים ואישורים למשרדים אחרים הקשורים לקידום הפרוייקטים של היזמים ביו"ש. לפי מה שסופר לי על ידי אותם יזמים בשיחות שונות הם הוזמנו אחד אחד לאבי צור או למר דקל בנושא בעיותיהם בשטח ובנושא ההתרמה לליכוד וכפי ששמעתי הם תרמו כל אחד לליכוד כספים כל אחד כפי יכלתו

...

מאחר ואני עוסק זמן רב בעסקי קרקעות ביו"ש הייתי בא במגע כמעט מדי יום עם סוחרי הקרקעות והיזמים בשטח והן בפגישות במשרד החקלאות והיו לי הרבה שיחות עם היזמים שציינתי כאן והנושא של התרמת היזמים לבחירות מטעם הליכוד היה מדובר רבות בין כל היזמים מאחר והנושא הועלה בשיחות אישיות עם כל יזם והן בישיבות של היזמים. היזמים רובם התנו את מתן התרומות בקבלת סיוע מאנשי משרד החקלאות דאז מר דקל ומר אבי צור בהוצאת מכתבי כוונות ואישורים שונים למשרדים הקשורים בטיפולים שעסקו באדמות ביו"ש."

באימרה אחרת, ת/3, מתאר המשיב בין היתר את פגישתו עם ראש הממשלה וסגן השר דקל, לפניהם שטח טרוניות על קטיים ברכישה קרקעות ביו"ש והגבלות שהוטלו על ידי משרד המשפטים, ואומר:

"... דקל ואני יצאנו החוצה פגשנו את אבי-צור שהמתין לנו. ואז הצעתי להם שיזמינו את כל היזמים העוסקים בקרקעות למשרד ראש הממשלה בכרי שהוא ישמע מכל יזם אלו בעיות עומדות בפניהם בשטחים ויראה איך לעזור להם, ולאחר מכן שאבי-צור יטפל בנושא הכספים שהיזמים יתרמו למפלגה שלא בנוכחות ראש הממשלה בשביל לא להכין אותו..."

לאחר שהוא מתאר את המפגש עם ראש הממשלה, לפניו העלו הסוחרים והיזמים את בעיותיהם הדורשות טיפול, ממשיך המשיב:

"לאחר מכן מר שמיר יצא עם מיכאל דקל - אבי צור קבע עם האנשים פגישות שיערכו במשרדו. זאת לאחר שהעלה את הבעיות הכספיות של הליכוד והסביר שהיה רוצה להפגש עם כל אחד בנפרד לשיחה בנושא התרמה למפלגה וכל אחד יעשה מה שביכולתו. וכפי שאמרת נערכו פגישות עם כל אחד בהם התבקשו לתרום למפלגה וחלק כמה שידוע לי תרם כסף למפלגה..."

לשאלה אם הוא עצמו היה נענה לפניית אבי צור לתרום כספים לליכוד למען הכחירות, הוא השיב: "הייתי תורם אולי אבל מעט".

6.

7. ממעצמי בית המשפט קמא ומגירסתו של המשיב שאומצה על ידו, עולה התמונה הבאה דלקמן:

המשיב מייחס לעצמו שיחות עם יזמים וסוחרים קרקעות בעניין הרומות למערכת בחירות של הליכוד; משמע טרוניותיהם כלפי משרד החקלאות, היה זה הוא שהעביר לאבי צור המסר כי אלה יהיו מוכנים לתרום כספים אם יעזור להם משרד החקלאות בענייניהם. היה זה המשיב אשר ייעץ לאבי צור ולאחר מכן לרקל כי יזמן היזמים והסוחרים למפגש עם ראש הממשלה, על מנת שלאחר מכן יותרו אלה לטובת הליכוד, דבר שאבי צור עשה בפועל. המשיב הציג וייעץ לאבי צור כי תמורת תרומות של היזמים והסוחרים יוסדרו ענייניהם ואכן הוציא אבי צור סידרה של מכתבי כדוגמה ואישורים למשרדים ממשלתיים כדי לקדם פרויקטים שלהם. היו יזמים וסוחרים שתרום כספים ואחרים שלא תרמו. לכך אינני רואה משמעות, שכן עבירת השוחד נערכת גם על ידי עצם הבקשה, הגם שלא

נענתה. קובע סעיף 294(א) לחוק העונשין תשל"ז-1977:

"המבקש או המתנה שוחר, אף שלא נענה, כמוהו כלוקח שוחר."

בפיסקה 28 להכרעת דינו קבע השופט המכובד כי בייעוצו של המשיב לסגן השר דקל לכנס היזמים אצל ראש הממשלה על מנת שלאחר מכן יתרימם אבי צור לטובת הליכוד "היה אמנם, כפי שכבר הסברתי, משום ייעוץ, או שידול, לבצע עכירה של לקיחת שוחר". אך ממשיך בית המשפט ואומר:

"אך בין אלה לבין המיוחס לנאשם על ידי המאשימה, כמייעץ וכמשדל נעשה שותף ללקיחת שוחר על ידי צור, אין ולא כלום. גם אילו מצאתי, שבעקבות מפגשם של העוסקים עם ראש הממשלה, אכן עבר צור עכירה של לקיחת שוחר, הרי בהיעדר ראיה, שייעוצו או שידולו של הנאשם הופנו כלפי צור, לא היה בכך כדי להטיל עליו אחריות לעכירתו של צור."

לא בכדי הארכת מעט בהכאת ציטוטים מהכרעת הדין ומגירסתו של המשיב, מהם ברור כי ייעוצו, סיועו ושידולו של המשיב נעשו בראש וראשונה ובעיקרם כלפי צור, שהוא גם היה המתרים בפועל והמוציא את המכתבים והאישורים לתורמים. אכן בשלב מסויים נעשה הייעוץ גם כלפי סגן השר דקל, אשר השאיר את ביצוע ההתרמה והוצאת האישורים לאבי-צור. כיצד אם כן ניתן לקבוע כי נעדרת ראיה כי ייעוצו או שידולו של המשיב לא הופנו כלפי אבי צור? ועוד פחות נהיר לי מדוע גם כאן האבחנה בין הייעוץ לדקל לבין הייעוץ והסיוע לאבי צור. והרי גם לפי שיטתו של השופט המכובד, ועל פי מסקנתו המוצדקת, בייעוצו לדקל עבר המשיב העכירה. משהצבעתי על כך כי אליבא דמשיב עיקר ייעוצו, שידולו וסיועו נעשו כלפי אבי צור, הרי אותה מסקנה ממש

מתחייבת וחלה, היינו כי עבר המשיב העכירה לפי סעיף 290 לחוק העונשין תשל"ז-1977 ביחד עם סעיף 26(2) ו-3(3) שלו.

לכך לא היה כל צורך להחליף את סעיף האישום מכוח הסמכות לפי סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), תשמ"ב-1982, כי הרי על פי אותם סעיפים הועמד המשיב לדין.

אילו על כן דעתי נתקבלה, היה ערעורה של המדינה מתקבל לגבי האישום השני והמשיב היה מורשע בו. לאור עמדת המדינה כאמור בפתח הדברים ולאחר שהמשיב כבר ריצה העונש שנגזר לו, אינני מציע להתערב בעונש.

8. אני לא התייחסתי לפסק דינה של כב' הנשיא הגב' אבנור בת.פ. 174/86, משום שאינני סבור שיכולה להיות לכך השלכה לענייננו. אמנם הנאשמים שם היו סוחרי קרקעות שנימנו על אותם 20-30 יזמים שהוזמנו על ידי צור לתרום כספים לקרן בחירות של הליכוד, וגם תרמו בפועל; וזהו גם הרקע של האישום הנידון כאן. התיק 174/86 התברר והוכרע על פי אותן הראיות שהובאו נגד הנאשמים שם, שמעמדם הוא שונה בתכלית מזה של המשיב לצורך האישום השני. הם היו בכחינת הורמים לגביהם הזכירה השופטת אבנור כי מצבם דומה לזה של המשיב דכאן שזוכה מהספק מהאישום הראשון, לגביו טען כי היתה זו תרומה על רקע איריאולוגי. על פי הראיות שבאו לפניה אמרה הנשיא אבנור:

אינני מוצאת שוני מהותי בין מסקנתי בהחלטה זו, למסקנותיו של פסה"ד שם. אני הגעתי למסקנה זו, ללא צורך בשמיעת הנאשמים, משום שסברתי מכחינה עובדתית לא הוכיחה התביעה את כוונת הנאשמים לקבל טובת הנאה מעובר הציבור והכסף ניתן בעד פעולה הקשורה בתפקידו."

ואכן גם אני הצעתי להשאיר הזיכוי מהספק של המשיב לגבי האישום הראשון, שרק הוא דומה לענין הנאשמים בע"פ 174/86.

לא כן לגבי האישום השני שהראיות לגביו הן שונות בתכלית, כאשר הכוונה הפלילית הוכחה אליבא לכל הרעות, כשם שהוכחה פעילותו של המשיב בייעוץ וסיוע למתן תרומות, והכל תוך התנאה וציפייה כי בתמורה יזכו התורמים בטובות הנאה מידיות.

אך מוכן הוא כי ככל שבפסק-דיני ובציטוטים שהובאו בגופו מדברי העדים והמשיב בתוכם, הוזכר שמו של סגן השר דקל או צור לצורך תיאור השתלשלות הדברים, אין בכך כדי לקבוע ממצאים או נקיטת עמדה לגבי אחריות בפלילים של מי שלא היה נאשם בערכאה הראשונה וממילא אינו בעל דין לפנינו. הדברים הוזכרו אך ורק לבחינת אחריותו של המשיב וכן לקביעת עקרונות מדריכים.

 שופט

השופט א. ברק:

כחברי, אף אני סבור כי אין להתערב בזיכריו של המשיב מהאישום הראשון. למסקנה זו הגעתי - כמו חברי, השופט בייסקי - למרות הנמקתו של השופט מצא, בדבר מעורבותו של סגן השר דקל. אילו אחריותו של המשיב היתה מותנית אך בשאלת מעורבות זו, הייתי סבור, כי יש בסיס להרשעת המשיב. אינני רואה כל הבדל בין מעורבותו של צור לבין

מעורבותו של דקל. והערותיו של חברי, השופט בייסקי בעניין זה מקובלות עלי. אשר לאישום השני, הנני סבור, כחברי השופט בייסקי, כי המשיב שידל את צור לקחת שוחר. מתוך ממצאיה של הערכאה הראשונה עולה כי המשיב יזם את הרעיון - אותו מסר לצור - להפגיש סוחרי קרקעות עם ראש הממשלה, כאשר בעקבות זאת תבוא התרמה של הסוחרים לצרכים מפלגתיים. הפגישה נערכה, ובעקבותיה פנה צור לסוחר וליזמים כבקשה שיתרמו. רובם עשו כן. ממסת ראייתית זו עולה המסקנה כי המשיב שידל את צור לקחת שוחר מסוחרי הקרקעות. למותר לציין, כי מסכים אני לגישתו של חברי, השופט בייסקי, כי הממצאים והקביעות עליהם עמדה הערכאה הראשונה, ועליהם עומדים אנו היום, חלים אך לעניין אחריותו של המשיב, ואחריותו שלו בלבד. מטבע הדברים, אין אנו נוקטים כל עמדה כאשר לאחריות הפלילית של מי שלא היה נאשם בפנינו.

הנני
שופט

הוחלט ברוב דעות כאמור בפסק-דינו של השופט בייסקי.

ניתן היום, י"ד בטבת תשנ"א (31.12.90).

שופט

שופט

שופט

העתק מתאים למקור
שמריהו כהן
מזכיר ראשי
שב
עפ52187

293

משרד הביטחון

293
194

לשכת שר הביטחון
יועץ לשר הביטחון

מנ"ש לר המ.ס.ט.מ.י

תאריך: 15/1/50

סלפון: 701 - 6975

הנדון: הא.פ.מ.

אני העבירי האסוף הארצי ואיוני אר הכה
אדקל-סו

6.

בברכה,
ליאת ופניק
מזי יועץ השר

משרד הביטחון
מנ"ש לר המ.ס.ט.מ.י
293

מטכ"ל / אג"מ / מבצעים/88		
ענף	ממשל	צבאי
טל'		3483
א"י		6023958
מב	- ש -	817
9	ינואר	1991

אל: למח"ת תפ"ח / מח"ת תפ"ח / מח"ת תפ"ח
(לוח תפ"ח)

הנדון: גרוש תושבים מי"ש"ע מתחילת ההתקוממות / עדכון

1. בין המועדים 13 ינואר 88 ועד 8 ינואר 91 גורשו מי"ש"ע 62 תושבים

בפירוט הבא:

א. תושבי איו"ש - 37.

ב. תושבי אזח"ע - 25.

2. הגרושים התבצעו במועדים הבאים:

א. 13.1.88 - גורשו 4 תושבי איו"ש.

ב. 11.4.88 - גורשו 8 תושבים, 3 מאיו"ש, 5 מאזח"ע.

ג. 19.4.88 - גורשו 8 תושבי איו"ש.

ד. 1.8.88 - גורשו 8 תושבים, 6 מאיו"ש, 2 מאזח"ע.

ה. 17.8.88 - גורשו 4 תושבי אזח"ע.

ו. 1.1.89 - גורשו 13 תושבים, 7 מאיו"ש, 6 מאזח"ע.

ז. 29.6.89 - גורשו 8 תושבים, 4 מאיו"ש, 4 מאזח"ע.

ח. 27.8.89 - גורשו 5 תושבי איו"ש, אחד מהם לצרפת.

ט. 8.1.91 - גורשו 4 תושבי אזח"ע.

3. ל י ד י ע ת ד .

בגולה נ"סן סא"ל
רע"ן ממשל צבאי

צבא   הגנה   לישראל
 בית המשפט הצבאי לערעורים   באיו"ש
 ובאזח"ע   טל':
 02-957680   ת"ע 2
 0473   כח'
 תשנ"א   טבת   1991   ינואר   14

מ
 ע
 ד
 22-01-1991
 מס' 22-11
 תיק 273

לכבוד
 השר דן מרידור ✓
 שר המשפטים
 משרד המשפטים
 רח' צלאח א-דין
 ירושלים

הנדון: נתוני השיפוט בבתי המשפט
הצבאיים באיו"ש ובאזח"ע

1. בהמשך לשיחתנו, הנני מצרף לעיונך דו"ח המשקף את פעילות המערכת השיפוטית באיו"ש ובאזח"ע בחודש דצמ' 1990 ובשנת 1990 כולה. הנתונים הנוגעים לבית המשפט לערעורים מופיעים בסעיף 6 למסמך.
2. אבקש להפנות את תשומת הלב להיקף הדיונים בבקשות להארכת מעצר וכל זאת בחודש אחד בלבד (סעיף 2 למסמך). כמו כן בולט מס' הנאשמים אשר משפטם הסתיים בשנת 1990 ומכלל זה אותם שנעצרו בידי כוחות צה"ל והוחזקו במתקני הכליאה של הצבא (סעיף 5 לדו"ח).
3. אשמח להעביר לעיונך דוחות וסקירות נוספות במידה שיוצאו כאלה מטעמנו.

בברכה,

אורי   שהם,   תא"ל
 נשיא   בית   המשפט
 לערעורים באיו"ש ובאזח"ע

מוגבל
רשום

בית המשפט הצבאי לערעורים
באיו"ש ובאזח"ע
ת"ע 2
כב' 8
טבת
ינואר 1991

לוח תפוצה

הנדון: דו"ח פעילות בתי המשפט
לחודש דצמ' 1990

1. בחודש דצמ' 1990 הסתיימו דיונים משפטיים בעניינם של 1201 נאשמים בחלוקה הבאה:-
  - א. נאשמים בהפרות סדר לסוגיהן (עצורי משל"ט) - 848
  - ב. נאשמים בעבירות פח"ע (עצורי שב"ס) - 107
  - ג. נאשמים בעבירות אחרות שאינם במעצר - 246
2. בחודש הדו"ח התקיימו דיונים בבקשות להארכת מעצר של 2797 (!!) איש. שוחררו בערובה 8 נאשמים וזכו 37 נאשמים.
3. בחודש דצמ' 1990 הוגשו על ידי התביעה והסניגוריה 122 ערעורים ובקשות רשות לערער (73 ערעורים ו-49 בקשות רשות ערעור). בחודש זה דנה ערכאת הערעור והכריעה ב-84 תיקים.
4. ראוי לציין כי חודש דצמ' 1990 אופיין בשביתות והעדרויות רבות של סניגורים המופיעים בבתי המשפט הצבאיים. כמו כן חלה ירידה בקצב השיפוט בעזה עקב תקלות מרובות בהבאת העצורים אל אולמות המשפט.
5. מתחילת שנת 1990 ועד לסיומה של שנה זו נשפטו בבתי המשפט הצבאיים 16,062 נאשמים (ממוצע של 1338 נאשמים לחודש). מכלל זה נשפטו 11,057 נאשמים אשר הוחזקו במתקני הכליאה של צה"ל. יתר הנאשמים, 5005 במספר, נשפטו בגין עבירות שונות כמו: פח"ע, מכס, מס הכנסה עבירות פליליות ועבירות תנועה.

6. לבית המשפט לערעורים הוגשו בשנת 1990, 1241 ערעורים ובקשות רשות לערער (599 ערעורים ו- 642 בקשות רשות לערער).
מכלל התיקים שנפתחו בשנה זו נסתיימו 910 (73.3%).

אורי שהם תא"ל
נשיא בית המשפט
לערעורים באיו"ש ובאזח"ע

לוט: נספח א' - נתוני השיפוט של בתי המשפט של הערכאה הראשונה

נספח ב' - נתוני השיפוט של בית המשפט לערעורים

נתוני השיפוט בבתי המשפט הצבאיים לחודש דצמבר 1990

א. מס' הנאשמים אשר משפטים הסתיימו בחודש הדו"ח:-

סה"כ	אחר	פח"ע (עצורי שב"ס)	נוהל מזורז	נוהל רגיל (עצורי משל"ט)	בית משפט
186	3	29	52	102	גינין
364	90	35	80	159	שכם
179	53	16	22	88	רמאללה
108	8	17	33	50	חברון
364	92	10	83	179	עזה
1201	246	107	270	578	סה"כ נאשמים

ב. מס' העדים אשר התייצבו בחודש הרו"ח:-

סה"כ	אחר	פח"ע (עצורי שב"ס)	נוהל מזורז	נוהל רגיל (עצורי משל"ט)	בית משפט
28	3	8	5	12	ג'נין
98	2	29	16	51	שכס
30	--	--	--	30	רמאללה
28	6	--	14	8	חברון
73	--	11	12	50	עזה
257	11	48	47	151	סה"כ עדים

דו"ח חודשי - כימ"ש לערעורים באי"ש ובאח"ע

תמוז ל - דצמבר 1990

כרח לחודש הבא	הדיון הפתיים בהם בחודש הדו"ח												הוגשו בחודש הדו"ח			מלויים ועומדים כיום האחרון של החודש הקודם	סוג הפעולה מחוקק מחוקק
	סה"כ			בוטלו			כירחו			מחוללו			סה"כ	תביעה	סנגוריה		
	סה"כ	תביעה	סנגוריה	סה"כ	תביעה	סנגוריה	סה"כ	תביעה	סנגוריה	סה"כ	תביעה	סנגוריה					
146	25	2	23	1	1	--	6	--	6	18	1	17	36	6	30	135	ערעורים אי"ש
90	29	8	21	2	1	1	8	--	8	19	7	12	26	6	20	93	בסוף חודש ערעור אי"ש
75	14	2	12	--	--	--	4	--	4	10	2	8	37	9	28	52	ערעורים אח"ע
38	16	6	10	1	1	--	3	1	2	12	4	8	23	4	19	31	בסוף חודש ערעור אח"ע
349	84	18	66	4	3	1	21	1	20	59	14	45	122	25	97	311	סה"כ

לשכת
טל':
ירושלים,
כז בטבת תשנ"א
(13.1.91)
המפקח
02-308100
הכללי
000/5600 - רא/0101

משרד המשפטים
לשכת השד
דואר נכנס
21-01-91
21958
מס' 01
מפתח
תיק 273 6"ש

אילן

לכבוד יהודית קרפ
המשנה ליו"מ למחשלה

הנדון : מעצרים - חשודים ישראלים באיו"ש
סימוכין: מכתב מ- 21.8.90 272 א' תיק 4-884

1. בדיקת הנושא שבנדון העלתה כי עפ"י הוראות המשטרה כיום אין כולאים ישראלים שנעצרו באזורי איו"ש ומעזה בבתי מעצר בשטחים, וזאת בעיקר מטעמי בטחונם האישי למרות שאין אסור על כך בחוק.
2. יחד עם זאת העלתה בדיקתנו, כי בפועל כן בוצעו ומבוצעים בשטחים מעצרים של ישראלים - בהתאם לצרכי החקירה, והעצורים הועברו ומועברים לישראל וזאת לפי הפרוט הבא:

א. בנפת יהודה

בשנת 1990 נעצרו בתחומי הנפה 74 ישראלים מתוכם 48 תושבים רשומים באיזור. מפתת ההוראות הקיימות הובאו העצורים או חלקם לכליאה במרחב ירושלים.

ב. בנפת שומרון

בשנת 1990 נעצרו בתחומי הנפה 40 ישראלים. העצורים נכלאו בבתי מעצר/תאי מעצר בחדרה, עירון, זכרון יעקב, עפולה וקישון.

ג. בנפת עזה

בשנת 1990 לא היו בתחומי הנפה ארועים שבגינם היה צורך לעצור חשודים ישראלים. כשיש צורך עוצרים חשודים כנ"ל באיזור, הכליאה מתבצעת בדרך כלל בבית המעצר באשקלון ובבית המעצר בבאר שבע.

3. בעתיד הקרוב עומד להפתח בית מעצר בנפת רמאללה ובו ייכלאו הישראלים הנעצרים באותו אזור - וזאת כמובן, לאחר אבטחת בטחונם האישי. בכך, מצפים אנו תפתר בעיית כליאת העצורים מנפת יהודה, שבשל מצוקת בתי המעצר לא תמיד היו נכלאים בפועל בבית המעצר הקרוב (ירושלים).

4. הוראות המשטרה יתוקנו בעתיד הקרוב בהתאם.

5. לסכום ייאמר כי הקביעה שאין עוצרים חשודים ישראלים באיו"ש אינה מדוייקת ואיננה פרי מדיניות מכוונת ומכל מקום לאור האמור לעיל אנו מצפים כי פתיחת בית המעצר הנפתי יפתור גם אותם מקרים בהם שוחררו מספר עצורים בשל העדר מקום לכליאתם בבית המעצר בי-ס.

ב ב ר כ ה,

יעקב טרנר, רב-ניצב
המפקח הכללי

העתיקים:

שר המשטרה
שר המשפטים
היועץ המשפטי לממשלה
פרקליטות המדינה

ירושלים, ט"ו בטבת התשנ"א
1 בינואר 1991

(21272)

(273)

~~(252)~~

לכבוד
מר רענן קולר
גזבר המועצה המקומית
אריאל
ת.ד. 25
ד.נ. אפרים

שלום רב,

הנדון: הקמת בין דין באריאל

הריני מאשרת את קבלת מכתבך, מיום ט' בטבת תשנ"א, 23.12.90, אל שר המשפטים.

העתק ממכתבך הועבר לשופט י. קדמי, מנהל בתי המשפט. ודאי ישיבך דבר.

בכבוד רב,

אשתור שלוחובסקי
עוזרת לשר

אס/דא

ט' בטבת תשנ"א
23.12.1990

לכבוד
מר דן מרידור
שר המשפטים
משרד המשפטים
ירושלים
לידי הגב' אסתר

א.נ.

הנדון: הקמת בית דין באריאל

אני שמח להודיעך כי בימים אלו אנו מסיימים שיפוץ והתאמת אשקוביות לבית דין רבני ובית משפט אולם דיונים משותף לענינים מקומיים לשתי ערכאות. העלות הכוללת מסתכמת בכ- 100,000 ש"ח.

הפיתוח ימומן שווה בשווה ע"י שלושת המשרדים הנוגעים בהתאם לרשום מטה:

משרד הדתות עבור ביה"ד הרבני סך של 30.000 ש"ח

משרד הפנים עבור אולם המשפטים סך של 40.000 ש"ח

משרד המשפטים עבור ביהמ"ש לענינים מקומיים סך של 30.000 ש"ח

אודה לך אם תאשר לנו התקציב ממשרדך.

בבד כה
דענו קולר
גזבר המועצה

TIP

10.01.01

אלד'ים ע

מיקוח עם החומר

התלוצץ

טוב שקרה

"טיפ" תכנון מסים והשקעות בע"מ
יעצים לקיבוצים, חברות ומוסדות פיננסיים

TIP

מיקוד: 65816

פקס: 03-6660071

רח' הר סיני 1, תל-אביב

טל: 03-611130 / 622427

מדינת ישראל

הנהלת בתי המשפט
ירושלים,
כ"ג בטבת התשנ"א
9 בינואר 1991
בד-1/4/0/0

משרד המשפטים
לשכת הדין
דונור נכ"מ
1
21780
ת.ד.
ת.ד.
ת.ד.

Handwritten notes:
מס' 21780
ת.ד. 1

לכבוד
מר רענן קילר
גזבר המועצה המקומית
א ר י א ל
אדון נכבד,

הנדון: הקמת בית דין באריאל

אני מתייחס למכתבך בנדון מיום 23.12.90 אל שר המשפטים.

לצערנו, לא נוכל להשתתף במימון עלות שיפוץ והתאמת אשקוביות לבית הדין הרבני ולבית המשפט.

בית המשפט לעניינים מקומיים ערכאה ראשונה - אינו בין בתי המשפט, שתקציבנו מאפשר השתתפות במימון פעילותיהם.

בתי המשפט בשטחים, צריכים להיות מוקמים, ולפעול ע"ח תקציבי הרשויות המקומיות במסגרתם הם פועלים.

נכבוד רב,

Signature
רוני בודסקי
שופט של בית משפט שלום
סגן מנהל בתי המשפט

העתקים: (1) מר א' צידון, יועץ בכיר לשר המשפטים.
(2) קצין תקציבים, כאן.

רב/מע
12

רח' יפו 19, ת"ד 114, ירושלים 91000 טל' 246131 (02)
פקסימיליה 246916-(02)

תקופת ישיבה

273

ירושלים, טו' בטבת התשנ"א
1 בינואר 1991

(21312)

לכבוד
מר קלמנוביץ דב
בית אל ב'

שלום רב,

הריני מאשרת את קבלת מכתבך, מיום יט' בכסלו התשנ"א (6.12.90), אל שר המשפטים.

דבריך הובאו לידיעת השר.

בכבוד רב,

אסתר סלוחובסקי
עוזרת לשר

אס/אכ

משי רואה
31.12.90

דב קלמנוביץ

בית אל ב'
02-971006

ביה ייט כסלו תשנ"א
6.12.90

לכבוד
השר דר מרידור
שר המשפטים
שיך ג'ארה
ירושלים.

א.ג.

הנדון: זירוז הנוהלים משפטיים בעתירות לבג"צ

שמחנו לשמוע באמצעי התקשורת על המגמות לפעול לזירוז פרקי הזמן העומדים לרשות המערערים על החלטות גירוש והריסה.

ביקשנו זאת מכב' השר בפגישתנו המעניינת ואנו שמחים על המגמות להתקיים בצורה יסודית, כך שעונשים אלה המוטלים במשורה יהיו גם אפקטיביים וגם מרתיעים.

אנו מבקשים כי גם בנושאים אחרים שעלו במהלך שיחתנו תחול התקדמות. ושוב תודה על השיחה המעניינת.

מברכה,
דב קלמנוביץ

משרד המשפטים	
לשכת השר	
דו"ר נבנ"ס	
13-12-1990	
רי"ס	643
נופתח	בנימין זאב
ד"ר	

מס' 50

ת"ר
ת"ש
243

ירושלים, טו' בטבת התשנ"א
1 בינואר 1991

(21311)

לכבוד
מר אביבי שלום
מועצה מקומית אריאל
מנהל המחלקה לבטחון
ולשרותי חירום
ת.ד. 25
ד.נ. אפרים
אריאל 44824

שלום רב,

הריני מאשרת את קבלת העתק מכתבך, מיום יח' בכסלו התשנ"א (5.12.90), אל שר
המשפטים, בנושא: הסדרי הכניסה לאריאל.

בכבוד רב,

אסתר סלוחובסקי
עוזרת לשר

אס/אכ

5.12.90
בט-639

מ.ד.ד.ה.מ.ש.פ.ט.י.מ.
לשכת השד
ד.ד.נ.ר.י.מ.
25-12-1990
20979
הנדון: הסדרי הכניסה לאריאל
מכתבכם 06764-850 מ-9.9.90
מכתבכם 08491-850700 מ-5.11.90

לכבוד
אל"מ אחז בן-ארי
היועץ המשפטי לאיו"ש
ב י ת - א ל

נכבדי,

1. השבוע נתגלה, לדאשונה באריאל, מטען חבלה בתוך ככר לחם ליד גן-ילדים. אירוע זה הגביר חרדות אצל תושבים רבים, ועדי הורים פנו בתביעה להגברת אמצעי הפיקוח. יש התובעים אף מניעת כניסת ערבים בכלל.
2. אין לנו ספק כי ביטול הסדרי הכניסה לאריאל מנע אפשרות קביעת אוכלוסיית חשודים מוגדרת ומצומצמת לצרכי חקירה.
3. אנו תובעים בחינה מחודשת ודחופה של הסדרי הפיקוח נוכח הסכנות הממשיות לבטחון התושבים.
4. אנו סבורים כי ביקור בעיר, בשעת כניסת מאות הפועלים לעיר, במקביל למאות הילדים ההולכים לגני הילדים ולבתי הספר, ימחיש את הרקע לחרדות התושבים ויסייע לגיבוש הסדר הולם לצרכי הבטחון.
5. השארת המצב הנוכחי מעוררת תסיסה בעיר ועלולה לדחוף גורמים קיצוניים לפעולות חריגות שמחובתנו למנען.

בברכה ובכבוד
שלום מנהל המחלקה לבטחון
ולשירותי חירום

העתק: שר הבטחון - מר מ. ארנס
שר המשפטים - מר דן מרידור
אלוף פיקוד המרכז - אלוף יצחק מרדכי
מפקד אוגדת איו"ש - תא"ל יעקב אור
פרקליט צבאי - תא"ל אמנון סטרשנוב

3. מבחינתנו ההשג המכריע והחשוב ביותר של השנה הינו דוקא ביטולן של ההוראות החמורות אשר הוציא בזמנו המטה הארצי של משטרת ישראל לתחנות המשטרה באיו"ש ובם הנחיה שלא לטפל בכל הקשור לנושאים הפליכיים המקומיים, הן ביחס לאוכלוסיה והן במתן סיוע למערכת המשפטית במסגרת עבודתה.

הוראות אלו אשר באו כמכה נוספת ו "משכימה" להתפטרות השוטרים המקומיים באיו"ש, היה בהן כדי לערער סופית את שארית שלטון החוק והסדר באזור. בתי משפט ללא משטרה מאבדים עד מהרה את תוקפם ואת סמכותם בעיני הציבור. בעבר התרענו רבות נגד מציאות זו והדגשנו כי שום מערכת משפטית תוכל לתפקד אם הוראות שרירותיות ומזיקות מהסוג הזה. לשביעות רצוננו פניותינו הרבות בנושא הביאו סוף סוף השנה לביטולן של ההוראות אלו. ביטול זה כבר נשא פרי. ומורגשת בשטח מעורבות יתר של המשטרה והדבר נותן את אותותיו בחיזוק הפעילות השיפוטית בתחומים שונים.

4. אם ניקח את אותו מידגם מייצג עליו התבססנו בדו"ח הקודם שלנו, דהיינו מספר התיקים שנפתחו בחודש אוגוסט, הרי שאנו עדים להתגברות רמת הפעילות בחודש אוגוסט 1990 לעומת 1989 ברוב הנתונים ובמיוחד בתחום הפליכוי:

1990 אוגוסט		1989 אוגוסט		
תיקים אזרחיים		תיקים פליכיים		
	34		31	בית משפט שוים בי"מ מחוזי עירעורים אז'
(+20%)	115		96	
	-		-	
	88		92	בי"מ שוים בי"מ מחוזי עירעורים פלו'
(+160%)	13		5	
	2		2	
	128		99	תיקי חקירה כתבי אישום תיקי תעבורה
(+30%)	1331		503	
(+164%)	1703		3521	
(-51,6%)				

הערה: מעניין לנתח את נתון תיקי התעבורה המצביע לכאורה על מגמה שלילית (-51,6%) וזאת דוקא בתחום בו היתה המשטרה פעילה במיוחד בשנת 1989. למעשה ירידה בפתיחת תיקי תעבורה בבתי המשפט מצביעה דוקא על מודעות יתר מצד האוכלוסיה כלפי שלטונות החוק: הקנסות משולמים ישירות בבנק הדואר, וע"כ מספר התיקים המגיעים לבה"מ פחת בהתאם.

6. הכנסות

לשנה הנוכחית אנו מגיעים כעת להכנסה כוללת של כ-5 מליון ש"ח לעומת 3.5 מליון ש"ח בשנת התקציב הקודמת.

השנה יצא לדרך מיחשוב מערכת ההוצל"פ של חובות ממשליים וקנסות תעבורה. מערכת זו נמצאת בשלבי הקלדה-הכונה להעביר את הנתונים כחומר שמיש למשטרה ולגורמים האחראים במנהא"ז על מנת לשפר את הגביה.

ההוצל"פ האזרחית

.7

ב-1990 הוחל בהליכים לתחיקת צווים ע"מ לאפשר הליכי הוצל"פ תקינים עבור נושים ישראלים כלפי חייבים באזור, עניין שהגיע קרוב לשיתוק במשך שלושת השנים האחרונות. המטרה הינה לאפשר כלשכות ההוצל"פ המיוחדות של ירושלים ונתניה (הפועלות כבר כלפי חייבים ישראלים באזור) לפעול גם כלפי חייבים מקומיים.

לצערנו הליכי התחיקה הנ"ל מתעכבים מסביב לתיקונים פרוצדוראליים הנדונים כעת בדבל"א וביועמ"ש איו"ש. כל עוד הליכי חקיקה אלו לא יסתיימו, קשה לצפות לשיקום ממשי של מערכת הגביה האזרחית (עכ"פ לגבי ישראלים) באזור.

לעומת זאת, ראוי לציין לשבח את מבצעי ההוצל"פ (קרוב של פסקי דין של המערכת המשפטית המקומית) אשר בוצעו באופן נקודתי באזורי רמאללה ובחברון תוך שיתוף פעולה פורה בין ביהמ"ש, המשטרה והצבא.

למבצעים אלה אפקט רחב וחיובי ביותר בקרב הציבור המקומי בכל הקשור להרמת קרן מערכת המשפט והמודעות לשילטון החוק.

התפטרות של עובדים

.8

השנה, כמו בשנה שעברה לא התפטר איש מעובדי המערכת, הן מבין השופטים והתובעים והן מבין הפקידים. להיפך, מורגש לחץ בבקשות להצטרף למערכת וכא ניתן תמיד לענות בחיוב לפניות אלו מסיבות שונות, תקציביות או בטחוניות.

לסיכום

.9

עולה מכל הנ"ל כי מתחת לפני השטח של פעילויות האינתיפאדה למיניהן קיימת שאיפה ברורה ברובדים רחבים של הציבור המקומי לשמירה על נורמות מקובלות של מערכת חוק ומשפט בקרב החברה בה הוא חי. הדבר בא לידי ביטוי לא רק בסימני התאוששות עליהם הצבענו לעיל אלא גם בשיחות הרבות אשר אנו מנהלים עם אישים שונים מהמערכת. אין ספק כי מתפקידנו ומאינטרסנו לעודד ולחזק שאיפות אלו. לשם כך על המנהל האזרחי לעשות את כל המאמצים ולגייס את כל המשאבים הנאותים ע"מ לתת מענה ממשי לאותן השאיפות, ובראש ובראשונה לדאוג לחזוק וכתגבור המשטרה והעמקת פעילותה בכל תחומי אחריותה באזור.

ז'אן-קלוד נידאם, עו"ד

קמ"ט משפטים איו"ש

1. כ"א ישראלי - התקן הינו 3 מישרות. 2 מאוישות ואחת בהליכי איוש.

2. כ"א מקומי - התקן הינו 150 מישרות מהם 29 שופטים.

3. כללי

א. המאפיין העיקרי לשנה הנוכחית הינה התאוששות ויצוב המערכת הדבר הבא לידי ביטוי בשלושה מישורים :

* עליה בהיקף פעילות בתי המשפט.

* עליה ברמת ההכנסות הכספיות.

* יחס האוכלוסיה למערכת.

ב. ההשג החשוב בשנה זו הוא ביטול ההוראה של המטא"ר של מ"י לפיה אין אנשיה עוסקים באכיפה בנושאים פלילים מקומיים והוצל"פ. ביטול ההוראה נושא פרי ומורגשת בשטח מעורבות ברוכה של המשטרה הדבר מסייע לבתי המשפט.

4. השוואת רמת הפעילות אוגוסט 89 - אוגוסט 90 כמדגם מיצג

א. תיקים אזרחיים - עליה של % 20

ב. " פלילים - " " % 160.

ג. " חקירה - " " % 30.

ד. כתבי אישום - " " % 164.

ה. תיקי תעבורה - ירידה של % 51 *

* ירידה זו הינה בשל תשלום קנסות ישירות בבתי הדואר ויש גם בכך מגמה חיובית.

5. הכנסות השנה הנוכחית תגענה לכדי 5 מיליון ש"ח לעומת 3.5 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

6. הוצל"פ

א. הוחל במיחשוב מערכת הוצל"פ בהיבט של חובות ממשליים וקנסות תעבורה.

ב. הוחל בהליכים לתחיקת צווים כדי לאפשר הוצל"פ עבור נושים ישראלים כלפי חייבים באזור.

ג. בוצעו מבצעי הוצל"פ באזור רמאללה וחברון דבר המגביר המודעות לשלטונות החוק.

7. התפטרות עובדים

א. השנה כמו בשנה שעברה לא התפטר איש במערכת ואפילו יש בקשות להצטרף.

8. שכום

מערכת המשפט הינה גורם חיוני בתחושת היציבות באזור ועל אף האינתיפאדה יש רצון של האוכלוסיה והממשל לאפשר שמירה על נורמות מקובלות של מערכת חוק ומשפט והדבר בא לידי ביטוי מובהק בנתונים שהוזכרו לעיל.

י ח י ד ת ק מ " ס ח י נ ו ן

1. כ"א ישראלי - התקן עומד על 9 ישראלים מהם 1 בחל"ת ו 1 בהליכי איוש.

2. כ"א מקומי - התקן עומד על 6875 מורים ומנהלים ו 1000 עובדים מינהליים.

אורי מילר 20.12.90

בט"ד

27 דצמבר 1990

רכבוד. מד דו מוזידור שר המשפטים ירושלים.

אדוני השר!

קיבלנו אותך בעיון חברינו בשמחה, ובהפתעה.

לעניות דעתי, יש לנו מה לומר ליד, וחשוב ביותר היה גם לגנומי צה"ל שהיו איתו בסיוור, שתשמע גם אותנו.

וחרי הרבה מהטיפול החשוב במשולין נוגע לזוי וזיוט יוט שלנו.

צו לי, כי לא מצאתם לנכון, (אולי גורמי צה"ל), להסדיר שיחה מתואמת איתך. שהרי לא כל יום אתה מגיע לכאן.

בברכה, אורי מילר ראש מרכז "עובדה" דומב

הועד הציבורי:

- אופיר צבי, מרומי
- אורי קולמן, ער
- אטמז דוד, מרומי
- ארלך מעון, דיר
- אליכמן מנח, דיר
- אשכנזי יואל, עזין
- אשל יעקב, דיר
- בדחייסי יוסף, מ
- בלצן חיים, עזין
- בן שלמה צבי, דיר
- בן יהודה נפתלי, ע
- בנימין משה, מרומי
- בימין משה, דיר
- בר אילן מאיר, דיר
- גולדמן משה, דיר
- גוסרי משה, דיר
- גלעד יוסף, מרומי
- גן צבי אברהם, עז
- גרא עכס
- גרא צבי
- דונט נויאל, עזין
- הולצר ושכטר, עז
- הורוביץ מרדכי, עז
- הל אור יוסף, טאב, ד
- הלווינג יצחק, דיר
- הלפרין אברהם, מ
- הלצר מיכאל, מרומי
- העצני אליקים, עז
- הראל יצחק, דיר
- השכל יובל, דיר
- וורגל אלכסנדר, מ
- ויסניאל רוזן דניאל, דיר
- זיסק אמריס, דיר
- זימבוביץ דוד, עזין
- חירותי יעקב, עזין
- חירומי עזנה, עזין
- טרטני מרים, עזין
- טרטני עקיב, דיר
- ירקוני שלמה, עזין
- ישורון שרגא, מרומי
- לב עמי שלמה, דיר
- לכונן חיים, מרומי
- ליפשיץ חיה, מרומי
- ליפשיץ אסא, מרומי
- לסרי מוריאל
- מטלון אברהם, דיר
- ניסן מרדכי, דיר
- נחשון שלמה, עזין
- סבראי משה, עזין
- סרנקל עמי
- קורטוץ חיה, דיר
- רואל מיכה, דיר
- רום דן, דיר
- רטוש שלח יוחנה
- קנו אלכסנדר

- משרד המשפטים -

לשכת השר

פרוטוקול

מספר דיון: 255

תאריך הפקה: 31/12/90

דיון מיום: 25/12/90

בנושא:
בטחון

הדיון התקיים בלשכת השר

בהשתתפות ה"ה הבאים:

פרופ' אסא ליפשיץ
צבי אופיר
פרופ' אריאל כהן
חפציבה איל
פרופ' איל

פרופ' ליפשיץ: המצב בלתי נסבל. העברנו את גדר המערכת לקו הירוק. כשנתנס רוצח אזרחים המכסימום שאנחנו יכולים לעשות הוא להעמידו לדין.

אנחנו לא נוגעים בשולחיהם של הרוצחים. צריך להתאים את החוקים למצב בו אנו נמצאים.

האו"ם גינה את ישראל על החלטתה לגרש 4 ערבים, עוד בטרם הסתיימו הליכי הגרוש. עדין דנים בוועדות הצבאיות ועדין לא הוגש בג"צ.

פרופ' אופיר: מדינת ישראל פעלה בחסר שכל - הציעו בתחילה 14 אנשים לגרוש, והחליטו לגרש רק 4. הגינוי הוא אותו גינוי, גם אם מדובר היה ב-14. מתמהמים בגרוש. עובר זמן רב עד שמתבצע הגרוש בפועל.

צבי אייל: אנחנו בעלי תפיסה לא נכונה. אנו לא מגדירים את זה כמלחמה ולכן אנחנו מפסידים בכל הזירות. חיילים לא מזדהים עם המשימות שלהם כי אינם מבינים שמדובר במלחמה - בכל הרמות מופיעה הטעות לגבי הקונצפציה, גם התקשורת מגדירה "רצח על רקע לאומני", והנרצחים "חפים מפשע". זו מלחמה, לא ארוע חד פעמי.

אין שליטה בשטח - אובדן שליטה וחוסר הבנה.

חפציבה איל: בחברון שליש מהתושבים הנוצרים עזבו את העיר והערבים המוסלמים

קונים את רכושם. חובה עלינו לקנות כל רכוש, כל חלקה שמתפנה ע"י נוצרים ומוסלמים, וליישב בה יהודים.

בניה לא חוקית בכל שטח כביש ראם אל עמוד. זה ימנע אפשרות לפתוח שער נוסף. נדמה לי שכל מעשה שלנו נובע מהפחד ממה יגידו הגויים. איבדנו את זקיפות הקומה.

דן מרידור : הפחד והשנאה בין שני העמים, ההולכים ומתחזקים, עלולים להביא לחלוקת הארץ מחדש. מיד אחרי הרצח בבקעה היתה תחושה בארץ שהנה, האינתיפאדה נכנסה לארץ, ואין הבדל בין יש"ע וישראל, אלא אם נפריד בין השטחים.

הרעיון של מניעת כניסת ערבים לישראל עלול להביא לחלוקת הארץ.

לא מתייחסים לפושעי האינתיפאדה כאל עבריינים פליליים. 650 איש נהרגו - האם זו לא מלחמה? האם כך נוהגת המשטרה עם עבריינים פליליים? ראו את כמות הבתים שפוצצו - נאטמו, מעצרים, גרושים, וכו'.

אנחנו מייחסים תשיבות לדעת הקהל בעולם אך ורק בגלל שכל גינוי של העולם כלפינו זו הצלחה של הערבים ומעודד אותם להמשיך בפעולות שתבאנה אותנו לפעול נגדם ואז נגונה.

אנחנו בתחילת מאבק מדיני קשה מאוד, הן בארה"ב והן באירופה המערבית. גם עירק מאיימת עלינו ואני לא בטוח שלא יממשו את האיום.

תוך כדי זה בא גל עליה אדיר שמאיים מאד על הערבים ומערער להם את התקווה שמדינת ישראל היא תופעה זמנית.

המאבק בארץ הוא ארוך מאוד ולא יפתר מחר בבקר. זה מאבק בין שני עמים. הדבר החשוב ביותר שאנו יכולים לעשות, נוסף לכל מיני אמצעים בטחוניים, הוא להפגין נחישות, לחזור ולהדגיש שאין בכוונתנו להשבר ולוותר, שכח העמידה שלנו רב.

ולענין משרד המשפטים :

אכן, צריך מדי פעם לשנות חוקים ולהתאימם למציאות. יש שינויים אפשריים, שתועלתם תהיה קטנה, אך הם עלולים להביא שבר בתוך רבדי החברה הישראלית. וצריך לשקול היטב אם זה כדאי לנו. השלמות של החברה הישראלית לא פחות חשובה, ואולי יותר חשובה, מדברים רבים אחרים.

צבי אייל : אנחנו לא מתכוונים להשבר, ואני מסכים שאנחנו צריכים להפגין כח עמידה. אבל בעבר הפגנו את זה באמצעות עבודה עברית והתיישבות. היום גם את זה לא מאפשרים לנו. לא מקימים ישובים.

חפציבה אייל : התגובה החיובית שאנו יכולים ליזום, אחרי כל ארוע תוקפני, היא להקים גרעין התיישבותי נוסף.

אסא ליפשיץ : אנחנו נחושים אך הממשל לא עוזר לנו בנחישות. אולי יש צורך לפנות ולהתריב כבר אחרי שנעשים מעשים תוקפניים ע"י יושביו, לגרש את יושביו ולהרוס את הכפר.

צבי אופיר : פרופ' קרמניצר משמש שופט במילואים ויחד עם זה, בפעילותו הצבורית הוא פעיל באגודה לזכויות האזרח, שמגישה בג"צ נגד מדינת ישראל והצבא.

אס/מס

תאריך רישום: 25/12/90

רושם הפרוטוקול: אסתהר

- מ ש ר ד ה מ ש פ ט י ם -

לשכת השר

פ ר ו ט ו ק ו ל

מספר דיון: 249

תאריך הפקה: 13/12/90

דיון מיום: 13/12/90

בנושא:
יש"ע

תיק 249

הדיון התקיים בלשכת השר

בהשתתפות ה"ה הבאים:

השר
ישראל הראל
אורי אריאל
בני קצובר
פנחס ולרשטיין

אורי אריאל : לא שמענו על דברים חדשים בהם בא משרד המשפטים לקראת הצרכים למיגור האינתיפאדה. התייחסות המע' המשפטית לתושבים ביש"ע: התק מתייחס אליהם כאל פורע חוק בת"א.

מציע ששר הבטחון, המשטרה והמשפטים יגבשו הנחיה שלא יפתח תיק לאזרח, על ארוע ביש"ע, אלא בהוראת המפקד הארצי בשטח.

המושג "שלטון החוק" הופך ללעג ולקלס כשאני רואה מי מסית בירושלים, נעצר ומשוחרר עם סגירת התיק נגדו.

פנחס ולרשטיין: רב הנהגים ביש"ע נוסעים ללא נשק מפני הפחד מהלחץ הפסיכולוגי שיהיו נתונים לו אם יירו. מעדיפים לסכן את חייהם. חיילים ברחו מירי כשצריך היה לירות.

המסר שקיבלנו מהפרקליטות הוא חד משמעי : אם תגמור במחוזי - נעבור לעליון.

ישראל הראל: הפרקליטות היא מערכת אידיאולוגית במקום שתהיה מקצועית.

השר : אין הוראות ירי אחרות אפשריות. אני מוכן לשמוע מכס הצעה להוראות אחרות שיכולות לפעול טוב יותר, וגם יהיו חוקיות.

אורי אריאל : כל מקרה של ירי באויר מביא לפתיחת תיק, לנטילת האקדח לבדיקה
וישראל הראל: בליסטית.

ישראל הראל נקנס ע"י בית המשפט בגלל שירה באויר כדי להפחיד.

(דן מרידור יבדוק את זה).

הפרקליטות מתנגדת להפחית שליש לאסירי המחזרת. אט/מס

תאריך רישום: 13/12/90

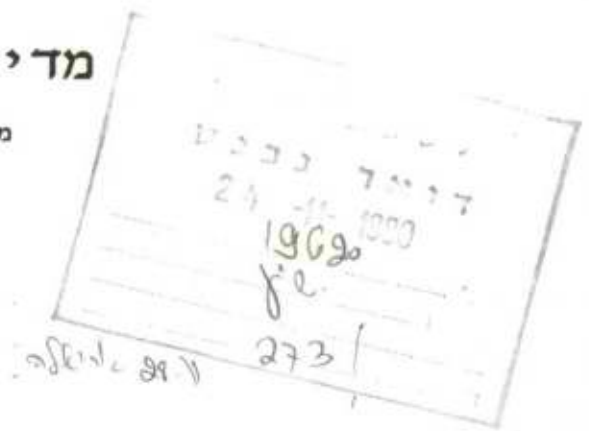
רושם הפרוטוקול: אסתר

מדינת ישראל

משרד המשפטים

ירושלים, ב' כסלו התש"נא
19 בנובמבר 1990

מספרנו: 410-146

אל: מר רפאל איתן, שר החקלאות

הנדון: פעילות הסיירת הירוקה ביש"ע והצורך בשמירת מקורות המים
סמך: מכתבך מיום 14.10.90

האפשרות החוקית להפעלת הסיירת הירוקה ביש"ע היא על ידי הסמכת פקחי הסיירת הירוקה כפקחים לפי הדינים החלים ביש"ע, הסמכות אלה צריך לקבל ממפקדי האזורים ומראשי המינהל האזרחי שבשני האזורים.

כדי שתיתן הסמכה כזאת מן הנכון לפנות אל שר הבטחון לבקש שיורה להסמיך את פקחי הסיירת הירוקה ביש"ע, ואם ינחה כך - אני מקווה שלא יהיה קושי לבצע זאת.

אני מניחה שאם יתבקש להסמיך את פקחי הסיירת הירוקה בנוסף על יחידת הפיקוח הקיימת ביו"ש, וזאת במימון משרד החקלאות ללא בקשה למימון ממערכת הבטחון - יהיה קל יותר להשיג הסמכת מערכת הבטחון להסמכה כזאת.

כמובן שאם אכן יוסמכו פקחי הסיירת הירוקה לפעול ביש"ע - יהיה צורך להדריך אותם בדינים המקומיים החלים שם ואשר את הסמכויות על פיהם יצטרכו להפעיל.

אציין בהזדמנות זאת, שריבוי הפלישות לקרקעות הלאום, בעיקר על ידי עיבוד ונטיעה, מצדיק לכאורה תגבור הפיקוח הקיים במידה ניכרת, ולפיכך יש מקום לקוות ששיתוף הסיירת הירוקה בפיקוח ביש"ע יהיה רצוי ומועיל.

בברכה,

פליאה אלבק

מנהלת המחלקה האזרחית
של פרקליטות המדינה

העתק: שר המשפטים

שר החקלאות

ירושלים

כד' בכסליו תשנ"א
11 בדצמ' 1990

משרד החקלאות
לשכת השר
דואר נכנס
28-12-1990
20751
מס' _____
מפתח _____
י"ד _____

לכבוד
מר משה ארנס
שר הבטחון

13
25.12.90

הנדון: פעילות הסיירת הירוקה בי"ש

לאור המצב החמור של משק המים במדינת ישראל והקשרים הפיזיים הקיימים בין משק המים בתחומי הקו הירוק לאלו שבאזורי י"ש"ע, וכן לאור התרבות מקרים של פלישת זרים לקרקעות הלאום, ישנו צורך דחוף באכיפה מוגברת של חוקי המדינה בתחומים הנ"ל.

הגוף הציבורי המסוגל לקחת על עצמו משימה זו, הינו הסיירת הירוקה. על מנת שפקחי הסיירת הירוקה אכן יוכלו לבצע משימות אלו, יש צורך בהסמכתם כפקחים על פי הדינים החלים בי"ש"ע. הסמכה זו, לפי דברי גב' פליאה אלבק מנהלת המחלקה האזרחית של פרקליטות המדינה, יש לקבל ממפקדי האזורים ומראשי המינהל האזרחי שבשני האזורים.

אני פונה אליך בזאת להנחות את מפקדי האזורים וראשי המינהל האזרחי בשני האזורים, להסמיך את פקחי הסיירת הירוקה, לפעול לשמירת מקורות המים וקרקעות הלאום בתחומי י"ש"ע.

בברכה,
ראל איתן
שר החקלאות

העתק:
דן מרידור - שר המשפטים ✓
ג. שליטין - מנכ"ל המשרד
א.ביידץ - יו"ר רשות שמורות הטבע
ג. אלטמן - מפקד הסיירת הירוקה

צ'ין 205

טלפון: 051-40506
051-40352

המנהל האזרחי
חבל עזה
الإدارة المدنية
بقطاع غزة

משרד המשפטים
ובתי המשפט

קצין מטה לעניני משפטים
ضابط ركن الشؤون العدلية

תאריך: 18.11.90
מספרנו: 205 (4)

מס' מפתח	19764
תיק	273
מס' תיק	205

רעי' מו"ש

לשכת רמא"ז

מנכ"ל משרד המשפטים

ע' (ממשל)
ע' (צ'ין)
205
205/1/90

הנדון: סיכום 3 שנים לאינתלפדה.

1. ארועי האינתלפדה צלמצמו את פעילות כתי המשפט כאופן משמעותי ביותר. הסיבות לכך היו שתיים בעיקר:
  - א. שביתה כללית של עורכי הדין המקומיים;
  - ב. התפטרות קולקטיבית של המשטרה המקומית.
2. יש לציון כי כתי המשפט לא שכתו אף ליום אחד. כל השופטים, התובעים והפקידים מגיעים למקומות העבודה שלהם כאופן סדיר, גם בימי שביתות מוכרזות - תוך קשיים מרובים והסתכנות כתנועה בדרכים. רק בימי עוצר כללי כתי המשפט נשארו סגורים כמו כל משרדי המינהל האחרים.
3. בחודש מרץ 1990 נערכו בחירות לאגודת עוה"ד, ונבחרה הנהלה חדשה ובראשה עו"ד פריח אבו מדין. ההנהלה החדשה גרמה למהפך שצפינו לו זמן ממושף. עוה"ד החליטו על חזרה להופעות כתי המשפט המקומיים בשני נושאים:
  - א. ככל הענינים הפליליים בכל דרגות כתיה"מ;
  - ב. כתביעות פיצויים על תאונות דרכים.

מס' מפתח	19510
תאריך	21-11-1990

4. לפני כחודשיים נתקבלה החלטה נוספת להרשות לעו"ד להופיע בתיקי קרקעות לפי היתרים מיוחדים מהאגודה.
5. בדיוני המטה הועלו הצעות שונות לצמצם את מספר העובדים בכתי המשפט עד שהפעילות תחזור לתיקנה. הוחלט עקרונית כי הצימצום בעובדים יחולו על עובדים מינהליים כולל תובעים אך לא לפגוע בהעסקת השופטים ובתנאי שכרם.
6. כתוצאה מההחלטות הנ"ל פוטרו והוצאו לפנסיה מוקדמת מספר רב של עובדים כולל פיטורי 5 תובעים ומספר עובדים הושאלו באופן זמני למשרדים אחרים. כיום מועסקים בכתי המשפט ובכל יתר המחלקות של משרד המשפטים 90 עובדים במקום 144 עובדים שהיו לפני תחילת האינתיפדה.
7. פעילות המשטרה
- מבחינתם של כתי המשפט ניתן לקבוע כיום כי כתי המשפט חזרו לעבודה תקינה אולם הפעילות עדיין מצומצמת וזאת כתוצאה ישירה מצימצום פעילות המשטרה בכל הנוגע לחקירת אירועים פליליים בין מקומיים, ושיתוף פעולה מוגבל מאוד בסיוע לכתי המשפט בהכאת נאשמים ועדים וביצוע פקודות הבאה נגד נאשמים. למעשה המשטרה אינה מכצעת את תפקידה כאכיפת הזמנות כתי המשפט על נאשמים וכתוצאה מכך הנאשמים לא נענים להזמנות, לא מופיעים לפני ביה"מ ומשפטיהם נדחים פעם אחר פעם.
8. כחקופת האינתיפדה נתקבל צו העבירות המינהליות וכל העבירות עפ"י תקנות התעבורה הוכרזו כעבירות מנהליות והשיפוט בהם הועבר לביה"ד הצבאי. עפ"י החוק החדש חייב כל נהג שמקבל דו"ח תנועה להפקיד פיקדון בגובה הקנס תוך 7 ימים ולא-מתבטל תוקף רשיון הנהיגה. ההסדר הנ"ל גרם לכך כי יותר מ-90% של קנסות התעבורה משולמים במועד ללא צורך בהתערבות נוספת לגביית הקנסות.

9. פעילות משרד המשפטי במש"כ ארז

המשרד השתתף בכל המבצעים שנעשו באיזור ומקיים פעילות שוטפת וקבועה במש"כ ארז לשם אכיפת תשלום קנסות תעבורה. לפני המבצעים הצטברו כ-50,000 דוחות תעבורה שלא שולמו. נערכו רשימות של חייבים שהוכנסו לרשימת המוגבלים במש"כ. בתחילה היו כ-30,000 חייבים עם כ-50,000 קנסות. כיום רשימת החייבים עומדת על 7,000 ומספר הקנסות שעדיין לא שולמו כ-14,000 קנס. ס"ה סכום הקנסות שגבינו עקב הפעילות במש"כ מגיע עד היום ל-1,786,000 ש"ח לפי הפירוט כדלקמן:

א. מבצע תעודות זהות	429,000 ש"ח
ב. מבצע רישוי כלי רכב	385,000 ש"ח
ג. מבצע רישוי רכב ליציאה לישראל	230,000 ש"ח
ד. מבצע כרטיסים מגנטיים	<u>742,000 ש"ח</u>
ס"ה	1,786,000 ש"ח

10. לסיכום ניתן לציין כי למרות המכה הקשה שהונחתה על בתי המשפט כל המסגרות נשארו קימות ויציבות. השופטים והעובדים המשיכו לתפקד בתנאים קשים. בחצי השנה האחרונה ניתן לציין את החזרת הפעילות בבתי המשפט בצורה איטית ביותר. כמו כן ניתן לקבוע כי ככל שהמסגרה תסייע יותר בעבודת בתי המשפט באותה מידה תלך וחגבר הפעילות בבתי המשפט.

ב ב ר כ ה

יעקב גודר - עו"ד
קמ"ט משפטים

רלוז גבילת הקנסות כמשו"כ

הסכום שנגבה כפועל	מס' הקנסות ששולמו	מס' החליבים ששולמו	
428,995	12,324		מבצע תעודות זהות
385,191			רישוי רכב
229,736	3,844		רישוי רכב ליציאה לישראל
			ספירת העומר - תעודות מגנטיות
742,046	13,155	6,339	מ-6.6.89 עד 31.10.90

1,785,968

29,323

סה"כ

לתיק

לשכת שר הבטחון

דף 1 העתק
 מתוך 13 העתקים
 תאריך: ג' אב 25 יולי 1990
 מחשב (548) ק/

7365

הגב' יוליה

משרד המשפטים
 תל אביב - 607-1000
 5334
 273

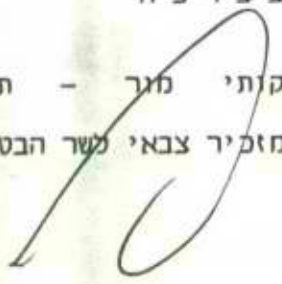
✓ שר המשפטים
 ה-רמטכ"ל
 מנכ"ל משהב"ט
 חיים ישראלי
 מחפ"ש
 יועמ"ש
 פצ"ר
 סלי

הנדון: אדמות הישראלים באיו"ש - תיקון הצו בדבר רכוש ממשלתי
סיכום דיון מה- 18.7.90

1. ביום 18 יולי 90 התקיים דיון בנושא שבנדון בהשתתפות שר הבטחון, שר המשפטים, סגן הרמטכ"ל, הפרקליט הצבאי הראשי ומהנלת המחלקה האזרחית בפרקליטות המדינה. במהלך הדיון סקרה מנהלת המחלקה האזרחית את השתלשלות הטיפול בסוגית אדמות הישראלים באיו"ש, אשר החלה בערר 22/86 של הגב' רחל אלשיך נגד הממונה על הרכוש הממשלתי.
2. בעקבות החלטת ועדת העררים בסוגיה (ובנוסף החלטה דומה בתיק אחר) עומדות בפנינו שתי אפשרויות:
  - א. עתירה לבית המשפט הגבוה לצדק כנגד החלטות ועדת העררים בנושא כאשר טענתנו תהיה כי אדמות אלה הינן "רכוש ממשלתי" וכי ועדת העררים טעתה בהחלטתה.
  - ב. תיקון הצו בדבר רכוש ממשלתי באופן שיקבע למען הסר ספק כי אדמות אלה הינן "רכוש ממשלתי" ובהנהלת הממונה על הרכוש הממשלתי.
3. מנהלת המחלקה האזרחית של פרקליטות המדינה הציגה את המלצת משרד המשפטים לפיה יש להעדיף את תיקון החקיקה מאשר לבחור בדרך של הגשת עתירה. כן הבהירה כי לאור החלטת ועדת העררים יהיה מקום לשלם פיצויים למערערת, לפי פסיקת הועדה.
4. הפצ"ר הצטרף להמלצה זו ותמך בה, תוך שציין כי בכל מקרה צפויה, כנראה, עתירה לבג"צ אך עדיף שהעתירה תהיה נגד הצו מאשר המדינה תהיה עותרת נגד החלטת ועדת העררים.
5. שר המשפטים בדעה כי אכן יש לנקוט בדרך זו המוצעת על ידי מנהלת המחלקה האזרחית במשרד המשפטים.
6. סיכום: שר הבטחון החליט על תיקון הצו בדבר רכוש ממשלתי, כמוצע.

ב ב ר כ ה

קתי מנר - תא"ל
 מזכיר צבאי לשר הבטחון

ירושלים, ל' בשבט תש"ן
25 בפברואר 1990

(9533)

243

לכבוד
אל"מ אורי שהם
נשיא בית משפט
לערעורים באיו"ש באזח"ע

אורי ידידי,

קראתי בענין את ההתייחסות הכתובה של מערכת בתי המשפט הצבאיים ביש"ע לדו"ח
"בצלם".

למדתי הרבה ואני מודה לך על כך.

הרשני לשאול:

- א. שמתי לב לאחוז הגבוה של המעצרים בהם מתקבלים הערעורים המוגשים. האין לכך משמעות כלשהי?
- ב. האם אין אתה רואה כל פגם ב"הצעה להודות" הבאה מפי השופט בנתונים הנזכרים בסעיף 45 לסקירה? עלי להודות כי הדבר אינו נראה לי.
- ג. מכיוון שאנו עוסקים במתשוב מערכת בתי המשפט, יתכן שאנשינו יוכלו ללמד מנסיונכם (סעיף 20 ג' לסקירה). אבקש את מנהל בתי המשפט, ברשותך, לעמד בקשר עם המערכת שלכם כדי ללמד את הניתן ללימוד.

ב ב ר כ ה,

(—)

דן מרידור

שלחתי לך את המכתב שלי ואת המכתב שלי

צבא	הגנה	לישראל
בית המשפט הצבאי	לערעורים	
כאיו"ש	ובאזח"ע	
ת"ע 2	0356	
יז' שבת	תש"נ	
12 פברואר	1990	

משרד המשפטים
 לשכת חשד
 דו"ד נכנס
 18-02-1990
 9225
 נו"מ: בתי המשפט
 נפתח: ישיב
 תיק: _____

לכבוד
 מר דן מרידור
 שר המשפטים
 משרד המשפטים
 רח' צלאח אדין
 ירושלים

3 / יז"י

הנדון: תגובת מערכת בתי המשפט הצבאיים בשטחים לדרו"ח "בצלם"

1. הנני מצרף לעיונך את התייחסות מערכת בתי המשפט כאיו"ש ובאזח"ע לדרו"ח שפורסם לאחרונה על ידי ארגון "בצלם".
2. במסמך המצורף הנבו מבקשים לשפוך אור על פעילותם של בתי המשפט הצבאיים ושל בית המשפט לערעורים, בתקופה קשה ומורכבת זו של ההתקוממות בשטחים.

קבוצה,

אורי שהם, אלי"מ
~~בש"א~~ ~~בית המשפט~~
 לערעור במאי"ש ובאזח"ע

ע. מ. 21000 ת"ד 20
 ג. א. מ. 21000 ת"ד 21
 ע. י. 21000 ת"ד 45

כית המשפט הצבאי לערעורים
באי"ש   ובאזח"ע
ת"ע 2   0311
טז'   שבט   תש"ן
11   פברואר   1990

פצ"ר

סגן ר' אכא
סגן פצ"ר
רע"נ דבל"א
רע"נ פקמ"ש
נשיאי בתי המשפט

הנדון: תגובת בתי המשפט הצבאיים באי"ש ובאזח"ע
לדו"ח "בצלם"

מבוא

1. דו"ח "בצלם", אשר הופץ כרכים בחודש נובמבר 1989, מתיימר לעסוק ב- "מערכת השיפוט הצבאי בגדה המערבית".
למעשה מתמקד הדו"ח בנעשה בבית המשפט הצבאי כרמאללה מבלי שיש בידינו נתונים או מידע באשר לנעשה בבתי המשפט האחרים באי"ש.
2. למראית עין הדו"ח מתקבל כאמין, ענייני ואובייקטיבי אולם עד מהרה מתברר כי מדובר בדו"ח חד-צדדי, מגמתי ושטחי. מחברי הדו"ח אינם משכילים לרדת לשורשי הבעיות והתהליכים ואינם עושים כל אבחנה בין התקופות השונות, כאשר לא יכול להיות ספק כי בתשעת החודשים האחרונים חל שיפור עצום בתפקודם של בתי המשפט.
- הדו"ח אינו מביא נתונים מספריים כלשהם המאפשרים עריכת השוואה ובחינה רצינית של הנושאים השונים וניתן לציין כי התואר "מחקר" לדו"ח זה הינו אמירה בעלמה בלא כל כיסוי.
3. הקביעה הגורפת לפיה בית המשפט כרמאללה מתואר כבית המשפט הטוב ביותר באי"ש ולפיכך כל אותם ליקויים שנתגלו ברמאללה ממילא קיימים בהיקף רחב יותר גם בבתי המשפט האחרים, אינה רצינית והיא מעידה על גישתם העויינת של המחברים לבתי המשפט הצבאיים.
4. עם כל הכבוד, נראה כי ביקור אחד בבית המשפט בשכם ושיחה עם סניגורים המופיעים בבתי המשפט הצבאיים, אינם יכולים לשמש בסיס לקביעה כה מרחיקת לכת הגורמת עוול משווע לבתי המשפט בג'נין, שכם וחברון.

5. א. דומה כי חטאם העיקרי של מחברי הדו"ח נעוץ בדבר אותו הינם מטיפים לאחרים. כוונתי למתן אפשרות לצד שכנגד להגיב על הדברים ולמסור את התייחסותו לדברי הביקורת. במכתב מתאריך 4 אוק' 89' אותו הפנתה ד"ר דפנה גולך אל דובר צה"ל נאמר: " נעביר אליך בהקדם את המחקר עוד בטרם יצא לאור כדי לקבל את תגובתך".

ב. למרבה הצער לא הועבר הדו"ח טרם פרסומו לקבלת תגובה. אילו נעשה כן לא היו נכשלים מחברי הדו"ח באי דיוקים עובדתיים מרובים.

6. את האמירה לפיה מתבסס הדו"ח על ראיונות עם שופטים, תובעים וסניגורים יש לקבל בערכו מוגבל. למיטב ידיעתנו, לא התראינו שופטים ותובעים לאנשי ארגון "בצלם" וציטוטים מפי תובעים ושופטים עלומי שם, גם אם נאמרו הדברים, אינם יכולים לשמש תחליף לקבלת תגובה מסודרת.

למעשה מסתמך הדו"ח, בעיקרו של דבר, על שיחות וראיונות עם סניגורים ומה שמכונה "תצפיות" בכית המשפט כרמאללה.

7. התייחסותנו לדו"ח תעסוק, מטבע הדברים, אך ורק בנושאים שהם בתחום אחריותם של בתי המשפט הצבאיים.

על אף הנסיון להטיל על שכמם של בתי המשפט הצבאיים את האחריות לנושאים כולם, מובן כי אין ביכולתנו להתייחס לעניינים כמו:

החקיקה באזור תוך השוואה למצב בישראל; מתן הודעה לבני משפחות העצורים על דבר ומקום המעצר; אי דווח על העברת עצור ממתקן אחד למשנהו; זכות הפגישה של עורכי הדין עם עצורים במתקני הכליאה וכד'.

8. מאחר שעד לכניסתי לתפקיד נשיא בית המשפט לערעורים באיו"ש שימשתי כסגן פצ"ר (מיולי 88' עד סוף אפר' 89'), ניתנת בידי האפשרות לבחון את הדברים ואת ההתפתחויות בבתי המשפט הצבאיים החל מאמצע שנת 1988.

9. עוד טרם ניגש להתייחסות נופה, מן הראוי להדגיש כבר עתה כי חרף הקשיים והבעיות המרובות, מערכת בתי המשפט בשטחים לא קרסה ואף לא תקרוס בעתיד. בשיתוף פעולה עם כל הגורמים, תמשיך מערכת זו בקיום משפטים תוך שמירה מלאה על העקרונות המקובלים בבתי המשפט בישראל והבטחת זכויותיהם של הנאשמים.

הבעיות העיקריות אשר ניצבו בפני בתי המשפט בשטחים

10. העומס אשר הוטל על בתי המשפט הצבאיים מאז תחילת ההתקוממות

א. הבעיה העקרית העומדת בפני בתי המשפט הצבאיים באיו"ש ובאחז"ע הינה הגידול העצום שחל במספר כתבי האישום המגיעים לבתי המשפט.

אם בשנה שלפני תחילת ההתקוממות הוגשו לבתי המשפט באיו"ש ובאחז"ע כ- 1300 כתבי אישום בעבירות שעניינן הפרות סדר, הרי שמספר זה גדל לממדים עצומים.

ב. מאז ה- 9 דצמ' 1987 ועד לתאריך 1 דצמ' 1989 הוגשו לבתי המשפט הצבאיים 13,089 כתבי אישום בעבירות של הפרת הסדר. מניין הנאשמים בכתבי אישום אלה מגיע ל- 17,351 איש.

המדובר בגידול של מאות אחוזים כאשר מספר תיקי הפח'ע לא פחת וכן הדבר באשר למה שמוגדר כ"תיקי חוץ" (עבירות פליליות שונות, עבירות מעבורה, עבירות מכס, מס הכנסה וכד').

ג. מובן מאליו כי כמות כה אדירה של כתבי אישום מחייבת התייחסות והערכות מיוחדת הן של בתי המשפט והן של התביעה הצבאית על מנת לתת מענה הולם. לבעיה, כפי שיובהר בהמשך ננקטו צעדים חשובים ומשמעותיים על מנת לאפשר למערכת השיפוטית בשטחים להמשיך ולתפקד.

11. מדיניות הכפירה באשמה של נאשמי הפרות הסדר

א. כידוע, זכותו הבסיסית של נאשם, הנותן את הדין בפני ערכאה משפטית כלשהי, לכפור באשמה המיוחסת לו ולטעון לחפותו. מובן עוד כי נאשם הינו בחזקת חף מפשע כל עוד לא הוכחה אשמתו והינו רשאי לחייב את התביעה להביא את ראיותיה בפני בית המשפט,

ב. בעוד שאין כל עוררין על זכויותיו של נאשם במשפט פלילי, הנחת היסוד הינה כי לא יעשה שימוש לרעה בזכויות ובכללים אלה.

נקודת המוצא הינה כי לנגד עיני הנאשם וסניגורו עומד הענין הפרטי, דהיינו זיכוי של הנאשם או השגת הקלה מירכית בעונשו.

ג. עד לפני תחילת ההתקוממות בשטחים ראו, ככלל, הסניגורים והנאשמים לנגד עיניהם את עניינם הצר וכלכלו את צעדיהם בהתאם, גישה זו השתנתה מהקצה לקראת חודש אוק' 1988 כאשר הנאשמים וסניגוריהם החלו לכפור באשמה באופן סיטונאי ולעמוד על הוכחת אשמתם.

ד. נאשמים אשר הודו בבית המשפט נתפסו בעיני חבריהם כמשתפי פעולה ועברו עינויים אכזריים אשר הותירו את אותותיהם על גופם. צילומים מזעזעים של נאשמים אשר עונו בידי חבריהם מצויים במתקן הכליאה "מגידו". כד כבד החלו מנהיגי הכלואים לתדרך את היוצאים אל בתי המשפט כיצד לנהוג בעת הדיון המשפטי תוך אזהרה כי יבולע להם אם יודו באשמה.

ה. בעוד שאחוז המשפטים המסתיימים בהודאה עמד לפני כן על כ- 95% בדומה למצב בישראל (זה גם האחוז המקובל בארה"כ כאשר בתי הדין הצבאיים שיעור ההודאות אף גבוה יותר), הרי שמספר זה ירד לאחוזים אפסיים מאז אוק'-נוב' 88.

משמעות הדבר הינה ברורה ואין צורך להאריך בדיבור באשר להבחנה בין ניהול משפט הוכחות לעומת האפשרות לסיום משפט בהודאה.

ו. אין ספק כי תופעה זו, אשר בעיקרה קיימת גם היום, הינה בגדר ניצול לרעה של "כללי המשחק" האדברסריים הנהוגים בבתי המשפט בשטחים.

אין חולק כי זכות הכפירה באשמה לא נועדה לשרת מטרות פוליטיות והמחוקק לא לקח בחשבון התארגנות של נאשמים לכפירה טוטאלית באשמה. מטרתם המוצהרת של הנאשמים הייתה ועודנה לגרום ל"סתימה" במתקני הכליאה ובתי המשפט הצבאיים ולסחבת כשמיעת המשפטים.

- ז. גם כאן חייבה התופעה הערכות מתאימה כאשר על הסף נשללה האפשרות של שינוי גהקלה בסדרי הדין ובדיני הראיות על מנת לאפשר סיום משפטים בצורה פשוטה ונוחה יותר.
- ח. אציין לענין זה כי פנייה של מספר עורכי דין אלי בבקשה לאפשר להם להפגש עם מנהיגי הכלואים במתקן "מגידו" ע"מ לשדלם, לחדול ממדיניות הכפירה, נענתה על ידי בחיוב. עורכי הדין קיימו פגישה, אך לא זו בלבד שלא ניסו לפעול בכיוון החזרה לנורמליזציה אלא הצטרפו לנאשמים במדיניות הכפירה.

12. אי הבאת נאשמים לבחי המשפט

- א. הנאשמים המוזמנים על ידי בתי המשפט הצבאיים מפוזרים ב-23 מתקני כליאה של צה"ל ושכ"ס. עקב הגידול העצום במספר הזימונים והמשפטים, ידענו בעבר תופעה קשה של אי-הבאת נאשמים לבתי המשפט.
- ב. מובן כי הדבר פגע בצורה ממשית באפשרות עשיית הצדק וקיום המשפטים תוך פרק זמן סביר. הבעיה נוצרה בעיקרה בשל חוסר שליטה מרכזית על הנעשה בתחום הזימונים, כאשר התיצבות נאשם זה או אחר היתה לעיתים מקרית גרידא. מובן כי גם התייצבות של נאשם אחד או חלק מהנאשמים המופיעים בכתב אישום מסויים לא אפשרה את שמיעת המשפט.
- ג. נושא זה של אי הבאת נאשמים לבתי המשפט עלה בפגישות רבות עם סגן הרמטכ"ל, אלופי הפיקוד, סגן ר' אכ"א ועוד.
- טענתם המוצדקת של בתי המשפט היתה כי אי הבאת נאשם הינה בגדר בזיון בית המשפט ויש בה משום פגיעה חמורה במעמדו של המוסד.

13. אי הגעת עדים לבחי המשפט

- א. בשל הצורך בקיום משפטי הוכחות מרובים, נאלצו בתי המשפט להזמין את עדי התביעה למסירת עדות בבית המשפט. הכוונה לכל סוגי העדים דהיינו: חיילים בסדיר ובמילואים אשר עצרו מפירי סדר כשעת ביצוע העבירה או בסמוך לכך; שוטרים וחוקרי צה"ל אשר גבו עדויות מהנאשמים או השתתפו בחקירתם; עדים מפלילים שהינם שותפים לעבירה או נאשמים בתיקים אחרים.
- ב. במרבית המקרים חזרו הזימונים כלעומת שבאו מכלי שהעדים התייצבו בבית המשפט. כשהתיצב עד זה או אחר הסתבר ברוב המקרים כי הנאשם לא הובא וחוזר חלילה.
- ג. ההתמודדות עם משפטי ההוכחות חייבה פתרון מהיר ויסודי בנושא הגעת העדים. הפתרון אשר יפורט בהמשך מורכב מצד אחד משימוש רב יותר בסמכויות העונשיות כלפי עדים אשר אינם מתייצבים בבית המשפט ומצד שני מתן אפשרות סבירה ובטוחה לעדים להגיע לבתי-המשפט.

14. כח האדם האדמינסטריטיבי בבתי המשפט

- א. חרף העובדה כי בתי המשפט המשיכו ותפקדו בצורה מעוררת הערכה וכבוד, למרות הקשיים העצומים, מובן היה כי יש לתת דגש ולתגבר את מזכירויות בתי המשפט ואת כח האדם בתחום האדמינסטריטיבי.

ב. הדבר חייב תוספת תקנים והצבת קצינים ופקידות למזכירות בית המשפט כנוסף להקצאת אמצעים מתאימים ע"מ לאפשר את המשך תפקודם התקיין של בתי המשפט.

הפתרונות לכניות שהוצגו

15. פתיחת בתי משפט חדשים

א. עקב העומס אשר תואר לעיל, היה צורך בבניית אולמות ופתיחת בתי משפט חדשים. מודרכים על פי גישה זו הוקם אולם נוסף בבית המשפט ברמאללה, נפתחו שני אולמות משפט בג'נין והוקם בנפה זו בית משפט עצמאי וכך נפתח אולם לפעילות משפטית קבועה בחברון. בעזה הוספו שלושה אולמות חדשים לשניים הקיימים.

ב. מגמה זו של התרחכות המערכת השיפוטית תקבל ביטוי נוסף בעתיד כאשר, ככל שיתירו מגבלות התקציב וכח האדם, יוקמו אולמות נוספים במקומות שיקבעו לכך באיו"ש ובאזח"ע.

16. הצבת שופטים סדירים לבתי המשפט

א. עד סוף שנת 1987 שירתו באיו"ש שני שופטים סדירים ושופט סדיר נוסף הוצב בבית המשפט באזח"ע, חלק נכבד של נטל השיפוט רבץ על שכמם של שופטי המילואים.

אף כי אנשי המילואים עשו מלאכתם נאמנה, היה מקום להעדיף שיבוץ שופטים סדירים הן בשל תפוקתם הגבוהה יותר והן לשם יצירת יציבות במלאכת השיפוט ואחידות היגיון.

ב. בהדרגה הוצבו שופטים סדירים נוספים שחלקם גוייסו משירות המילואים. כיום פועלים בבתי המשפט הצבאיים שמונה שופטים סדירים (שישה באיו"ש ושניים בעזה). הדבר הוכיח את עצמו, תוך זמן קצר, הן בקצב המהיר יותר של שמיעת המשפטים והן באיכות השיפוט.

ג. בצד תגבור המערכת בשופטים סדירים, הוספו שופטי מילואים על מנת לסייע בקיום ההליכים המשפטיים הרבים ובדיון בבקשות התביעה והמטרה להארכת מעצרים של חשודים או נאשמים בעבירות.

17. קביעת נוהלי עבודה וסדרי עדיפויות

א. עם כניסתי לתפקיד נשיא בית המשפט לערעורים הוחלט לקיים ישיבות קבועות בהשתתפות השופטים הסדירים וקציני בתי המשפט הצבאיים.

בישיבות אלו נדונים נושאים שונים הנוגעים לעקרונות הפעולה של בתי המשפט והדרכים להתמודד עם הבעיות המרובות.

ב. בין היתר נוסחו וגובשו בידי המשנה לנשיא בית המשפט לערעורים נוהלים המכסים את כל תחומי הפעילות במזכירות בית המשפט וכך מסדירים את הפרוצדורה בהארכות מעצרים ובהליכים משפטיים אחרים.

ג. כבר בישיבה הראשונה עם השופטים ולנוכח מגמת הכפירה באשמה, סוכם לשים את הדגש על משפטי הוכחות ולמעט ככל האפשר בישיבות סרק של הקראה או תזכורת, בהתאם לכך נקבעו סדרי עדיפויות לקיום המשפטים כדלקמן:-

- 1) בעדיפות ראשונה - משפטי קטינים
- 2) בעדיפות שניה - סיום משפטם של עצורים מצויים בכלא תקופות ארוכות,
- 3) בעדיפות שלישית - נאשמים המוזמנים מטעם התביעה כעדים מפלילים,

- (4) נאשמים אשר ראוי לתת עדיפות למשפטם מסיבות אישיות כגון מחלה וכד'.
- (5) כל יתר הנאשמים שבמעצר.
- (6) נאשמים המשוחררים בערובה.

ד. קציני בתי המשפט הנחו עצמם עפ"י עקרונות אלה וכיום ניתן לאמר כי מספר העצורים עד תום ההליכים ירד בצורה משמעותית. חשוב יותר, ההמתנה לסיום ההליכים המשפטיים התקצרה עד מאוד וככלל ניתן לסיים משפטו של נאשם תוך חודשיים - שלושה.

18. הבאת נאשמים לבתי המשפט

- א. גם בנושא זה התרחשה מהפכה של ממש. בעקבות הקמת מרכז שליטה בפיקוד המרכז ומעורבות פיקוד דרום בנושא זה, חל שיפור עצום בהבאת נאשמים לבתי המשפט. בין היתר נזקף הדבר גם לזכות העובדה כי אין מחזיקים עוד עצירים עד תום ההליכים תושבי איו"ש כמתקן הכליאה בקציעות.
- ב. בסדרת דיונים עם הגורמים המתאימים בשני הפיקודים, גובשו נוהלים לביצוע זימונים של נאשמים. ככלל, ניתן לאמר כי כיום אחוז התיצבות הנאשמים המצויים במעצר גבוה ביותר. בחודש ינו' 1990 התייצבו, בממוצע, בבתי המשפט הצבאיים 87.27% מכלל הנאשמים שהוזמנו. בבתי המשפט בשכם ובחברון היה אחוז התיצבות הנאשמים מעל 90%
- ג. אכן, יש לשאוף להתיצבות מלאה של כל נאשם עצור המוזמן למשפט. אולם נראה כי קשה להגיע להתיצבות של 100% שכן בחלק מהמקרים אין מאתרים נאשם בשל פרטים אישיים שגויים.
- יצויין כי גם בענין זה נקבע כי קציני בתי המשפט יבקרו אישית במתקני הכליאה ע"מ לאתר פיזית נאשמים אשר יתכן ולא זומנו מזה זמן רב לבית המשפט.
- ד. לטענות בדו"ח כאילו מרבית התיקים נדחים בשל אי הגעת נאשמים אין כיום כל שחר, יתכן שהיה בכך ממש בעבר, אולם מזה מספר חודשים שההתיצבות הינה גבוהה ביותר, אך למרבה הצער אין לכך כל ביטוי בדו"ח עצמו.

19. הגעת עדים לבית המשפט

- א. מסיבות מובנות אין עדי התביעה ששים להגיע לבתי המשפט בשטחים למסירת עדות. התנועה בדרכים אינה בטוחה והעדים חוששים הן לבטחונם האישי והן לאובדן של ימי עבודה. המדובר בעיקר בעדים אשר שרתו במרחב במסגרת של שירות סדיר או מילואים.
- ב. בעבר אף היו מקרים בהם הגיעו עדים אך המשפט לא התקיים בשל אי הבאתו של הנאשם וגם עובדה זו תרמה להתיצבות הדלה של העדים.
- ג. מאחר שלא היה מנוס מקיום משפטי הוכחות נדרשה הופעת העדים ולא ניתן היה להתפשר בנושא זה. לפיכך הוחלט כי אנשי המילואים יזמנו בצוי קריאה חד יומיים באמצעות שלישות הפיקוד וזאת בנוסף להוצאת זימונים על ידי מזכירות בתי המשפט.

ד. כדי לאפשר הופעה מסודרת של עדים הוקצו כלי רכב שכורים, נהג ומאכטח כמטרה להסייע את העדים לבתי המשפט לאחר איסופם מנקודות מפגש. כאופן זה ניתן להבטיח כי העדים יגיעו בכטחה וללא חשש לבתי המשפט. כמו כן הונחו קציני בתי המשפט ליצור קשר טלפוני מוקדם עם היעד על מנת לוודא הופעתו. במקרים חמורים כאשר עדים סרכו כמפגייע להגיע לבית המשפט על מנת למסור עדות, הוצאו נגדם צווי הכאה לבתי המשפט.

ה. אחוז ההתייצבות של עדי התביעה גדל כמידה משמעותית כאשר כחודש יבנז' 90' למשל, עמד הממוצע על 55.16% בבית המשפט בעזה האחוז הינו 60.63% ובחברון מעל 76%. באותה מידה חל שיפור רב בהתייצבות עדים אחרים כגון אנשי משטרה, שכ"כ, מכס ועור.

ו. מוכן, כי אין לשקוט על השמרים כעניין זה ומגמת בתי המשפט הינה להבטיח התייצבות מלאה של כל העדים המוזמנים. יחד עם זאת, כנסיכות המיוחדות לבתי המשפט כשטחים כתקופת ההתקוממות, ניתן לציין כסיפוק רב את ההשגים שכבר הושגו כתחום זה. (כנספח א' - דו"ח התייצבות נאשמים ועדים לבתי המשפט)

20. תגבור מזכירות בית המשפט ככח אדם וכאמצעים

א. עקב היקף המשפטים ומורכבות הכעיות שאיתן היה על בתי המשפט להתמודד, מוכן היה כי יש לשפר את עבודת המזכירות בדרך של הקצאת משאבים כאיכות ובכמות.

ב. כאופן זה נקבע תקן רס"ן לקצין בית המשפט ככל אחד מבתי המשפט הצבאיים. כמו כן אושר תקן של קצין בקבע לעוזר קצין בית המשפט. בנוסף תוגבר כח העזר של בתי המשפט כפקידות ובמתורגמנים. לכל בית משפט הוקצה נגר שתפקידו לטפל בנושאי המשמעת, התחזוקה וכן לדאוג לסדר ולנקיון במשרדים ובאולמות בתי המשפט.

ג. בעבודה מאומצת של ממר"מ הוכנה תוכנה מורכבת לניהול בתי המשפט הצבאיים והוקצו מחשבים למזכירות בתי המשפט הצבאיים ולתביעה הצבאית. כמשך כחודשיים בהם התנהלה העבודה 24 שעות כיממה הוזנו כל התיקים המתוחים למחשב וכן התיקים אשר הסתיימו לסן תחילת ההתקוממות.

ד. בתי המשפט צויידו במכשירי פקסימיליה ומערך הטלפונים שופר והורחב. ע"מ לקלוט את כח האדם הנוסף הוקצו חדרים, בין היתר כמכנים יבילים חדשים, עבור בתי המשפט והאבץ כעניין זה ימשך גם כעתיד.

ה. חרף העובדה כי בתי המשפט נמצאים בתוך מחנות צבאיים, נעשה רבות על מנת לטפר את חזותם החיצונית והפנימית של בתי המשפט.

לעניין זה חשוב לציין כי אין בית המשפט ממונה על שיפור חזותו של המחנה כולו ויכולתם של הנשיאים להשפיע בעניין זה מוגבלת. היינו מעריפים לקיים את המשפטים במקומות שקטים ומסודרים יותר, אולם מסיבות כטחון מוכנות הדבר איננו אפשרי בתקופה הנראית לעין. כל נסיון להטיל על בתי המשפט אחריות לכל הנעשה כמחנה אטר כתוכו מצויה הערכאה השיפוטית הינו דבר שאיננו במקומו הנוכח מחוסר הכנה של המציאות.

21 . הקמת ערכאת הערעור באיו"ש ובאזח"ע

א. משום מה, מתעלם דו"ח"בצלם"כמעט לחלוטין מקיומו של בית המשפט לערעורים ומתפקידו במישור המשפטי ובמישור האדמינסטרטיבי. בית המשפט לערעורים נזכר בקטע קטן בלבד בדו"ח שבו מציינים המחברים את הרושם הטוב שהותיר בית משפט זה.

ב. נראה כי לו טרחו המחברים לשוחח עם נשיא בית המשפט לערעורים או עם משנהו היו לומדים את מהות תפקידו של בית המשפט ואת השפעתו החיובית על הנעשה בבתי המשפט של הערכאה הראשונה.

ג. ראשית, זוכה בית משפט זה לאמון מלא הן מצד הנאשמים ובאי כוחם והן מצד התביעה. עד לתאריך 24 ינו' 90' הוגשו בשני האזורים 299 בקשות רשות ערעור (180 באיו"ש ו-119 בעזה) מתוך מספר זה 244 הוגשו מצד הסנגוריה 81.6%.

ד. עד סוף חודש ינו' 90' הוגשו 225 ערעורים באיו"ש ובאזח"ע (139 ערעורים באיו"ש, 86 ערעורים באזח"ע). גם כאן מסתבר כי מרבית הערעורים הוגשו בידי הנאשמים (185 ערעורים שהם 82.22% מכלל הערעורים). מרבית הערעורים ובקשות רשות הערעור נדונו ואחוז ההצלחה למערערים או למבקשים עומד על 72.9% (בנספח ב' - דו"ח פעילות בית המשפט לערעורים)

ה. מגמת הגידול בבקשות רשות הערעור ובמספר הערעורים נמשכת ועפ"י הקצב הנוכחי עוד יוגשו מאות ערעורים ובקשות לערכאת הערעור, כבר בשנה הראשונה לקיומה של הערכאה. בפסיקה העניפה של בית המשפט לערעורים ניתן למצוא תקדימים בנושאים עקרוניים כמו: זכות היצוג בידי הסניגור, חובת בית המשפט לסייע לנאשם אשר אינו מיוצג, זיהוי הנאשם כמבצע העבירה, פסיקה עקרונית בנושא מס הכנסה וקביעת רמת הענישה בעבירות שונות.

ו. התחום האחר שבו עוסק בית המשפט לערעורים הינו התחום המינהלי, בתוקף תפקידו כמפקדה ממונה על בתי המשפט של הערכאה הראשונה. ערכאת הערעור משמשת כעין חיץ בין בתי המשפט באזורים לבין מפקדת הפרקליט הצבאי הראשי. במסגרת זו עוסקת ערכאת הערעור בכל נושאי הבינוי, ההצטיידות, תגבור כ"א שיפוטי ומינהלי עבור בתי המשפט של הערכאה הראשונה.

ז. כמו כן עוסקת ערכאת הערעור בקביעת נוהלים לעבודת מזכירות בית המשפט וצוות העזר המינהלי. בפגישות עם השופטים המתקיימות בחדירות גבוהה מתקבלות החלטות בנושאי מדיניות ומציאת דרכים ליעול פעולתו של בית המשפט.

ח. ערכאת הערעור בשטחים תרמה תרומה חשובה לשיפור תפקודם של בתי המשפט של הערכאה הראשונה בכל המובנים ובנוסף הגבירה משמעותית את התחושה כי מדובר בבתי משפט עצמאיים הפועלים למען עשיית הצדק בלא מורא ובלא משוא פנים.

התנאים הפיסיים בבתי המשפט הצבאיים

22 . בתי המשפט הצבאיים מצויים רובם ככולם בתוך מתקנים צבאיים כפי שהיה הדבר מאז שנת 1967. הסיבה העיקרית להמצאם של בתי המשפט בתוך מחנה מאובטח הינה שמירת בטחונם של באי בתי המשפט לרבות שופטים, תובעים, עדים, סניגורים ונאשמים, בנסיבות הקיימות מאז תחילת ההתקוממות, אין להעלות על הדעת כי יחול שינוי כלשהו במיקומם של בתי המשפט.

23 . מטבע הדברים יכולים בתי המשפט להיות אחראים לנעשה בסביבתם הקרובה שכן אין הפעילות בתוך המחנה הצבאי כתחום אחריותנו.
בתי המשפט עושים, לעומת זאת, את כל הניתן על מנת להבטיח כי ישמרו הסדר והניקיון בסביבתם הקרובה.

24 . לצורך זה הוקצו לכל בתי המשפט נגדי משמעת אשר דואגים לנקיונם של האולמות ולנקיון ככניסות לבתי המשפט, בלשכות השופטים במסדרונות ובשירותים. גם בתחום זה חל שיפור ניכר והתאור המופיע בדו"ח כאשר לכלוך ולהזנחה בבית המשפט ברמאללה רחוק מאוד מהמציאות.

25 . חרף המאמצים הרבים שהושקעו בתחום זה, נמשכת המגמה להביא לשיפור חזות בית המשפט וסביבתו. בבית המשפט ברמאללה הותקנה מדרכה רחבה לנוחותם של באי בית המשפט. כמו כן נמסר לרשות הסניגורים המופיעים ברמאללה חדר אשר כל כולו נועד לשימושם.

26 . בתקופה הקרובה יתווספו שני חדרי מעצר עבור בית המשפט ברמאללה והדבר יקטין במידה רבה את המצוקה הקיימת בחדרי מעצר.
אשר לחדר המעצר הקיים, נקבע כי לא יוכנסו לתוכו יותר מ- 20 עצורים.

לוח הזמנים לתחילת המשפטים

27 . עפ"י ההנחיות יש להחל במשפטים בשעה - 09.00. זוהי המגמה ומבחינתם של בתי המשפט אין כל מניעה להחל את המשפטים במועד. אם ישנם עיכובים הרי שאלה נגרמים בד"כ מהסיבות הבאות:
איחור בהגעת סניגורים; בקשה משותפת של התביעה והסניגוריה לקבל שהות לסיים תיק זה או אחר בעיסקת טעון; הגעה מאוחרת לעיתים של כלואים וכד'.

28 . ככל שהדבר נוגע לבית המשפט ברמאללה, מובאים העצורים ממתקן "עופר" בסמוך לשעה 08.30 כך, שככלל, אין מניעה להתחיל בשמיעת משפטיהם.
עצורים ממתקני כליאה אחרים מובאים בשעה מאוחרת יותר, אך אין בעובדה זו כדי למנוע את תחילת הדיון בחלק מהתיקים בשעה מוקדמת יותר.

29 . ראוי להדגיש כי לטענה בדבר שעת תחילת הדיונים אין דבר וחצי דבר עם יעילותם של בתי המשפט והשעות המרובות אותם מקדישים השופטים לשמיעת המשפטים, על מנת לחסוך ככל הניתן עיבויי דין מהנאשמים. כאשר בבתי המשפט בישראל מדברים על אפשרות של משמרת שניה להקלת העומס, בבתי- המשפט הצבאיים בשטחים הדבר מיושם להלכה ולמעשה ואף מעבר לכך.

30 . מובן כי עקב ריבוי המשפטים ומספר התיקים הרב הנשמע בכל אחד מימי הדיונים, נאלצים לעיתים סניגורים, עדים ובני משפחה להמתין מספר שעות עד לשמיעת תיקם. לא ניתן, עם כל הרצון הטוב, לקבוע מראש ובצורה מדויקת את השעה שבה יוחל בדיון בתיק זה או אחר, למיטב ידיעתי זה גם המצב בבתי המשפט בישראל.
נוכחות סניגורים ומשפחות הנאשמים

31 . המשפטים המתקיימים בבתי המשפט הצבאיים הינם פומביים ופתוחים לקהל, אלא אם מתקיים המשפט בדלתיים סגורות. יחד עם זאת מובן כי הכניסה לאולמות אינה חופשית אלא שמסיבות בטחון על באי בתי המשפט לעבור בדיקות מדוקדקות, טרם כניסתם אל תחומי המחנה הצבאי שבו נמצא בית המשפט

32. בית המשפט איננו ממונה על השערים במחנה, אולם נעשה מצידנו כל שניתן על מנת שהיחס אל הנכנסים יהיה נאות וכי הבדיקה הבטחונית תעשה כמהירות וביעילות. נציג בית המשפט מצוי בשעות הבוקר מחוץ לשער המחנה ומחזיק ברשותו את רשימת הנאשמים לאותו יום והדבר מאפשר לבני המשפחה לודא אם המשפט בו הם מעוניינים יתקיים באותו יום אם לאו.

33. מחובתם של הסניגורים להודיע לבני המשפחה על מועד המשפט ואין כל סיבה כיום כי הקרובים יגיעו לבית המשפט בשעה שהתיק הרלבנטי אינו קבוע לשמיעה. הסניגורים עצמם מקבלים את מועדי הישיבות באולם המשפטים, מיד עם סיומה של הישיבה הקודמת. בניגוד גמור לנטען בדו"ח, בודדים המקרים בהם מתקיים הדיון כתיק בלא נוכחות סניגור משום שזה לא קיבל הודעה על מועד המשפט.

34. יצויין כי למעלה מ- 90% מהנאשמים בבתי המשפט הצבאיים מיוצגים בידי סניגור. לשם השוואה בלבד, בבתי משפט השלום בישראל מרבית הנאשמים אינם מיוצגים. בבתי המשפט המחוזיים מופיעים למעלה מ- 30% מהנאשמים בלא כל יצוג משפטי. מוזר כי דווקא עובדה זו נעלמה מעיניהם של מחברי הדו"ח ודומה כי ניתן לציין שרובם המכריע של הנאשמים בבתי המשפט הצבאיים בשטחים זוכים ליצוג בידי סניגור מיומן.

הטענות בדבר חוסר סדר באולם

35. ניהול המשפט וקיום הסדר באולם הינם באחריותו של השופט היושב בדיון. ניתן לקבוע בודאות כי מרבית השופטים, בין בסדיר ובין במילואים, מצליחים לנהל את הדיונים בסדר מופתי. אם היו חריגות בענין זה הרי שמדובר במקרים בודדים שאינם מעידים על הכלל.

36. ככל שהדבר נוגע לבית המשפט ברמאללה, הרי שראוי לציין כי זה בית המשפט העמוס ביותר באיו"ש. בשל כמות והיקף המשפטים הנקבעים ליום דיונים אחד, מובן כי ישנה תנועה של נאשמים, סניגורי ועדים - דבר היוצר תחושה של אי סדר.

המטרה הינה לקיים דיונים רבים ככל האפשר על מנת למנוע סחבת ועינויי דין מהנאשמים. צמצום היקף המשפטים יפגע באופן ישיר בעצורים עצמם וצראה כי אין זו כוונתם של מחברי הדו"ח

הטענה בדבר דחיית משפטים

37. כיום, הסיבה העיקרית לדחיית משפטים נעוצה בבקשות של סניגורים שלא לדון כתיק באותה ישיבה. בקשות אלה מטעם הסניגוריה מנומקות ברצון לסיים התיק בעיסקת טעון עם התביעה, בחוסר בקיאות בחומר הראיות ולעיתים קרובות גם בשל הופעת סניגורים בערכאות משפטיות אחרות באותו יום.

38. יתר הסיבות הנזכרות בדו"ח, קרי: היעדרם של נאשמים עצורים, העדר עדי תביעה והעדר תיקים או חומר ראיות ברשות התובע - הינן שוליות באופן יחסי.

לנושא של הגעת נאשמים והתייצבות עדי תביעה כבר נדרשנו לעיל ואין טעם לחזור על כך שנית. גם התופעה של העלמות תיקים אינה שכיחה כיום, אף כי אין להתפלא כי במסות האדירות בהן מדובר יתכן שתיק תביעה או תיק בית משפט לא ימצא זמנית. התאור הפלסטי המופיע בדו"ח של תובע אשר תיק התביעה לא היה ברשותו, חורג, עם כל הכבוד, מכל פרופורציה.

39. יצויין עוד כי מכתבו של הממונה על התביעה בראמללה, סרן משה בכר, באשר לאי הבאת 18 נאשמים לבית המשפט בחברון עוסק באירוע מתחילת חודש מאי 1989. אין לכך כל קשר עם הנעשה כיום ובודאי שהדבר אינו רלבנטי עוד לנפת חברון שבה פועל מחודש אוק' 89 בית משפט עצמאי.

שחרור נאשמים בערובה

40. בנושא הבקשות לשחרור נאשמים בערובה ניתן לפעול בשתי דרכים חלופיות:-

א. לדון בבקשה במהלך המשפט בנוכחות הנאשם, הסניגור והתובע.

ב. לקיים הדיון כנפרד בהסתמך על בקשה בכתב מאת הסניגור.

41. בשל רגישות הנושא ועל מנת למנוע טענות בדבר פגיעה במראית פני הצדק הוחלט, על דעת כל השופטים, לבחור בחלופה הראשונה, לסניגור תנתן האפשרות, במהלך הדיון המשפטי, לבקש שחרורו בערובה של הנאשם ובית המשפט ידון בבקשה זו בנוכחות הסניגור, התובע והנאשם עצמו.

ההליך השיפוטי

42. בתי המשפט הצבאיים פועלים ככלל בהתאם לסדרי הדין ודיני הראיות החלים במדינת ישראל. סעיף 9 לצו בדבר הוראות בטחון, תש"ל-1970 מאפשר לבית המשפט לסטות מדיני הראיות מטעמים מיוחדים "אם נראה לו שמן הצדק לעשות כן". חרף הוראה יחודית זו לא היתה כל סטיה מדיני הראיות המקובלים ובתי המשפט הצבאיים ממשיכים לפעול על פי כל הכללים המחייבים מההליך האדברסרי.

43. יצויין כי בשל מדיניות הכפירה באשמה אשר תוארה לעיל ושנועדה למוטט את בתי המשפט, נשמעו הצעות לשנות מסדרי הדין ומדיני הראיות על מנת להקל במידת מה על הפעילות השיפוטית. הצעות אלה נדחו מכל וכל והמערכות השיפוטיות ממשיכות לפעול ללא כל שינוי לעומת העבר.

44. על אף העומס הרב, מאפשרים השופטים לקיים דיון משפטי כהלכתו, כאשר לשני הצדדים ניתנת אפשרות מלאה לפרוס את ראיותיהם ולהשמיע את טיעוניהם.

בשיחות עם שופטי מילואים המופיעים כעורכי דין בבתי המשפט האזרחיים נאמר לי כי אורך הרוח והסבלנות המאפיינים את בתי המשפט הצבאיים עולים, לעיתים, לאין שיעור על אלה הקיימים בבתי המשפט במדינת ישראל.

45. גם אם נרשמו התבטאויות נגד שופטים שלא תמיד היו במקומן, אין בכך כדי להעיד על הכלל. בטוחני כי תצפית כה ממושכת בכל בית משפט אחר בארץ או בעולם תגלה, במקרה זה או אחר, התבטאות מיותרת של שופט.

הכלל הוא כי השופטים אינם מתערבים בצורה פעילה בדיון ואין הם צריכים להאיץ בנאשם או סניגורו להודות באשמה. אינני רואה כל פסול, לעומת זאת, כמתן הכהרה לנאשם כי הודאה באשמה תזקף לזכותו כנסיבה לקולא.

46. סעיף 7 א. לצו בדבר הוראות בטחון, אשר משום מה לא הוזכר על ידי מחברי הדו"ח, קובע כדלקמן: "בענייני שפיטה אין מרות על מי שבידו סמכות שפיטה, זולת מרות הדין ותחיקת הבטחון". סעיף זה בא לקבוע בחקיקה הראשית את אשר קיים בפועל בשטח. השופטים המשפטאים אינם מונחים ואינם מושפעים בידי גורמים שמחוץ למערכת השיפוטית. עובדה זו קיבלה חיזוק נוסף והחלטי עם הקמתה של ערכאת הערעור באיו"ש ובאזח"ע.

סכום

47 . ניתן היה להמשיך ולהתייחס לאמור בדו"ח ולהציג את עמדתנו בכל אחד ואחד מהעניינים הנזכרים בו. נדמה לנו כי די באשר נאמר עד כה כדי להצביע על שטחיותו וחוסר רצינותו של הדו"ח. זאת בצד גילויים כרוורים של מגמתיות וחד צדדיות.

48 . על אף כל הקשיים, אין שחר למסקנה לפיה המערכת המשפטית באיו"ש או באזח"ע קרסה או קורסת. אין גם כל ממש בטענה כי קיימת מגמה של רישול, בלבול או הזנחה בכתי המשפט. הטענות הבלתי מבוססות בענין זה גורמות עוול משווע לא רק לשופטים אלא גם לקציני בתי - המשפט, לעוזריהם, לנגדי המשמעת, למתורגמנים, לפקידות ולחיילי האבטחה.

49 . בתי המשפט באיו"ש ובאזח"ע עושים מלאכה ראוייה לכל שבח בתנאים קשים ומכבידים. חרף כל זאת ניתן להצביע על השגים מרובים הן כתחום המשפטי הצר והן כתחום האדמינסטריטיבי - מנהלי. את דו"ח "כצלם" ניתן לראות כחולייה נוספת כמתקפה על שופטים ובתי משפט - יהיה מיקומם אשר יהיה.

50 . למרבה הצער מצוטט הדו"ח כמחקר אמין ואוכייקטיבי אולם בדיקת הדברים לעמקם תגלה כי התמונה העולה מדו"ח עומדת בסתירה משוועת למציאות. המערכת השיפוטית באיו"ש ובאזח"ע תוסיף לפעול מתוך שמירה מלאה על העקרונות המשפטיים עליהם חונכנו ומתוך הקפדה על זכויותיהם של הנאשמים.

אורי שגם, אל"מ
נשיא בית המשפט
לערעורים באיו"ש ובאזח"ע

נספחים:

- א. דו"ח התייצבות נאשמים ועדים
- ב. דו"ח פעילות בית המשפט לערעורים

נספח א' - דו"ח התייצבות נאשמים ועדים כבתי המשפט

נתוני חודש ינואר '90 באחוזים

התייצבות עדים					התייצבות נאשמים					הנושא
סה"כ	אחר	פח"ע	נוהל מזורז	נוהל רגיל משל"ט	סה"כ	אחר	פח"ע	נוהל מזורז	נוהל רגיל משל"ט	בית המשפט
36.94%	55.55%	21.31%	28.57%	36.84%	82.16%	70%	78.24%	98.75%	72.22%	ג'נין
46.85%	100%	42.69%	--	54.54%	91.38%	76.28%	94.76%	92.54%	92.3%	שכם
55.19%	--	57.14%	77.77%	51.54%	88.8%	--	86.11%	100%	90.66%	רמאללה
76.19%	--	--	75%	77.77%	90.85%	52.17%	100%	100%	94%	חברון
60.63%	50%	71.43%	64.63%	58.06%	83.16%	56.79%	76.25%	97.24%	91.56%	עזה
55.16%	68.52%	48.14%	61.49%	55.75%	87.27%	63.81%	87.07%	97.7%	88.15%	ממוצע של כל בתי המשפט

ערעורים ובקשות רשות ערעור באיו"ש ובאזח"ע (מעודכן לתאריך 24.1.90)

הערות	נדחו	תביעה	סניגוריה	ערעורים או בקשות שהתקבלו	בוטלו	נדונו	מהן על ידי התביעה	מהן על ידי הסניגוריה	הוגשו	מהות ההליך
	29	11	68	79	6	108	31	149	180	בקשות רשות ערעור - איו"ש
	26.85%	13.92%	86.07%	73.15%		62.07%	17.22%	82.77%		
	32	14	25	39	3	71	24	95	119	בקשות רשות ערעור - אזח"ע
	45.07%	35.89%	64.1%	54.93%		61.2%	20.16%	79.83%		
	13	8	59	67	1	80	25	114	139	ערעורים - איו"ש
	16.25%	11.94%	88.06%	83.75%		57.97%	17.98%	82.01%		
	9	6	25	31	1	40	15	71	86	ערעורים - אזח"ע
	22.5%	19.35%	80.64%	77.5%		47.05%	17.44%	82.55%		
	38	39	177	218	11	299	95	429	524	סה"כ תיקים
	27.76%	17.89%	81.19%	72.9%		58.28%	18.13%	81.87%		